

România literară

În întâmpinare :

CONGRESUL AL XIII-LEA al
PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Prezentul și viitorul patriei

INTREAGA țară trăiește în aceste zile sentimentul unanimei angajări civice în întâmpinarea grandiosului eveniment ce-l va constitui al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român. Conferințele organizațiilor de partid județene au marcat nivelul înalt al democrației socialiste, prin problematica dezbătută în lumina Proiectului de Directive, în spiritul de exigență comunistă, de răspundere pentru potențarea continuă, la scara individuală și colectivă, a indicelui de eficiență în vastul proces de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate, întru propășirea României contemporane, care privește cu încredere și cucerire spre pragul celui de-al treilea mileniu.

În acest cadru de pregnantă manifestare a conștiinței forței și unității partidului, a capacității sale de a înscrie noi cote de civilizație pe întreg cuprinsul românesc prin marele forum ce-și va începe lucrările în ziua de 19 noiembrie, cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința organizației de partid a municipiului București constituie un îndreptar iradiind acel avânt al conștiinței revoluționare ce este propriu conducătorului al cărui nume îl poartă definitoriu epoca ce îmbrățișează destinul tuturor fiilor țării. Într-o exemplară analiză a contribuției Capitalei la dezvoltarea generală a patriei, secretarul general al partidului a pus în lumină o serie de coordonate ale construcției socialiste pe întreg ansamblul național al efortului economico-social, la noile dimensiuni ce vor fi dezbătute și însușite de apropiatul Congres. Astfel, au devenit cu atât mai revelatorii posibilitățile de sporire a intensității ritmului de creștere a eficienței printr-o mai bună organizare a muncii, prin folosirea integrală a capacităților de producție existente, prin modernizarea tuturor sectoarelor de activitate. În cincinalul 1986-1990 trebuie îndeplinită o transformare radicală, o adevărată revoluție în ridicarea nivelului tehnic și calitativ al industriei, nu numai spre a atinge nivelul mondial, dar să și ocupăm primul loc într-o serie de domenii. De aici, necesitatea acordării unei mult mai mari atenții cercetării științifice, angajării ferme a tuturor institutelor, a învățământului superior în această calitate. Calitatea, productivitatea și toate celelalte cerințe ale dezvoltării economico-sociale nu se pot realiza decât cu oameni cu o înaltă pregătire tehnică, profesională și științifică, cu un înalt nivel de cultură — a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu.

O profundă impresie au generat perspectivele pe care în următorul cincinal le va căpăta Bucureștiul ca, prin realizarea deplină a sistematizării și a edificării noului centru politic-administrativ, să ofere imaginea demnă de capitala României socialiste, să constituie un oraș-model din punct de vedere arhitectural pentru toate orașele patriei.

Odată cu dezvoltarea generală a economiei naționale, un accent sporit implică activitatea politico-educativă, radioul, televiziunea, presa, creația literară, artistică, fiind menite a contribui tot mai intens la formarea unui om nou, cu o înaltă conștiință revoluționară, hotărât să facă totul pentru progresul susținut al patriei noastre. „Procesul revoluționar continuă și va continua și numai acei care vor rămâne întotdeauna revoluționari vor fi cu adevărat comuniști, vor fi cu adevărat oameni înaintați ai epocii lor !” — a subliniat secretarul general al partidului.

Este formulată astfel linia structurală a devenirii Prezent-Viitor, trasind dimensiunea actuală și de perspectivă a Congresului al XIII-lea al partidului. În acest spirit de amplă, profundă efervescență revoluționară, hotărârea ca tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales secretar general al partidului frează în conștiința unanimă a întregii țări, ca supremă cheazășie a propășirii patriei, a împlinirii năzuințelor de mai bine ale tuturor fiilor săi, a voinței de consecvență afirmare plenară a independenței și suveranității României socialiste.

Pregnantă expresie a unității, în stimă profundă și nobilă mândrie patriotică, în jurul partidului, al conducătorului iubit întru chipul genului creator al întregii națiuni — urarea de succes deplin lucrărilor marelui forum al comunistilor însoțește convingerea tuturor că cel de-al XIII-lea Congres va înscrie o dată majoră în istoria glorioasă a contemporaneității noastre.

„România literară”



OMAGIU de Doru Rotaru

Vizionar și-n lupta spre bine oțelit

Este înaltă vremea și e solemnă ora :
Congresul XIII se-apropie de noi
ca-n toiu verii rodnicile ploi,
ca-n revărsarea zilei aurora.

Pe-nseninate file Partidu-a dat în scris
unde-am ajuns cu fapta și cum am vrea să fie
a țării noastre scumpe măreție
spre zilele de aur întrezărite-n vis.

I-a dat contur acestui vis, zi-noapte,
cel ce-a sădit în el și gând și viață,
cel ce ne-ndrumă pașii și ne-nvață
cu înțelepte vorbe și minunate fapte.

Vizionar și-n lupta spre bine oțelit,
înalte ritmuri muncii fertile a-implintat :
mereu în fruntea noastră să fie acest bărbat,
mereu la cîrma țării, viteaz și neclintit.

Virgil Teodorescu



România literară

Director : George Ivaşcu. Redactor
şef adjunct : Ion Horea. Secretar
responsabil de redacţie : Roger Câm-
peanu

TELEGRAMĂ

Tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU, SECRETAR GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, PREŞEDINTELE REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

MULT STIMATE ŞI IUBITE
TOVARĂSE NICOLAE CEAUŞESCU,

Participanţii la Colocviul şi Festivalul naţional de poezie „Scriitorii şi spiritul revoluţionar”, organizate la Timişoara în zilele de 12—14 noiembrie 1984, în întîmpinarea marelui eveniment care este Congresul al XIII-lea al Partidului Communist Român — eveniment ce se va inseria cu litere de aur în eroica biografie a poporului român, animaţi, asemeni întregului popor, de luminoasele idealuri ale prezentului, de devotament fără margini faţă de politica patriotică, umanistă, revoluţionară a partidului, vă exprimăm profunđa admiraţie şi recunoştinţă pentru activitatea clarvăzătoare şi neobosită pe care Dumneavoastră, cel mai de seamă fiu al poporului nostru, personalitate eminentă a lumii contemporane, o desfăşuraţi cu atîta strălucire în slujba propăşirii patriei noastre socialiste, a luptei pentru progres şi pace în lume, reprezentînd pentru scriitorii români un înalt exemplu de eroism, de dăruire patriotică şi revoluţionară.

Ca scriitorii, sintem adinec conştienţi şi mindri de faptul că, exprimîndu-ne adevărată pentru realitatea Dumneavoastră în înalta funcţie de secretar general al Partidului, ne exprimăm neîmămurita graţitudine faţă de întreaga activitate revoluţionară consacrată de Dumneavoastră, de mai bine de cinci decenii, prosperităţii naţiunii noastre. Sintem mindri că în anii ce s-au scurs de la Congresul al IX-lea al partidului, care a inaugurat o epocă nouă, de profunde transformări revoluţionare în viaţa partidului şi ţării, scriitorii români s-au bucurat de grija fierbinte, de clarvăzătoare şi generoasă Dumneavoastră îndrumare. Din adinec aceleiaşi simţiri şi alături de întregul nostru popor, scriitorii români, care dau cea mai înaltă apreciere uriaşei Dumneavoastră contribuţii de imprimare, în toate domeniile, a spiritului revoluţionar, profund innoitor, care a catalizat forţele creatoare ale naţiunii, care a condus la apariţia unor opere importante ale scrisului şi culturii româneşti contemporane, spirit revoluţionar care caracterizează „Epoca Nicolae Ceauşescu”, vă aduc cu acest prilej cel mai fierbinte omagiu, mult iubite şi stimate tovarăse Nicolae Ceauşescu, pentru modul magistral în care acţionaţi în vederea elaborării şi înfăptuirii politicii partidului pentru continua propăşire a ţării noastre.

Indemnurile şi sfaturile Dumneavoastră, mult iubite tovarăse secretar general, de a ne îndrepta către pilda vie a creaţiei populare, şi-au găsit o profundă rezonanţă în conştiinţele noastre, în serisul nostru, considerînd o datorie de onoare pentru toţi cei ce avem misiunea de a fi cronicarii şi interpreţii lucizi şi activi ai istoriei naţionale, de a fi, prin operele noastre, purtători ai spiritului revoluţionar, de a sluji, prin scrisul nostru angajat, marile comandamente politice, economice şi social-culturale ale timpului nostru socialist, aşa cum, cu claritate şi înţelepciune, aţi subliniat în atîtea prilejuri, prin prezenţa Dumneavoastră, prin care aţi onorat marile reuniuni şi evenimente ale vieţii noastre spirituale, prin ideile de anvergură politică şi culturală cuprinse în Expunerea prezentată la deschiderea anului universitar de la Timişoara.

Profund convingi de justetea şi realismul indemnurilor Dumneavoastră, vă asigurăm şi cu acest prilej, mult iubite şi stimate tovarăse Nicolae Ceauşescu, că, aşa cum a reieşit din întreaga desfăşurare a Colocviului şi Festivalului naţional de poezie de la Timişoara, scriitorii din ţara noastră — români, maghiari, germani, sirbi şi de alte naţionalităţi — vor urma neabătut politica partidului, ferm hotărîţi să-şi aducă întreaga contribuţie la îndeplinirea hotărîrilor ce vor fi adoptate de marile forum al comunistilor, cel de al XIII-lea Congres al partidului, să-şi pună munca, talentul, întreaga responsabilitate în slujba împlinirii înaltelor idealuri ale poporului român.

Puternice însufleţiţi de măreţele perspective ce le prefigurează documentele Congresului al XIII-lea al partidului, de măreţele obiective ale dezvoltării economico-sociale ale României în cincinalul 1986—1990 şi pînă în anul 2000, de exemplul strălucit, de indemnurile, orientările şi indicaţiile Dumneavoastră, cel mai iubit dintre fiii poporului nostru, scriitorii participanţi la lucrările Colocviului şi Festivalului naţional de poezie „Scriitorii şi spiritul revoluţionar”, toţi scriitorii şi oamenii de cultură din patria noastră, susţin din toată inima realitatea Dumneavoastră, mare revoluţionar al epocii contemporane, în înalta funcţie de secretar general al Partidului Communist Român, ca supremă garanţie a înălţării pe cele mai înalte culmi a culturii noastre socialiste, a vieţii materiale şi spirituale a poporului. Ei se angajează solemn să acţioneze cu întregul lor talent, cu întreaga lor pricepere şi energie, pentru realizarea, în spiritul patriotismului revoluţionar, a operelor pe care — prin cuvîntul Dumneavoastră inaripat — timpul României socialiste, epoca noastră le cer.

Vă asigurăm, mult iubite şi stimate tovarăse secretar general, că toată fiinţa şi conştiinţa noastră nu cunosc o mai nobilă chemare decît aceea de a înfăptui idealurile înalte, revoluţionare, ale iubirii de patrie, de partid, ale slujirii minunatului nostru popor.

PARTICIPANŢII LA COLOCVIUL
ŞI FESTIVALUL NAŢIONAL DE POEZIE
„SCRIITORII ŞI SPIRITUL REVOLUŢIONAR”

Colocviul şi Festivalul naţional de poezie „Scriitorii şi spiritul revoluţionar”

ÎN zilele de 12—14 noiembrie 1984 au avut loc, la Timişoara, sub conducerea tovarăşului **Dumitru Radu Popescu**, preşedintele Uniunii Scriitorilor, Colocviul şi Festivalul naţional de poezie „Scriitorii şi spiritul revoluţionar”, organizate de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, Comitetul de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Timiş şi Asociaţia scriitorilor din Timişoara.

Au participat : **Dumitru Radu Popescu**, preşedintele Uniunii Scriitorilor, **Domokos Geza**, vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor, **Traian Iancu**, directorul Uniunii Scriitorilor, **Anghel Dumbrăveanu**, secretarul Asociaţiei scriitorilor din Timişoara, **Dan Tărbilă**, secretarul Asociaţiei scriitorilor din Braşov, **Nicolae Prelipceanu**, secretar adjunct al Asociaţiei scriitorilor din Cluj-Napoca, **Mircea Tomuş**, secretarul Asociaţiei scriitorilor din Sibiu, precum şi : **Ioan Alexandru**, **Lucian Alexiu**, **Ion Marin Almăjan**, directorul editurii „Facla”, **Anavi Adam**, **Andi Andrieş**, directorul editurii „Junimea” din Iaşi, **Paul Anghel**, **Sofia Arcan**, **Aurel Gheorghe Ardeleanu**, **Ion Arieşeanu**, redactor şef al revistei „Orizont”, **Gheorghe Azap**, **Adriana Babei**, **Coriolan Babei**, **Florica Dănescu**, **Maia Belciu**, **George Bulic**, **Pavel Bujidar**, **Teodor Bulza**, redactor şef al ziarului „Drapelul roşu” din Timişoara, **Lucian Bureriu**, **Laurenţiu Cernet**, **Mircea Ciobanu**, **Livius Ciocărlie**, **Vladimir Ciocov**, redactor şef al revistei „Knjievny Jivot”, **Iosif Costinaş**, **Daniela Crăsnaru**, **Dan Cristea**, **Vasile Dan**, **Alexandru Deal**, **Simion Dima**, **Valentina Dima**, **Gabriel Dimisianu**, **Octavian Doelin**, **Eugen Dorcescu**, **Lucian Emandi**, **Şerban Foartă**, **Nicolae Dan Frunteală**, redactor şef al revistei „Luceafărul”, **Galfalvy Zsolt**, **Ion Gheorghe**, **Dorian Grozdan**, **Hajdu Gyözö**, redactor şef al revistei „Igazs Zsó”, **Ilse Henn Guzun**, **Alexandra Indrieş**, **Antoaneta C. Iordache**, **Mircea Iorgulescu**, **Alexandru Jeleleanu**, redactor şef al editurii „Facla”, **Ion Jurca Rovina**, **Endre Karoly**, **Eva Lendvay**, **Franz Liebhards**, **Iosif Lupulescu**, **Mandics György**, **Ilie Măduţa**, **Paul Miclău**, **Mircea Mihăies**, **Draga Mirianici**, **Cornel Moraru**, redactor şef al revistei „Vatra” din Tg. Mureş, **Hans Mokka**, **Ivo Muncian**, **Florin Muscalu**, secretarul Căminului din Focşani al Uniunii Scriitorilor, **Marian Odangiu**, **Emil Poenaru**, **Maria Pongracz**, **Cornel Popescu**, redactor şef al editurii „Cartea românească”, **Svetomir Raicov**, **Horst Samson**, **Vasile Sălăjan**, redactor şef al revistei „Tribuna” din Cluj-Napoca, **Mircea Scarlat**, **Gheorghe Schwartz**, **Petru Sîteca**, **Arthur Silvestri**, **Constantin Stănescu**, **Ondrej Štefanko**, **Petre Stoica**, **Titus Suciu**, **Mircea Şerbănescu**, **Valentin Taşcu**, **Ion Dumitru Teodorescu**, **Pia Teodorescu-Brânzeu**, **Valentina Tudor**, **Marcel Turcu**, **Aurel Turcuş**, **Mihai Ungheanu**, redactor şef adjunct al revistei „Luceafărul”, **Cornel Ungureanu**, secretar adjunct al Asociaţiei scriitorilor din Timişoara, **Doina Uricariu**.

Scriitorii oaspeţi au fost primiţi de tovarăşul **Cornel Pacoste**, prim secretar al Comitetului judeţean Timiş al P.C.R.

Au fost prezenţi tovarăşii : **Eugen Florescu**, secretar al Comitetului judeţean Timiş al P.C.R., **Alexandrina Cornean**, preşedinte al Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Timiş, **Gheorghe Iancu**, şef de secţie la Comitetul judeţean Timiş al P.C.R., **Mihail Glăja**, instructor la Comitetul judeţean Timiş al P.C.R.

Tovarăşul **Cornel Pacoste** a prezentat pe larg scriitorilor măreţele înfăptuiri timişene din anii celei mai rodnice perioade din istoria nouă a patriei, Epoca NICOLAE CEAUŞESCU, precum şi o seamă de iniţiative formative, cultural-artistice care s-au materializat în judeţul Timiş după Congresul al XII-lea al P.C.R.

Lucrările Colocviului s-au desfăşurat, timp de două zile, în sala de conferinţe a complexului „Continental”, fiind deschise de tovarăşul **D.R. Popescu**, preşedintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România.

Au luat parte tovarăşul **Eugen Florescu**, secretar al Comitetului judeţean Timiş al P.C.R., care a adresat participanţilor la Colocviu salutul Comitetului judeţean de partid, tovarăşa **Alexandrina Cornean**, preşedinte al Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Timiş, **Anghel Dumbrăveanu**, secretarul Asociaţiei scriitorilor din Timişoara.

În cadrul dezbaterilor colocviului naţional „Scriitorii şi spiritul revoluţionar” au luat cuvîntul : **Ioan Alexandru**, **Paul Miclău**, **Mircea Tomuş**, **Cornel Ungureanu**, **Hajdu Gyözö**, **Toma George Maiorescu**, **Domokos Geza**, **Ion Gheorghe**, **Emil Poenaru**, **Anghel Dumbrăveanu**, **Alexandrina Cornean**, **Cornel Moraru**, **Ondrej Štefanko**, **Paul Anghel**, **Galfalvy Zsolt**, **Dan Tărbilă**, **Vasile Dan**, **Traian Iancu**, **Gheorghe Schwartz**, **Mihai Ungheanu**, care au înfăţişat vibrante profesiuni de credinţă faţă de imperativul primordial al scrisului contemporan — spiritul revoluţionar —, exprimîndu-şi hotărîrea de a sluji, cu responsabilitate şi dăruire, nobila cauză a ogîndirii vieţii, a zămislirii unor opere care să contribuie decisiv la formarea omului nou. S-a subliniat înalta misiune politică şi socială ce le-a fost încredinţată scriitorilor, ca revoluţionari de profesie, de către partidul şi statul nostru în formarea şi modelarea conştiinţelor. Animaţi de dragostea fierbinte faţă de patrie şi partid, faţă de cel mai iubit fiu al poporului, secretarul general al partidului, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, oamenii de litere şi-au exprimat acordul total, entuziasmat, faţă de alegerea la cel de al XIII-lea Congres al Partidului Communist Român, a tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU** în funcţia supremă de secretar general al partidului.

La încheierea lucrărilor Colocviului naţional „Scriitorii şi spiritul revoluţionar”, într-o atmosferă de puternică însufleţire şi recunoştinţă, participanţii au adoptat în unanimitate textul unei telegramme (pe care îl redăm alăturat) adresate Conducerei partidului, tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, secretarul

general al partidului, preşedintele Republicii Socialiste România.

COLECTIVUL celor peste o sută de scriitori din asociaţiile din Bucureşti, Braşov, Cluj-Napoca, Craiova, Iaşi, Sibiu, Tirgu Mureş şi Timişoara a vizitat una dintre unităţile reprezentative ale agriculturii timişene, întreprinderea agricolă de stat Liebling, familiarizîndu-se cu înfăptuirile acestui harnic colectiv de oameni ai muncii. De asemenea, au fost vizitate unul dintre măreţele obiective industriale din acest judeţ, întreprinderea pentru Utilaje de ridicat şi transport din municipiul Lugoj, precum şi Expoziţia permanentă a realizărilor economice şi culturale lugojene, amenajată în incinta Casei de cultură a municipiului.

La sediul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara a fost inaugurată expoziţia „40 de ani de literatură nouă”, care cuprinde, într-un ansamblu de puternică valoare artistică, creaţiile scriitorilor bănaţeni, izvodite în anii libertăţii noastre, în limbile română, maghiară, germană, sîrbă, slovacă, în proză, poezie, dramaturgie, critică şi istorie literară.

A fost vizitată Expoziţia de istorie contemporană, de la Complexul muzeal Timişoara.

La Teatrul Naţional din Timişoara a avut loc Festivalul Naţional de poezie „Scriitorii şi spiritul revoluţionar”, la care şi-au dat concursul poezii : **Anghel Dumbrăveanu**, **Nicolae Dan Frunteală**, **Ion Gheorghe**, **Toma George Maiorescu**, **Mircea Ciobanu**, **Petre Stoica**, **Nicolae Prelipceanu**, **Daniela Crăsnaru**, **Valentin Tudor**, **Florin Muscalu**, **Eva Lendvay**, **Alexandru Jeleleanu**, **Ondrej Štefanko**, **Vasile Dan**, **Lucian Emandi**, **Aurel Turcuş**, **Gheorghe Azap**, **Eugen Dorcescu**, **Dorian Grozdan**, **Slavomir Gvozdenovici**, **Mandics György**, **Doina Uricariu**, **Octavian Doelin**, **Ilie Măduţa** şi **Traian Iancu**. La susţinerea spectacolului au contribuit Corul Filarmonicii de Stat „Banatul” (dirijor : **Diodor Nicoră**), soliştii ai Operei Române din Timişoara : **Mariela Chirici**, **Margareta Nica-Popescu**, **balerinii Rodica Murgu** şi **Ilie Filip**, **harpista Daniela Sturzingher**, în regia lui **Ioan Ieremia** şi scenografia **Emiliei Jivanov**.

MANIFESTAREA „Scriitorii şi spiritul revoluţionar”, dedicată apropiatului forum al comunistilor români — Congresul al XIII-lea al P.C.R. — s-a încheiat prin acţiunile culturale, politico-educative, desfăşurate la Institutul Agronomic din Timişoara, întreprinderea „Electrobanat” din Timişoara, Liceul de filologie-istorie din Timişoara, Casa de cultură a sindicatelor din Lugoj, Şcoala generală din comuna Pelin, Liceul pedagogic din Timişoara, C.A.P. Lănaheim, Şcoala generală din comuna Becicherecul Mic (locul de naştere al poetului **Dimitrie Ţichindeal**), Căminul cultural din comuna Sinmartinul sîrbesc (unde s-a sărbătorit aniversarea a 20 de ani de activitate a Căminului literar din localitate) şi la Căminul cultural din Teremia Mare.

Revista revistelor

„Secolul 20” (275-276)

■ ÎN actuala ambianţă de emulaţie şi eferescenţă spirituală proprie marilor evenimente politice trăite de întregul popor, „Secolul 20” propune cititorilor un număr compact, conceput cu rigoarea obişnuită perspectivei de sinteză şi, în acelaşi timp, deschis unor investigaţii de interes imediat. Arhitectura lăuntrică a sumarului a dedusă din însăşi ecuaţia înscrisă emblematic la început : **teluri înalte — cultură majoră**. Este vorba de coherenţa, — probată în cursul experienţei complexe a celor 40 de ani de liberă şi ambiţioasă mobilizare a tuturor resurselor — dintre altitudinea idealurilor cristalizate programatic de partidul oamenilor muncii şi durabilitatea înfăptuirilor obţinute prin aplicarea lor adecvată. Un florilegiu din gîndirea preşedintelui Nicolae Ceauşescu fixează reperele ideologice fertile ce asigură literaturii române contemporane posibilitatea să exprime avîntul creator, pasnic, caracteristic edificării socialiste, în creaţii competitive pe plan universal. Cum

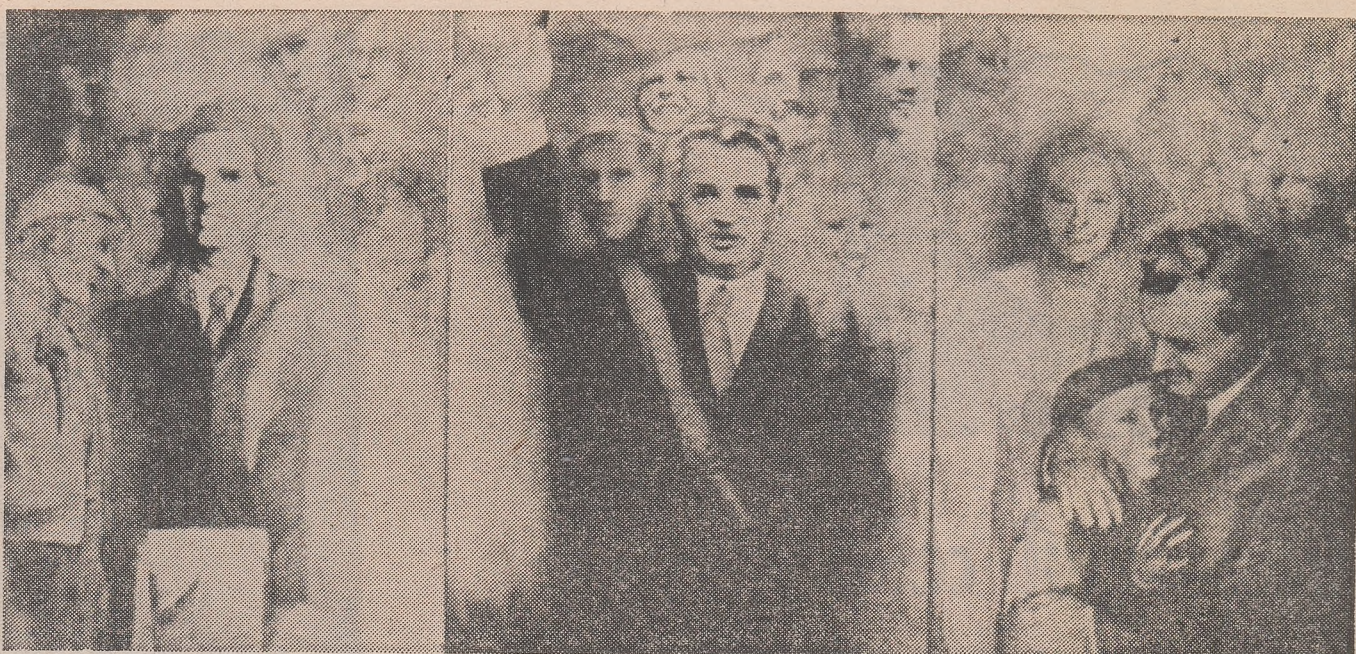
se subliniază de repetate ori în acest florilegiu, a fi cunoscut şi recunoscut în lume presupune a întretine şi încuraja dialogul — şi nu numai sub forma confruntărilor principale de idei ci şi a contactelor personale, a relaţiilor şi a aprecierii nemijlocite. După ce **Valentin Lupulescu** trece în revistă „virtuţile dialogului cultural între popoare”, „Secolul 20” întreprinde o adevărată reconstituire de istorie literară convocînd peste treizeci de scriitori, critici, traducători pentru a evoca înlîntrii, pe meleagurile româneşti, cu proeminente personalităţi literare din străinătate, — de la **Iosif Utikin** şi **Ilya Ehrenburg**, sosiţi chiar în zorii libertăţii noastre, pînă la argentinianul **Ernesto Sabato**, senegalezul **Leopold Sédar Senghor**, britanica **Iris Murdoch**, cehul **Wilem Zavada**, francezul **Alain Robbe-Grillet**, germanul **Gunter Grass**, americanul **William S. Burroughs** şi mulţi alţii, într-o succesiune ce reprezintă de pe acum o prestigioasă tradiţie. De o relevanţă expresivitate documentară sînt instantaneele fotografice inedite care însoţesc marturiile şi le localizează spre aducere aminte.

Dialogul sustinut, eficient, stă în relaţie strînsă cu etalarea celor mai strînse straturi de gîndire şi creaţie autohtonă — relaţie marcată în cuprinsul „Secolului 20” — ca şi atîdată — printr-o atenţie specială acordată valorificării din perspectivă universală a unor aspecte caracteristice tezaurului culturii noastre naţionale. Sub genericul **permanenţe ale creativităţii româneşti** sînt grupate fragmente dintr-o substanţială

exegeză etno-sociologică datorată lui **Ernest Bernea**, despre „Reprezentarea spaţiului la poporul român” (cu un comentariu însoţitor semnat de **Gabriel Liiceanu** şi cu o bogată ilustraţie fotografică). Deasemenea, aici este pentru prima dată pusă în evidenţă, printr-un text semnat de **B.T. Ripceanu**, contribuţia lui **Dimitrie Gusti**, ca „pionier al filmului sociologic”, tîrm pe care profesorul de la Bucureşti rămîne un deschizător de drumuri, un precursor de talie mondială. Dan Hăulică polarizează elementele unei dezbateri axate pe creaţii plastice recente. În eseu „Un arhetip etnografic în variaţiuni contemporane — Vatra”.

Complementară capitolului anterior este suita de comentarii rezervate circulaţiei valorilor româneşti în lume. Mai întîi, articole de **Mira Iosif** şi **Adriana Fianu** avînd în obiectiv succesele regiilor **Liviu Ciulel** pe meridianele americane, **Perucante**, **opnile** poetului şi criticului **Georges-Emmanuel Clancier** despre lirica **Marii Banus**. Sînt recenzate traduceri din **Eugen Jeleleanu** în limba polonă (cronică de **Marcel Mihailescu**) şi din **Marin Sorescu** în limba engleză (analiză de **Ioana Ieronim**). În fine se înregistreză un prestigios premiu internaţional acordat lui **Ion Hobana** pentru activitatea sa în perimetrul literaturii de anticipaţie, prilej pentru a-l sublinia meritele prin articole semnate de **Ov. S. Crohmălniceanu** şi **Mircea Opriţă**.

V. R.



Triptic de Wanda Mihuleac

Un program armonios al dezvoltării României socialiste

NE mai despart puține zile pînă la deschiderea lucrărilor celui de-al XIII-lea Congres al Partidului, moment de însemnătate deosebită pentru viața și activitatea întregului nostru popor. Făcînd bilanțul realizărilor noastre economico-sociale din ultima perioadă, stadiul la care am ajuns, Congresul al XIII-lea va stabili programul de activitate al națiunii noastre pentru următorii cinci ani, orientările și direcțiile fundamentale ale dezvoltării pînă în anul 2000. Pe drept cuvînt, așadar, Congresul poate fi considerat a avea o importanță istorică.

Proiectul de Directive cu privire la dezvoltarea economică și socială a României în cincinalul 1986-1990 și orientările de perspectivă pînă în anul 2000, supuse spre dezbateră comuniștilor, tuturor oamenilor muncii, modelează în fața noastră, a tuturor, în limbajul lapidar al cifrelor, imaginea de miine a Patriei, drumul larg și complex al dezvoltării economice, politice și culturale științifice, al vieții noastre sociale în ansamblul său. Prin articulațiile fundamentale al programului pe care ni-l înfățișează, Proiectul de Directive statornicește, în lumina unei conștiințe lucide, întemeiate științific, aceea a partidului, traiectul următorilor ani din destinul națiunii noastre socialiste. Firesc, un asemenea proiect este motiv de întemeiată și gravă reflecție pentru toți cei chemați să participe la înfăptuirea lui. Iată un motiv temeinic care mă determină, alături de atît de numeroase alte opinii, să mi le alătur și eu pe ale mele, cu convingerea că semnificațiile care se degajă din cifrele proiectului sînt, practic, inepuizabile.

UN adevăr fundamental pe care Marx l-a așezat în miezul concepției sale revoluționare despre lume se referă la faptul că nu conștiința oamenilor le determină existența ci invers. Desigur, această afirmație, fără a diminua cu nimic rolul conștiinței umane în desfășurarea procesului, vrea să semnifice doar un fapt ce a devenit, pe parcurs, o constatare elementară: viața oamenilor, a oricărei comunități sociale, este determinată în primul rînd de gradul în care omul stăpînește natura din afara lui și propria lui natură, adică de gradul și modul în care, dezvoltîndu-și forțele de producție, își asigură, în primul rînd, existența. Dezvoltarea permanentă a forțelor de producție reprezintă, așa cum a demonstrat-o întreaga evoluție istorică, pîrgă fundamentală a progresului social, problema unghiulară de a cărei rezolvare depinde, într-un grad mai mare sau mai mic, direct sau indirect, tot ceea ce ține într-un fel sau altul de viața socială și, implicit, umană.

Pornind de la acest adevăr cu valoare axiomatică, Proiectul de Directive configurează în fața noastră structurile de bază ale tabloului dezvoltării noastre economice în următoarea perioadă. Bazîndu-se pe rezultatele remarcabile obținute pînă în prezent, Proiectul de Directive ale Congresului al XIII-lea stabilește ca obiectiv fundamental al planului cincinal 1986-1990 „dezvoltarea puternică, în continuare, a forțelor de producție, a bazei tehnico-materiale, înfăptuirea în linii generale a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, crearea condițiilor necesare trecerii, în perioada următoare, la realizarea fazei superioare a societății socialiste, la construcția comunismului în România”. Aceasta înseamnă, printre altele: realizarea unei creșteri economice intensive, prin modernizare în continuare a structurilor de producție, ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor, creșterea productivității muncii; lărgirea în continuare a bazei energetice și de materii prime; asigurarea unui raport optim între industrie și agricultură și dezvoltarea armonioasă și echilibrată a tuturor ramurilor economiei naționale; intensificarea puternică a cercetării științifice și dezvoltării tehnologice și accelerarea introducerii progresului tehnic; crearea condițiilor pentru creșterea în ritm susținut a venitului național și orientarea investițiilor în mod adecvat unei dezvoltări economice armonioase; promovarea cu consecvență a politicii de amplasare rațională a forțelor de producție pe teritoriu; sporirea bunăstării materiale și spirituale; îmbunătățirea în continuare a planificării, conducerii și organizării economico-sociale etc. Realizarea acestor obiective, exprimate

în cîteva cifre semnificative, va conduce în cincinalul 1986-1990 la o creștere a producției-marfă industriale într-un ritm mediu anual de 6,0-6,5 la sută, la sporirea producției globale agricole într-un ritm mediu anual de 5,4-5,8 la sută, la creșterea și modernizarea corespunzătoare a transporturilor și a celorlalte sectoare ale economiei. În perspectiva anilor 2000, România se va înfățișa — așa cum se arată în proiect — ca „o țară socialistă multilateral dezvoltată, atît din punct de vedere al industriei, agriculturii, învățămîntului, științei și culturii, cît și al nivelului general de viață și civilizație al poporului. Pe această bază se vor crea condițiile materiale necesare care vor asigura trecerea la înfăptuirea și la manifestarea tot mai largă în societatea noastră a principiilor comuniste de repartitie, de muncă și de viață, în toate domeniile de activitate”.

Înfăptuirea acestor obiective ale cincinalului ca și a planului de perspectivă înseamnă o creștere considerabilă a forței economice a României socialiste și, implicit, o dezvoltare corespunzătoare pe plan social. Vom produce nu numai mai mult și mai îndestulător ci și mai bine și cu un consum mai mic de materii prime, energie și timp socialmente necesar. Se va asigura astfel întărirea pozițiilor României ca țară socialistă mediu dezvoltată și trecerea ei într-un stadiu nou, superior, cel de țară socialistă dezvoltată. Va fi mai bine pusă în valoare bogăția națională în folosul întregii societăți, se vor ameliora condițiile existenței noastre umane, va spori gradul de libertate și împlinire a omului, ne vom apropia și mai mult de înfăptuirea idealurilor de dreptate și echitate socială.

REALIZAREA obiectivelor propuse nu se poate obține sponte sua, fără prezența activă a omului, fără activitatea lui conștientă și organizată. Iată de ce, proiectul de Directive este, în același timp, și un program de construcție a omului, de cristalizare a conștiinței lui revoluționare.

Combătînd, la timpul potrivit, tendințele simplificatoare de interpretare și fetișizare mecanică a raportului dintre existența socială și conștiința socială, tovarășul Nicolae Ceaușescu — subliniind funcția constructoare de istorie a conștiinței umane — arăta că nu este necesar să ne mai „închinăm în mod fatalist în fața tezei că conștiința rămîne în urma dezvoltării bazei materiale, ci să înțelegem că, dezvoltînd baza materială, avem posibilitatea — și trebuie să facem — ca conștiința să se ridice la nivelul bazei materiale și chiar să devină ea însăși o forță materială mobilizatoare, în stare să călăuzească întreaga noastră activitate, să lumineze calea poporului nostru spre societatea socialistă multilateral dezvoltată, spre comunism”.

În acest mod, în teoria și practica edificării societății socialiste în România, raportul dintre structura și suprastructura socialistă a fost așezat în termeni științifici, restituiindu-se înțelesul autentic pe care înșiși clasicii marxismului îl dăduseră tezei pe care o formulaseră cu mai bine de un secol în urmă. „Potrivit concepției materialiste asupra istoriei — scrie Engels — factorul în ultimă instanță hotărîtor în istorie este producerea și reproducerea vieții reale. Nici Marx, nici eu n-am afirmat vreodată mai mult. Și dacă cineva denaturează aceasta, afirmînd că factorul economic este singurul hotărîtor, prefăce teza de mai sus într-o frază goală, abstractă și absurdă. Starea economică este baza, dar diferitele elemente ale suprastructurii... își exercită de asemenea influența asupra desfășurării luptelor istorice...”.

Marx arăta că el concepe „dezvoltarea formațiunii social-economice ca un proces istoric natural”. În accepțiunea fondatorilor socialismului științific conceptul de proces istoric natural nu înseamnă nicidecum o identificare a proceselor sociale cu cele naturale, a legilor care acționează în societate cu legile naturii. Așa după cum o arată studiul atent al textelor, Marx și Engels înțelegeau îndeobște prin aceasta doar faptul că dezvoltarea societății constituie un proces guvernat de legi, necesități, cauze, care din punctul de vedere al caracterului lor obiectiv sînt asemănătoare cu cele care acționează în natură.

Ținînd seama de acest caracter obiectiv al acțiunii legilor în societate și afirmînd rolul determinant în ultimă

instanță al economicului, clasicii marxismului au acordat o atenție deosebită tuturor elementelor ce constituie sistemul social, pornind de la constatarea că, în cadrul organismului social, „toate relațiile coexistă simultan și se sprijină unele pe altele”. Dialectica determinismului social este opusă astfel oricărui **reducționism**, accentul pus pe structura economică a societății neimplicînd neglijarea și cu atît mai puțin negarea importanței celorlalte elemente ale vieții sociale.

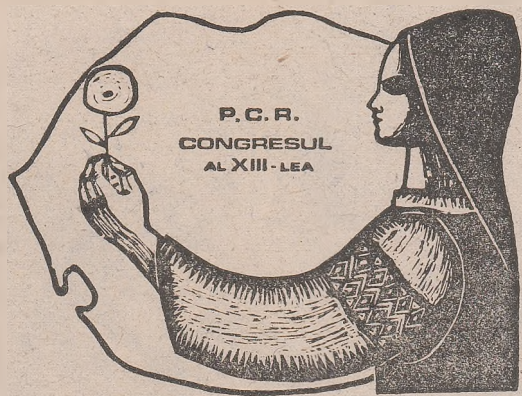
O viziune cu adevărat dialectică asupra determinismului social nu poate fi decît plurală și multiformă, saturată de densitatea, complexitatea și imprevizibilitatea realului. Pentru descifrarea specificului determinismului social, pe lîngă categoriile necesitate-întîmplare, posibilitate-realitate, condiționare-cauzalitate, legitate, trebuie adăugate și cele de scop și libertate. Aceste două din urmă categorii se leagă tocmai de ceea ce este specific existenței umane, activității conștiente a omului. Activitatea omului este, întotdeauna, activitate orientată de un scop. Scopurile nu pot fi instituite la alte niveluri ontologice ale existenței, la nivelul anorganic sau chiar organic, acolo unde nu există conștiință, unde nu există gîndire.

Repudiînd astfel orice înțelegere simplistă și reducționistă a raporturilor dintre diversele tipuri de activități umane, orice segregare instituită între dezvoltarea autonomă a economiei (considerată ca un soi de existență fără conștiință) și celelalte tipuri de activitate spirituală, considerarea activităților umane ca fiind univoc predefinite de ansamblul condițiilor materiale, — și aceasta este una din ideile fundamentale care străbate ca un fir roșu documentele partidului nostru, inclusiv Proiectul de Directive — partidul nostru acordă o deosebită importanță înțelegerii corecte și nuanțate a determinismului social ținîndu-se seama de faptul esențial că viața socială înseamnă, implicit, prezență umană, a conștiinței umane. Oamenii sînt cei ce făuresc istoria. Nu o pot face însă după bunul lor plac. Sau, cum zicea Marx, „oamenii își fac istoria dar nu în condiții pe care le-au ales ei înșiși”. Ei nu-și pot alege împrejurările istorice în care apar, în care trăiesc și muncesc. Raporturile între oameni și natură, ca și raporturile sociale (între indivizi, grupuri, clase sociale), ca și modelele culturale construite de înaintași, ei le găsesc date, se „lovesc” de ele în mod obiectiv. Toate acestea nu pot fi refuzate, sînt împrejurări obiective care prescriu condiții determinate de acțiune și determină tendențial rezultatele acțiunii oamenilor. Dar, găsind aceste împrejurări gata făcute, oamenii pot să intervină, să participe activ prin practica socială, la transformarea acestor împrejurări. Oamenii, produs al istoriei, devin ei înșiși făuritori de istorie, se manifestă ca ființe libere.

Toate aceste temeuri teoretice le regăsim în textul subiacent al Proiectului de Directive. Căci la ce altceva se referă el dacă nu la om și la participarea lui activă la construcția istorică atunci cînd stabilește parametrii dezvoltării științei, culturii și învățămîntului, atunci cînd statuează că „cercetarea științifică va cunoaște o dezvoltare puternică, avînd un rol fundamental în asigurarea progresului economico-social, multilateral al țării, în perfecționarea bazei tehnico-materiale a industriei și agriculturii, a tuturor ramurilor economiei, în valorificarea superioară a bogățiilor naționale și realizarea de noi surse de materii prime, materiale și energie, în obținerea de noi descoperiri științifice”? Orientările de perspectivă ale Proiectului, din același unghi al punerii în valoare a omului, prevăd asigurarea generalizării celei de a doua trepte a liceului, întregul tineret urmînd să fie cuprins în învățămîntul de 12 ani. Ca o consecință firească a întregii dezvoltări prevăzute, se vor produce noi schimbări pe calea lichidării deosebirilor esențiale dintre munca fizică și cea intelectuală, a deosebirilor dintre clase, se va realiza o apropiere tot mai strînsă între muncitorime, țărînime și intelectualitate, între toate categoriile sociale, avînd loc o omogenizare crescîndă, pe o bază nouă, a societății noastre socialiste, o întărire a unității și

Dumitru Ghișe

(Continuare în pagina 7)



În pragul celui de-al XIII-lea Congres

CU fiecare zi ne apropiem de data deschiderii celui de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român, care va constitui neîndoielnic un eveniment de mare importanță în desfășurarea construcției socialismului multilateral dezvoltat în țara noastră, în trecerea la noi și însemnate obiective în făurirea economiei complexe și moderne pe al cărei drum poporul nostru pășește cu hotărâre, în perfecționarea mecanismelor profunde ale democrației noastre muncitorești.

Congresul partidului nostru, ale cărui lucrări sînt așteptate de poporul român cu cel mai viu interes, convins că ele se vor cristaliza în hotărâri deschizătoare de noi perspective pentru progresul țării noastre, pentru mersul ei cu tezător spre viitor, constituie o nouă treaptă pe care pășim spre obiectivul suprem pe care îl urmăresc eforturile neprecupețite ale poporului român pentru propășirea într-o țară cu economie complex dezvoltată, cu un nivel înalt de civilizație și de bunăstare.

Cel de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român va prilejui o analiză temeinică și profundă a realităților actuale ale României socialiste, a situației dezvoltării noastre economice, sociale și culturale, și va elabora strategia și tactica cea mai potrivită pentru cîștigarea în cele mai bune condiții a marii bătălii purtate de patru decenii pentru construirea unei Românie cu economie puternică, cu o societate bizuită pe principiile eticii și echității socialiste, cu o cultură înfloritoare, a unei Românie socialiste capabile să asigure afirmarea cu vigoare a potențialului creator, a hărniciei și puterii de muncă a poporului nostru.

Problemele care se pun în fața Congresului partidului sînt mai complexe și mai profunde decît în oricare etapă anterioară a construcției socialiste din România. Țara noastră a înfăptuit în cursul ultimelor decenii o dezvoltare economică și socială impetuoasă, ea pășind astăzi cu succes pe calea care va asigura transformarea sa dintr-o țară socialistă industrial-agrară în curs de dezvoltare, într-o țară socialistă cu un nivel economic mediu, asigurînd toate condițiile pentru a realiza transformările cantitative și calitative menite să o ridice pe treapta de țară cu un nivel de civilizație înalt.

Acest proces de dezvoltare amplă și complexă va fi realizat pe baza unei strategii minuțios elaborate, care ține seama — așa cum s-a vădit în **Proiectul de Directive ale Congresului al XIII-lea al P.C.R. în cîincinalul 1986—1990 și orientările de perspectivă pînă în anul 2000** — atît de ritmul și de proporțiile actualei revoluții științifice și tehnice, care se desfășoară cu urmări importante pe toate meridianele, cît și de problemele ridicate de criza de materii prime și energetică din lumea de azi, ca și de consecințele fenomenelor de fluctuație din domeniul financiar și bancar. Un deosebit relief dobîndește în acest complex program de dezvoltare necesitatea de a ține seama de rolul sporit pe care-l are în epoca noastră piața mondială și efortul deosebit făcut de țările în curs de industrializare de pe toate meridianele, de a-și mări prezența pe piața mondială atît ca importatoare cît și ca furnizoare de produse industriale. În această privință dobîndește noi dimensiuni imperativul ridicării calitative a producției industriale, ridicarea cercetării științifice angajate în procesul de industrializare la nivelul impus de dimensiunile și perspectivele revoluției tehnico-științifice actuale, contribuția sa la ridicarea nivelului calitativ al producției industriale fiind

hotărîtoare pentru mărirea gradului de competitivitate a produselor noastre pe piața mondială tot mai exigentă.

Examinînd perspectiva de ansamblu a progresului nostru economic, este demn de subliniat faptul că desfășurarea în continuare a unei industrializări puternice, în care faza acumulărilor cantitative va constitui izvorul unei tot mai rodnice creșteri calitative, va acționa în tot mai mare măsură ca forță motrice supremă a întregului nostru progres economic, cu efecte importante asupra agriculturii, extinderea dotării ei cu mașini, a electrificării și mecanizării, dezvoltarea sectoarelor agricole prelucrătoare pe baze industriale, vor asigura creșteri importante ale producției agricole și ridicarea nivelului ei calitativ, oferind rezervele necesare atît pentru consumul populației cît și pentru consumul în producție și pentru valorificarea cît mai eficientă a produselor noastre agricole în cadrul relațiilor economice internaționale.

O DEOSEBITĂ semnificație dobîndesc, în perspectiva problemelor de dezvoltare ce vor fi examinate de cel de-al XIII-lea Congres al P.C.R., urmările social-culturale pe care ele le vor avea în tot mai largă măsură. Este vorba în primul rînd de consecințele profunde ale modificării funcțiilor omului în procesul de producție, legăturile tot mai strînse — determinate de revoluția tehnico-științifică — dintre cercetare, proiectare și producție, care duc la o adevărată cumulare organică a funcțiilor științei și producției, determinînd o intelectualizare a muncii productive, făurind prin cumulări treptate un nou tip uman și asigurînd o dinamică socială dominată de o adîncire foarte semnificativă a democra-tismului.

Trebuie să constatăm că perspectivele puternicei dezvoltări economico-sociale a cărei strategie va fi pe deplin cristalizată prin lucrările celui de-al XIII-lea Congres al P.C.R. pun în lumină cu vigoare rolul important al literaturii și artei, ca modalități estetice de captare a noilor trăsături ale contemporanilor noștri, ca strădanii de a da expresie bogăției sporite a sentimentelor și ideilor lor, asumînd astfel un rost social-educativ de primă importanță.

Francisc Păcurariu



OMAGIU de Zamfir Dumitrescu

Valoarea supremă — omul

ÎN recenta Cuvîntare de la Conferința de partid a Municipiului București, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat, cu nemărginitul umanism care-i caracterizează întreaga activitate, că tot ceea ce gîndim și ceea ce facem trebuie să fie închinat omului. Modernizarea, automatizarea și mecanizarea producției materiale, dezvoltarea tot mai puternică a organismelor democratice, realizarea unității dialectice dintre democrația largă și dintre ordine și disciplină, înflorirea învățămîntului, științei și culturii, asigurarea bunei colaborări cu alte popoare și a păcii în lume, totul trebuie gîndit din perspectiva fericirii umane și închinat omului. Omului ca supremă valoare a societății și a existenței în genere. Omului nou cu un larg orizont de cultură și cu o înaintată conștiință revoluționară. Omului care, concomitent cu însușirea cunoștințelor tehnice, strict profesionale, își asigură, totodată, și un înalt nivel de cultură generală. Avem, astfel, imaginea omului complet, armonios dezvoltat, așezat în orizontul împlinirii personalității sale morale și intelectuale, a omului total stăpîn pe destinul său social, care nu mai poate fi desfigurat de nici o formă de alienare.

În procesul de plămădire dialectică a unui asemenea om nou, literaturii și artei, în genere, presei scrise și vorbite, învățămîntului de toate gradele le revin sarcini mari și deosebit de

importante, sarcini care obligă și onorează în egală măsură pe cei ce le au și le rezolvă cu dăruire patriotică, umanistă, cu competența profesională și talent, creînd opere valoroase, durabile, în care să se reflecte realist chipul luminos al constructorilor noii societăți, universul lor de gînduri și simțiri, marea și complexa problematică umană a veacului în care trăim. Firește, o asemenea creație nu poate fi realizată decît cu trudă și talent, cu un suflet generos, umanist și revoluționar, cu o credință neștirbită în frumusețea și valoarea ființei umane, în rostul istoric al socialismului. Omul complet și complex, deloc simplificat de dogme și dogmatism, deloc complicat artificial de rețetele unei filosofii în agonie, omul autentic, în carne și oase, constructorul noii orînduirii, omul reprezentativ pentru societatea și momentul istoric în care trăim, el este și se cade să fie tot mai mult eroul cîrților, pieselor de teatru, filmelor, artelor plastice, muzicii umanist-socialiste. Realizat cu talent în opere de artă, el devine nu o lozincă abstractă, ci o realitate vie, la scara artei, un model de urmat în viață. Urmînd cu fidelitate viața, arta determină viața să o urmeze pe ea. E determinarea dialectică cea mai splendidă pe care o poate visa un creator. E însăși rațiunea de a fi a creației literar-artistice.

Ion Dodu Bălan

Prin focul gîndirii aprins de partid

Ochii mei s-au întors dintr-o călătorie
prin țară, s-au întors ca albinele din livezi
unde-au înflorit lucernele și trifoiul și macii
o, și macii au înflorit, roșii ca singele tînăr
al păsării de aur care și-a tăiat gîtul în asfințit...

S-au întors ochii mei încărcăți de splendorile noi
de mirajul pe care-l oferă orașele, satele, oamenii
fericiți că prin visuri adie ca o lebădă albă
timpul nou din adînc însoțit.

S-au întors ochii mei așa cum se-ntorc
în fiecare dimineață la izvoarele limpezi
din taina pădurilor, să bea inșetați
din apa solară, coloane de cerbi.
Stau de vorbă cu ei, îi ascult și mă simt
mai înalt și mai drept, sub cumpăna dulce
a liniștii ochilor mei ce văzură
copacii de piatră ce vibrează superbi !

E o clipă, în țară — spun ei — revărsată
prin albia vie a unui cuvînt
ce face să bată în firul de iarbă
și-n ziduri de case magnificul sens
al timpului care, calm, se-ntrupează
în euritmia de linii și forme
ce freamătă, freamătă în gîla fertilă
asemeni izvoarelor, mai liber, mai dens...

Da, știu ! Toamna bate în gongul albastru
al lunii noiembrie și tuspătru zările
sună, răsună ca o catedrală
de cîte să fie, solemn, se decid.
Da, știu ! Se rostește destinul luminii
în forum, prin oamenii țării, în glas
cu torțele timpului scînteietoare
trecute prin focul gîndirii, lucid !

Prin focul gîndirii aprins de partid...

Ion Potopin

Forum de lucru

UN Congres al partidului este, înainte de toate, un forum de lucru, un prilej de a privi îndrăzneț înainte, un cântar obiectiv în balanțele căruia se vor cumpani în cinstea spiritului revoluționar adausul de bine adus țării și, în egală măsură, neajunsurile, nu totdeauna inerente progresului. Ca om al scrisului, deci ca om politic, nu-mi este nimic străin din această viață pe care o trăiesc, chiar dacă preocupările imediate ale muncii asupra cuvintului te fac nu o dată să-ți restrângi sau să-ți limitezi preocupările în punctul cel mai fierbinte al menirii tale. Dacă ne referim deseori la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, cauza nu se cere căutată decât în însăși vasta și multilaterală lui importanță, în liniile sale directoare, în clarviziunea cu care s-au enunțat măsuri devenite, în timp, realitate pipăibilă.

Nu ne place să ne comparăm cu alții, deși am putea-o face; ne comparăm cu noi înșine, de unde am plecat și unde am ajuns, chiar dacă această uriașă dezvoltare a cerut nu puține sacrificii și un urlaș efort material și uman. Prea mult pentru umerii unei singure generații? Am lăsat celor ce vor veni după noi prea puțin de făcut? Sociologii viitorului n-au decât să cumpănească în judecata lor ceea ce numai timpul poate judeca, dar în această testare valorică a epocii pe care o trăim sîntem datori să implicăm dorința noastră, a tuturor, de mai bine și mai mult, de a fi, în sfîrșit, noi înșine, chiar cu prețul ridurilor apărute pe chipul nostru înainte de vreme.

Literatura celor patruzeci de ani face parte integrantă din întreg, îl reflectă și se reflectă în el, și am fi iarăși nedrepti dacă nu am aminti de largă deschidere omenească oferită artei și culturii în general la aceiași al IX-lea Congres al Partidului, de cuvintele simple și drepte spuse de cel ce a dat spiritul și conduita politică a ultimelor două decenii, tovarășul Nicolae Ceaușescu; de a se da artei ce i se cuvine și vieții dreptul la viață și la răspunderea față de sensurile ei. Literatura, și nu numai literatura, și-a redescoperit vocația înăbușită de unii și uitată o vreme de alții, s-a integrat, în spiritul cel mai creator cu putință, marelui efort de devenire deoarece, personal, nu cunosc o altă cerință a literaturii în afara aceleia de a se întrupa prin specificitatea firească din bucuriile și tristețile semenilor, de a pune mai ales întrebări lumii din care s-a născut, și ea, cu destulă durere. Nouă nimic nu ne-a fost ușor în acești ani, poate tocmai de aceea atât de ai noștri, atât de încărcăți de sentimente uneori greu de descifrat, uneori devoratoare pe planul conștiinței.

Libertatea nu se dă și nu se ia, ea există sau nu există, mai întâi în individ, în scriitor, și nu numai desființarea cenzurii, ca decizie, a favorizat noua înțelegere despre adevăr și funcțiile lui; s-a creat un spirit nou colectiv, materializat prin maturitate politică, printr-o libertate responsabilă. Acest spirit a dat aripi cuvintului, sens aparte în acest mare întreg supus acelorași prefaceri în perimetrul căruia cugetul a început să cugete descătușat. Apropriatul Congres, cel de-al XIII-lea, al partidului nostru, va germina un teren apt și pregătit pentru viitoare înălțări de spirit, cultura fiind chemată să-și lase pecetea pe strădaniile acestor frământate vremi.

Petre Sălcudeanu



IN MIJLOCUL MINERILOR de Nicolae Groza

A fi comunist

Să urci mereu un adevăr fierbinte
Să-i luminezi liantul de idei,
Să dăluiești în fapte și cuvinte
Să pui mai mult, mai mult decât să iei,

Să nu lași razele nicicînd să cadă
Decît în flori și în fertilul pom,
Să pui prin muncă noului arcadă
Printr-un destin neofilit de om,

Să știi să-ți faci fîntînă pentru miine
Să-ascuți mai des al verbului spiral,
Să rînduiești toți mugurii spre piine
Să viețuiești al țării ideal,

Să știi să locuiești cum se cuvine
Un cînt frumos de ciocirlii, solar,
Să ai aievea steaua ta de bine
Și-al fericirii curcubeu de har,

Că-n toate ești a veacului substanță
Constructor, arhitect și muncitor
Să știi să schimbi seninul din speranță
Spre împlinirea vieții tuturor.

Simbolul românesc

Clădită pe-nțelesuri fără pată
Pe sol străbun cu mugurii spre nou
E astăzi era-stemă-mpurpurată
Printr-un demers de comunist-erou :

Sînt ani de împliniri cutezătoare
Congres după Congres, neconțenit
Cînd țara a voit prin fiecare
Un clior pentru drumul fericit

Ales deschizător de noi aventuri
Și veghetor a toate cite cresc
El e chezașul sensului de gînduri
Ce era comunistă definesc.

A-nluminat istoria acasă
Cu adevăru-a dăltuit în steme
Și dacă azi destinul nu ne-apasă
El ne e stea și călăuză-n vreme

Ne-am regăsit însemnele visate
În dreptul său de legămint suprem
Statornicit cu munca-n demnitate
Într-un temei de bine cum ne vrem

S-a contopit încet cu tricolorul
Și-n lume e al păcii gînd curat
Ne știm cu Ceaușescu viitorul
Spre creșteri comuniste ce străbat.

Patria

Umblu de cu zori să te știu
Parcă m-ai ține de mină
Împreună devreme, împreună tîrziu
Soare mereu, totdeauna fîntînă

Și mă trec înaintea ta și-napoi
Prin cronici aurind și adînci
Și rostim anotimpuri în doi
Calendare de griu, citadele de stînci

Chipul tău sînt noapte și zi
Aud pe sub lut mișcătoare cuvinte
Care citite încep a-nverzi
Și zboară cu mierle din părinte-n părinte ;

Lumina pe buze o ai și o spui
Fără sfîrșit luminare acasă
Prin desimea gîndului cînd pui
Simburi ca luceferi să iasă

Limpeziți de-al sevelor izvor
Pentru întuneric stăvilare
Și cuprînsul tău ocrotitor
Cu nimic nu are-asemănare

Chipul tău e chipul mamei mele
Cîntul tău e roua miinii ei
Trup și cer cu rădăcina-n stele,
Chip și dor ni-i casa patriei.

Pavel Pereș

Istorie și cultură

ESTE bine cunoscut adevărul că, în viața multor popoare, epocile istorice deosebite au însemnat și epoci mari de cultură, de creație spirituală. Așa s-a întîmplat, în mod firesc, și în istoria României, ori de cite ori oamenii acestor pămînturi au avut răgazul să schimbe paloșul apărării cu condeiul, dalta sau penelul, fiind inspirații și inspiratorii acelui ideal: salvarea ființei naționale, dobîndirea libertății, a unității, independenței și suveranității țării, a unei vieți demne și prospere. Aceste elanuri social-politice au involburat crestele veacurilor, furtunile răscoalelor și revoluțiilor, inspirînd operei spiritului un caracter militant, profunzimea gîndului și ascuțimea sensibilității, din care și-au luat apoi elanuri și energii noi, ca de la niște nepuizabile baterii solare.

Sîntem mîndri, deci, de moștenirea istorică ce ne-am dobîndit-o prin luptă, dar și mai mîndri de propria noastră creație, în care freamătă ideii și crezuri statornice, cu puterea convingătoare a vieții, cu suflul ei fierbinte, binefăcător. Iar această creație poartă astăzi numele unei epoci distincte, înconfundabile, de adevărată descătușare a energiilor creatoare ale poporului român, ale tuturor oamenilor muncii din această țară, epocă ce a urmat

actului istoric de la 23 August 1944, dar mai ales de cînd la cîrma destinelor naționale se află tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Prin largile orizonturi pe care secretarul general al partidului, președintele României, le-a deschis gîndirii și practicii revoluționare din țara noastră, creația spirituală, știința, cultura, artele au dobîndit un elan extraordinar, au înseris în conștiința națională și universală opere durabile, mărturii elocvente ale nepuizabilului geni creator românesc.

Pe lîngă noile opere, demne de această epocă, ilustrînd marea varietate de talente și personalități ce s-au format și afirmat în anii de după Congresul al IX-lea al P.C.R., au fost puse în mîna oamenilor tineri cărțile de căpătii ale neamului, reeditate în spirit științific și în tiraje de masă, au fost traduse operele nemuritoare ale altor popoare. Circuitul neînterupt al valorilor științei, culturii și artei face parte, de asemenea, din titlul de glorie al acestor ani, în care vocația creatoare și pașnică a poporului român a fost ridicată de tovarășul Nicolae Ceaușescu la rangul de politică sistematică și consecventă, de partid și de stat, la înălțimea marilor răspunderi istorice față de pacea țării și a omenirii.

Niciodată n-au fost mai cunoscute în lume numele de român, numele României, decît în acești ani de eforturi extraordinare ale conducătorului partidului și poporului nostru de a contribui la reechilibrarea tabloului politic mondial, la promovarea justiției și echității internaționale, la oprirea alunecării spre noi tensiuni, spre noi conflicte, spre un război nuclear nimicitor.

Avînd în față un asemenea tablou, oricît de sumar schițat, este de înțeles că vom numi întotdeauna cu mîndrie anii pe care îi traversăm drept o epocă excepțională în istoria României, încărcată de toate semnificațiile legăturilor adînci dintre avîntul revoluționar și creația spirituală a poporului nostru. Așa cum este firesc să credem cu tărie că reinvestirea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția supremă de partid, la apropiatul forum al comunistilor români, va da noi energii și cutezante operei istorice grandioase în care sîntem cu toții angajați, va da noi străluciri acestei creații materiale și spirituale ce așează numele României și al conducătorului ei la locul cuvenit doar țărilor și oamenilor ce fac cinste umanității.

Ion Brad

Reflecții

PROIECTUL DE DIRECTIVE ale Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1986—1990 și orientările de perspectivă până în anul 2000 obligă pe orice cetățean al țării la meditație, chemat fiind să participe la înfăptuirile acestui vast proiect de viitor care va fi supus aprobării celui de al XIII-lea Congres al partidului.

Reflecțiile desprinse din atenta cercetare a *Directivelor* le consemnez mai jos, ele fiind un ecou al spiritului meu.

M-AM întrebat adeseori dacă un scriitor are voie să-și depună uneltele de lucru atunci când viața i s-a încărcat de ani. M-am întrebat dacă vârsta îl scoate din contemporaneitate, dacă i-a venit timpul să încrucișeze brațele și să aștepte clipa cînd va face pasul cel mai grav și ireversibil, acela al părăsirii acestui pămînt.

Nu, nu, îmi repet acum, stringînd degetele pe stiloul care fuge pe fila albă. Forța de iradiere a cuvîntului scris, țîșnit dintr-un spirit cu atît mai de preț cu cît experiența vieții îi dă calități din ce în ce mai înalte, face ca scriitorul să aibă viață veșnică și acum și după, prelungită prin cărțile așezate în rafturile bibliotecilor.

NICICÎND viața ce ne înconjoară n-a prezentat un interes mai mare pentru un scriitor, decît zilele pe care le trăim. Văzute de la înălțimea anilor, scriitorul poate face comparație cu perioadele parcurse. Timpul contemporan în care a ajuns îl obligă să consemneze în cărțile sale aspecte ale vieții pe care o trăiește, pe care o poate vedea, judeca și expune, cu obiectivitatea unei mai lungi sau mai puțin lungi perioade de viață trăită.

Dacă scriitorul este istoriograful timpului contemporan, el este și istoriograful timpului trecut. El poate aduce în lumina prezentului perioade săvîrșite în trecutul cel mai îndepărtat, numit *istorie*, în largi opere epice, formule permițînd cuprinderea unor întinse perioade, înțelese și reprezentate artistic, prin spiritul contemporan.

FIRUL care străbate ființa unui neam nu este o stare întreruptă. Este un rotund care ține între ramificațiile lui spațiul geografic numit țară, patrie, pămînt strămoșesc. Între granițele acestui spațiu au viețuit înaintașii noștri, trăitori ai vremurilor de început, de cînd s-au ales neamurile, s-au tatonat organizările sociale, au înmugurit năzuințele comune, ideea de neam, unitatea de grai, reprezentări spirituale și materiale care s-au clădit încet dar trainic, civilizația noastră, tradiția noastră, cultura noastră, fără de care un popor nu există. Istoria noastră este un suieș spre licărirea unor idei clarificate de-a lungul secolelor, cucerite pas cu pas, cu lupte, cu jertfe, cu suferințe din care a țîșnit conștiința de neam, simțămînt mai neprețuit decît toate comorile pămîntului, liantul care

a ținut strîns sub tăria granițelor neamul românesc. Perioada ce o trăim astăzi este deci o consecință firească a istoriei strămoșilor noștri. La diferite epoci trecute, ei au cucerit cît o stare nouă, ieșind din ceața acelor timpuri, făcînd cîte un pas înainte, luptînd împotriva împilărilor, nedreptăților, în numele unor năzuințe — pe drumuri nu totdeauna clare, căci omnirea însăși nu limpezise încă concepțiile ce o framîntau. Din mijlocul ei s-au născut oameni de gîndire, care, printr-o cercetare științifică, au înțeles și lămurit legile de dezvoltare ale societății, evoluția ei spre o anume țintă, stringînd răsfirele ape ale istoriei într-un fluviu cu o curgere precisă, cu o țintă care să ducă popoarele la o viață de progres, pace și prosperitate.

VIZIUNEA epocii noastre asupra culturii a dobîndit aspecte noi, îmbogățite. Aripile Pegasului care-l poartă pe scriitor în zone inspiratoare s-au desfăcut larg. S-a făcut un transfer între creatorul de artă și creatorii de bunuri materiale. Dezvoltarea economică asigură condițiile de bază ale ridicării conștiinței la înălțimea pe care o cere înțelegerea actualității, a realității în care viețuiește creatorul. Cultura a devenit un bun al tuturor. Nu numai omul de artă clădește cultura poporului său, care este sinteza tuturor cuceririlor spirituale și materiale dobîndite de popor la diferite epoci și predate spre folos și fructificare, mai departe, ci fiecare cetățean cuprins în perimetrul geografic al patriei sale.

Creația, în speță scrisul, este astăzi la îndemîna oricărui om care are darul de a transmite într-o formă artistică ideile ce-l străbat, iscate de complexitatea momentului în care trăiește, într-o formă epică sau poetică. Bineînțeles, desăvîrșirea expunerii ține de măiestria cu care autorul investighează și intuieste viața, împletind realitatea cu subiectivitatea viziunii personale, transfigurînd artistic faptul real, realizînd acel verosimil necesar artei scrisului, care are o forță de impresiune uneori mai puternică decît însăși realitatea care l-a impresionat. Cel ce reușește să transfigureze esențialul realității, redîndu-l în forme artistice, cel ce izbutește prin aceste căi — grele — să pătrundă în inimile cititorilor emoționîndu-i, convingîndu-i, învățîndu-i, desfătîndu-i, totodată, este un făurar care trudește fără odihnă cu virful stiloului pe nicovala creației.

PENTRU captarea a cît mai multor asemenea făuritori, pentru trezirea la creația artistică a talentelor latente s-au creat, în zilele noastre, condiții propice, modalități de afirmare. S-au eliberat din temnițele ființei înclinări, aptitudini și chiar talente reale — care înainte piereau — și s-au dat posibilități de afirmare, de circulație, de audiență la marele public. Acest fapt să nu fie confundat cu o inflație, lucru care ar subția calitatea de creație a poporului nostru. Nu cantitatea îmbogățește patrimoniul spiritual al națiunii, ci calitatea, principiu aplicabil



PORTRETUL TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU de Traian Brădeanu

în toate domeniile. Nu elaborări rapide, confecțiuni de produse care înmulțesc titlurile editurilor sau ale diferitelor concursuri, cenacluri sau reviste, vor ridica la calitate superioară această comoară care este cultura, împletită cu izbinzile tehnico-materiale, cu un cuvînt totalitatea străduințelor întregii societăți pentru atingerea unor scopuri superioare de civilizație, progres și bunăstare. Civilizația și cultura sînt produsul fiecărui ins, sint cartea de vizită cu care intrăm în viitor, preluată din mîna trecutului. Reprezintă străduința materială și spirituală a unui popor, creată cu tîrnăcopul, cu tractorul, cu mașina, cu știința, cu produsul nescris al tradiției și cu cel consemnat în opere artistice-literare, cu truda fiecărui om.

TOȚI muncim. Scriitorul în documentări, în biblioteci, la slujba ce o are, la masa lui de lucru, ca și muncitorul, meșterul, inginerul, medicul, omul de știință, fiecare la locul lui de muncă.

Uzina a ajuns un laborator de creație în toate domeniile, inclusiv în cel artistic. Muncitorul, țăranul, intelectualul, oricare om care dovedește calitate și chemare, își poate promova inspirația. Totul se desăvîrșește prin muncă. Poetul Lucian Blaga a spus în versuri sublime, pe care le reproduc din memorie, că roua de dimineață a pădurii este sudoarea privighetorilor care au cîntat întreaga noapte.

FIECARE gospodar își stabilește un soroc, cînd trece în revistă rezultatul muncii lui și alor săi. Tot atunci trasează, pentru perioadele ce vin, ceea ce

e necesar a fi aplicat în gospodăria lui pentru ca ea să înflorească.

Tot astfel, în marea gospodărie în care ne înglobăm cu toții și care este Patria noastră, vine un ceas cînd analizăm realizările și proiectăm viitorul. Este un moment de mare răspundere, la care participăm cu toții, cu tot interesul, cu toată răspunderea.

Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român este un asemenea moment, de cea mai mare importanță în viața țării. Directivele lui cu privire la dezvoltarea economico-socială în cincinalul 1986—1990 și orientările de perspectivă până în anul 2000 înseamnă un nou moment crucial în dezvoltarea țării noastre. Proiectarea până în viitorul depărtat a muncii și realizărilor ce vor trebui obținute este izbinda Partidului nostru. Avînd o concepție revoluționară și realistă, fondată pe baze științifice, el deschide orizonturi largi spre obiective noi, spre alte și alte realizări, în toate domeniile de muncă, inclusiv în cea culturală, de creație artistică. Desigur, realizarea acestui viitor nu se va înfăptui cu ușurință, căci nimic nu se dobîndește fără muncă și greutate. Dar important este faptul că putem prevedea etapele ce ne așteaptă, le putem cunoaște, le putem înfăptui nu numai pînă în anul 2000, ci și mai departe, într-o viziune ideală.

Congresul al XIII-lea se apropie ca o navă cu încărcătură prețioasă. El va trasa drumul Patriei noastre la nivelul la care înaintașii au visat, la care contemporanii ostensc, iar viitorimea v proslăvi epoca prezentă.

Ioana Postelnicu

ARC ROMÂNESC

Din vremuri de demult, fără soroc,
Pe unde azi răsună limba românească,
Arcul era menit strămoșilor viteji
Ca semn de-aleasă dragoste cerească,
Celor ce cu săgețile de fier
Voiau s-alunge noaptea norilor
Ca pe-o migrație nouă de lăcuste
Din fața astrului mult roditor.

De-atunci rotundul pinii naște-n singe
Și cronici spun de Țara transilvană,
Arc cu săgeată limpezită-n lacrimi
Din moștenirea dacă și romană.
Acolo un războinic strănepot
Și-a făcut herb din corbul săgetat
Unind din nou printr-un inel de foc
Și Dunăre, și mare, și Carpat.

Dar brațele ce s-au unit în luptă
Orbiri nelegiuite-au desfăcut,
Tronuri pătate-n singele de frate,

Păgînă inchinare de-nceput.
De-aceea uns de Domn la Dreptate,
Se zice Ștefan Vodă-a fi strigat :
— Voi apăra Poarta credinței drepte,
Ochiul dreptății fi-voi necurmat !

Și Vodă dăruind inima țării
Norodul sta prin inimă unit,
Iar dacă răni mai sîngeră-n hotare
Rod inviat e-ogorul insutit.
Ca scut răzeșii-atași, cum se cuvine,
Deși e încă-n datini boieria
Și fuge Craiul cu săgeata-n spate,
Cînd hiclenia-i soră cu trufia.

Din tronul Romei nouă Semiluna
Mereu mai sus urca în Răsărit,
Cînd cel ce se visa stăpînul lumii
La porțile Moldovei fu oprit.
De-aceea Roma a chemat Apusul
„Atletului lui Crist” în ajutor.
Banii intrară-n visteria Budei,

Apusul a rămas nepăsător.
Sub tui de foc călării năvăliți
Loveau în creștet sate, codrii-n umăr.
Cad capete și brațe fără număr
De-i Valea Albă de morți dezgoliți.
Dar ienicerii din fintini otravă
Beau, neștiute-s holdele sub glie
Și fiindcă cetățile știu să se ție,
De foame și de inimă bolnavă
Fac cale întoarsă cu Cuceritorul
Grăbiți ca să ajungă iar Bosforul.
Cei ce-s stăpîni cu spatele spre ziuă
N-au soare rob și n-au nici viitorul !

O, voi cuceritori cu pași de singe
Ce Zimbrului cercați să-i puneți jug,
Nici la Borzești stejarul nu mai plînge
Jocul ucis, dînd ghindă pentru plug
De semănat în Roșia Dumbravă
Sau lemn de furci pentru un pui de Han

Moldova crește an de an în slavă,
Slobodă-i Țara dreptului Ștefan.

Ștînd la ospăț cu-oștenii Domnul mare
Văzu pe cer un arc nemaivăzut.
De la Suceava-n Dunăre și Mare.
E un sfîrșit ? E doar un început ?
Apoi cu o săgeată Voevodul
A ctitorit pentru întreg norodul
Și mintea vremii-n veci neodihnită
Intră în zid și-n slove potrivită.

Tezaurului turn arcu sfințit
Ce unea brațul său cu veșnicia,
Război străin prin foc l-a fost răpit,
Pin-am purces din toată România
Să-l regăsim într-un elan frățesc.
Azi luminează cerul românesc,
E curcubeu de pace peste timp
Mereu mai viu cu orice anotimp.

Nicolae Liu



Dobrogea zilelor noastre

AM CUNOSCUȚ, la o fragedă vîrstă, trei ani de-a rîndul, vara, coasta Mării Negre, cu ocazia băilor de soare și de nămol de la Techirghiol-Movila. Era în anii 1909—1911. Dobrogea părea un ținut sterp, ars de soare și calcinat, în lunile de arșiță, cu rari vilegiaturiști. Mai tîrziu, cînd am început să mă familiarizez cu trecutul cultural al țării, recitam cu mîndrie titulatura domnească a lui Mircea cel Bătrîn, voievodul care împinse hotarele Basarabilor pînă la „Marea cea mare“, făcînd fireasca legătură cu reîntoarcerea provinciei la patria-mumă, prin tratatul de pace de la Berlin, din 1878. Nu mult mai tîrziu am aflat cu surprindere că marele pașoptist, Ion Ionescu (de la Brad), vedea în această provincie un viitor Eldorado. Totuși, pe vremea aceea, cu 130 de ani în urmă, Dobrogea era doar raiul despopsulat al țușuinelor în proces de transumanță, și al turmelor de oi coborîte de peste munți.

În cuprinderea noastră, provincia ce deschidea țării calea maritimă a început, încet, încet să prindă viață, să se populeze. La 1897, Dobrogea n-avea decît 230.123 de locuitori. În 1977, numărul lor crescuse la 863.200 — adică de aproape patru ori.

Nu voi face aici tabloul Dobrogei interbelice, pe care am cunoscut-o mai ales din proza lui Anton Holban și a lui Camil Petrescu (și din versurile lui Ion Barbu, desigur!), din pînzele lui Tonitza, ale lui Iser și atîtor alți mari pictori. Ceva din staticismul mai vechi dăinuia în oameni, și aproape totul în natură. Arta, cu dinamismul ei, înnobilează imobilismul unui peisaj, al unui chip impietrit. A fost, cred, o perioadă între mit și literatură, dragă artiștilor.

Avîntul economico-social al Dobrogei

este opera unor inițiative cu mult mai recente, din zilele noastre și se înscrie în același cadru de voință și înțelegere revoluționară a realităților care au dat viață și acelor meleaguri românești pe care istoria, ca să-i zicem așa, le tot lăsase la urmă.

Inaugurarea Canalului Dunăre—Marea Neagră este încă prea proaspătă în fața ochilor, ca să devină act al memoriei. Și nici nu e locul să cităm datele care indică acum Dobrogea ca pe unul din ținuturile noastre de la a cărui agricultură și industrie se așteaptă tot mai mult: în puține rînduri, cifrele s-ar împulzi, și-ar pierde relieful. Mă gîndesc doar la acele momente cînd, pe terasa splendidă a Casei de odihnă și de creație a scriitorilor de la Neptun, într-o scurtă poposire pe litoral, cu marea atît de aproape și printr-un miraj al văzduhului și al orei, parcă atingînd cu mîna centura de mirifice construcții de pe întregul țărm, am avut revelația straturilor de timp, sentimentul articulației prezentului.

M-am gîndit atunci la acel spirit universal, poetul Ovidiu, exilat anume la capătul lumii, ca să sufere cea mai amară prigoană, și la răsturnarea de vreme ce s-a produs, cînd mîna ome-nească a adus aici și Olimpul, și pe Neptun, și pe Jupiter, Saturn, Venus...

Pe litoralul nostru, capacitatea creatoare a omului își aduce omagiul frumuseții revărsate a naturii, în bătaia eternă a valurilor. Și nu mă mir deloc că sejurul maritim se prelungește, că litoralul e cercetat pînă în miezul înghețat al iernii. Tainele Dobrogei se dezvăluie pe rînd, și mai sînt, ascunse în pămînt sau mijind pe planșetele viitorului.

Șerban Cioculescu

Submarinele

PE vremea cînd străbăteam țara, atent la marile schimbări de pe suprafața ei, multe comparații mi-au venit în minte, dar poate cea mai neașteptată este aceea la care mă întorc acum.

Nu am fost niciodată în viața mea pe un submarin dar, în copilărie mai ales, am văzut multe filme a căror acțiune se petrecea într-un submersibil.

Ce anume transmitea senzația că se întîmplă ceva extraordinar, plin de îndrăzneală, forțînd legile firii și că acestea se puteau răzbuna din clipă în clipă? Un tablou de comandă, cu zeci de cadrane, ale căror ace se agitau frenetic sau, dimpotrivă, se mișcau foarte încet și amenințător, tinzînd spre o cifră fatală, pe cînd rarul zbirniit al unor sonerii ducea încordarea la maximum. Nimic nu se vedea din vastitatea și profunzimea mării, din primejdiile care pîdeau submarinul, dar totul se simțea, foarte viu, paroxistic de viu, din concentrarea cu care membrii echipajului priveau tabloul de comandă, oglindă fidelă a marii aventuri în care erau angajați.

Mi-am amintit toate acestea pe valea Troțușului și a Bistriței. Tablourile de comandă ale marilor combinate chimice par ale unor fantastice submarine, capabile să se scufunde la mari adîncimi în apa oceanelor, să le traverseze de la un capăt la altul și să revină la lumina zilei cu rodul mării lor îndrăznei. Totul, ca și pe submarin, este concentrat sub privirile și în miinile unui singur om. Nimic nu se vede din ceea ce se petrece în măruntăile sau la periferia aceluia vast mecanism de cuptoare, pompe și compresoare în plină acțiune, dar totul este semnalat pe tabloul de comandă. Eforturi, intensități, durate, limite și tensiuni, din cele mai îndepărtate și de neajuns stadii ale procesului de producție, pot fi urmărite clipă de clipă, iar atunci cînd în fluxul lui continuu ceva nu e în ordine, becuri de diferite culori semnalează imediat, și simpla apăsare pe un buton oprește sau pune în mișcare mecanisme foarte complexe și de o putere extraordinară. Toate acestea transmit, foarte viu, foarte acut, senzația că acolo se petrec fapte de o mare cutezanță, care uneori forțează legile firii; dar totul este controlat și ținut în friu prin veghea unui singur om.

Afară, Ceahlăul își înalță fruntea albă spre cer, zăpezile îl acoperă și apoi îl părăsesc, pădurile își pierd frunza și iarăși înverzesc, iar în tot acest timp, iarna și vara, ziua și noaptea, uriașele submarine ale petrochimiei navigă într-un ocean vast și plin de taine, prefăcînd gazul metan în lină și pregătindu-se pentru isprăvi și mai mari.

Ideea de a scoate lină din gaz metan și cauciuc din gazele provenite de la cracarea petrolului a transformat văile Troțușului și Bistriței nu numai în bulevarde pe care poate fi întîlnit cel mai mare număr de ingineri la suta de trecători, ci și în locuri a căror maximă frumusețe sînt uzinele.

Din curtea lor se înalță clădiri și turnuri care par ieșite din fantezia dezlănțuită a unui arhitect, dar în realitate au fost impuse de buna desfășurare a unor complicate și cutezătoare procese tehnologice. Ele au dus la apariția acestor gigantice și uimitoare bijuterii de beton, de oțel și de sticlă. Nevoia resimțită la Combinatul de cauciuc sintetic ca butan-butilena să apese în mod egal în pereții rezervoarelor a impus construcția unor recipiente sferice, enorme mingi de metal, care, fiind apărate de căldura soarelui printr-o culoare de argint, iar de descărcările electrice ale cerului prin săgeata înaltă a paratrăsnetului, par, în arhitectura lor neobișnuită și îndrăzneată, construcțiile unei ere fantastice. Aceste corpuri sferice, surprinzătoare și frumoase după noi legi ale frumuseții, intră într-o corelație vizuală de mare efect cu coloanele cilindrice care țînesc spre cer din alte spații ale uzinei, pîrînd orgi colosale la care ar cînta zeli petrochimiei.

Noaptea, pe toate aceste construcții se aprind mii de lumini și atunci începe marea lor splendoare. Vechile frumuseți ale Moldovei, îndată după amurg, intrau în întineric și doar foșnetul li se mai putea auzi. Noua ei frumusețe abia la căderea nopții izbucnește, plină de forță și pe deplin triumfătoare asupra întinericului.

Atîtea uimiri am trăit eu acolo, tot contemplînd-o, încît mi s-a părut că am ajuns în cer. Un cer ivit din voință a unui demiurg, în care se simțeau legile mecanicii cerești, forțele intrate în acțiune, și telul pe care îl urmăreau. Nu se auzea nici un zgomot, totul era tăcut, dar din involburarea acelor lumini se simțea că se petrece ceva mareț, că tot universul e treaz și lucrează.

Geo Bogza

Un program armonios al dezvoltării României socialiste

(Urmare din pagina 3)

coeziunii întregului popor. Prin intensificarea activității teoretice, ideologice și politico-educative, prin lărgirea orizontului de cunoaștere al oamenilor, prin perfecționarea, în continuare, a relațiilor de producție și sociale, proiectul prevede o ridicare la un nivel și mai înalt a activității întregului sistem al organismelor democrației noastre muncitorești, revoluționare, participarea efectivă și în proporții de masă a tuturor categoriilor de oameni ai muncii la conducerea vieții economice și sociale, a societății în ansamblul său. Instituirea și dezvoltarea autoconducerii muncitorești, participarea directă a oamenilor muncii la dezbaterile publice, la formularea și adoptarea deciziilor economice, politice, social-culturale, înfăptuirea în cel mai înalt grad a conducerii colective reprezintă în vederile partidului nostru cadrul larg în care înflorește democrația și libertatea de tip nou, socialist, cîmpul unor posibilități nelimitate de manifestare a personalității umane, de inserție a gîndirii și acțiunii umane în desfășurarea procesului istoric, în construcția noii societăți socialiste și comuniste. Va fi creat cadrul unei funcționări perfecționate a eticii și echității socialiste, a justiției de tip nou. Perfecționarea legalității socialiste trebuie să aibă loc astfel încît, prin conținut și formă, legea să reprezinte cît mai adecvat imbinarea intereselor generale, ale dreptului și libertății întregii societăți cu interesele, drepturile și libertățile individuale. Numai astfel legea va exista în tot mai mare măsură de dragul omului și, după cum spunea Marx, va exprima însăși existența umană.

Întreaga dezvoltare economico-socială a țării în perioada ce urmează va conduce, astfel, la o nouă fașonare a omului însuși, la prezența lui efectivă în cîmpul atît de complex al construcției istorice, a afirmării și înălțării libertății și demnității sale.

TRANSPUNEREA în viață a programului cuprins în Proiectul de Directive al Congresului al XIII-lea va aduce cu sine un puternic impuls spre desăvîrșirea muncii de înnoire a omu-

lui și umanismului, de cristalizare a conștiinței revoluționare. Modelînd istoria, omul se modelează pe sine însuși, își dobîndește un nou statut de libertate și demnitate ontologică. În tripla sa calitate de proprietar, producător și beneficiar al valorilor materiale și spirituale pe care le creează, omul nu numai că nu se mai înstrăinează prin produsele create, ci dobîndește, tot mai viguros, conștiința propriei sale plenitudini și demnități demiurgice. Energia consumată pentru crearea de noi valori se răsfrînge asupra sa, dînd nou contur identității și puterii sale, făcîndu-l un om bogat în sensul benefic al cuvîntului. Proiectul de Directive reprezintă, din acest punct de vedere, nu numai un program de construcție economico-socială ci și unul de construcție umană.

Iată motivele pentru care, în fața artei înseși — fie ea poezie, proză, text dramatic, pictură, muzică sau film — se deschide un larg și infinit orizont problematic. Căci arta adevărată, din toate timpurile, a fost centrată asupra omului. Omul, omul cu sensibilitatea și conștiința sa, față în față cu natura, cu societatea, cu ceilalți sau față în față cu el însuși a fost, dintotdeauna, realitatea supremă îmbrățișată de artă. Dezvăluirea omului în raport cu lumea din afara și dinlăuntrul său a constituit și constituie și astăzi zona fierbinte în care arta își aruncă, cu nedeزمینیتă inversunare, sondele sale scrutătoare. Iar dintre toate raporturile sale cu lumea, cele care ni-l dezvăluie pe om ca ființă socială, care are o istorie și trăiește în istorie, sint, indiscutabil, cele mai relevante. Proiectul de Directive ne înfățișează cu claritate structurile unei posibile și reale, imediate istorii viitoare sociale și umane. Ele deschid, astfel, și în fața creatorului de artă un orizont nebănuit de larg a cărui investigare îi așteaptă pe cei hărăziți cu talent și putere de muncă. Vîntul istoriei va fi prielnic pentru pinzele de corabie care știu să-l prindă...

Dumitru Ghișe

AURUL BĂRĂGANULUI de Vladimir Șetran

Exigențe

STUDIIND programul de muncă și de viață al fiecăruia dintre noi, proiectul de Directive ale Congresului al XIII-lea al partidului, memoria mi-a evocat într-una o semnificativă și deosebit de instructivă secvență literară cu iz folcloric, pe care acum, pe nepusă-masă, nu aş putea să spun unde, în ce carte am găsit-o, însă cred că ea are darul de a exprima foarte pregnant esența nobilei emulații dintre noi, scriitorii. Fragmentul acesta cu funcție perenă se referă la concursul de zbor la altitudine al păsărilor, câștigat, cum bine se știe, de către vultur, în felul următor însă: înălțându-se fără încetare, regina păsărilor s-a oprit un moment pentru a-și odihni aripile în oceanul de azur din jur; în această clipă, pe neașteptate, ea a fost depășită de una din cele mai mici păsări, pitulicea, care se ascunsese pînă atunci între penele vulturului. Acest straniu concurs al zburătoarelor ar putea insinua o undă de nedreptate în unele sectoare ale activității de fiecare zi, în activitatea de creație literară, însă, ea pare să fie unica regulă a jocului. Cu acea importantă întregire, firește, că în următoarea etapă a concursului, locul vulturului va trebui să îl ia pitulicea, de sub ale cărei aripi se va înălța de data aceasta o altă pasăre, spre noi zări și orizonturi.

Tîlcul acestei parabole este limpede: dacă un scriitor creează de la înălțimea celor mai revoluționare idealuri ale epocii sale, rostind adevărurile sociale și umane fundamentale, intuitiv de el prin mijlocirea unei formule estetice pînă atunci de nimeni abordată, el își poate începe demersul doar prin asumarea creatoare a rezultatelor predecesorilor săi, opera lui originală, autentică, putîndu-i împlini ființa doar deasupra nivelului maxim atins de cei dinaintea sa.

A te ridica deasupra recordului predecesorilor — iată esența nobilei și înălțător de frumoasei întreceri literare la care ne îndeamnă pe noi, scriitorii, pe toți minutorii condeiului din patria noastră, fără deosebire de naționalitate, spiritul revoluționar al proiectului de Directive. Revoluția noastră literară, pusă în slujba noii calități a artei — declanșată de programul Congresului al IX-lea al partidului, care a revoluționat întreaga noastră viață politică și social-economică — ne pune în fața unei astfel de ștachete ce presupune un însemnat efort scriitoricesc.

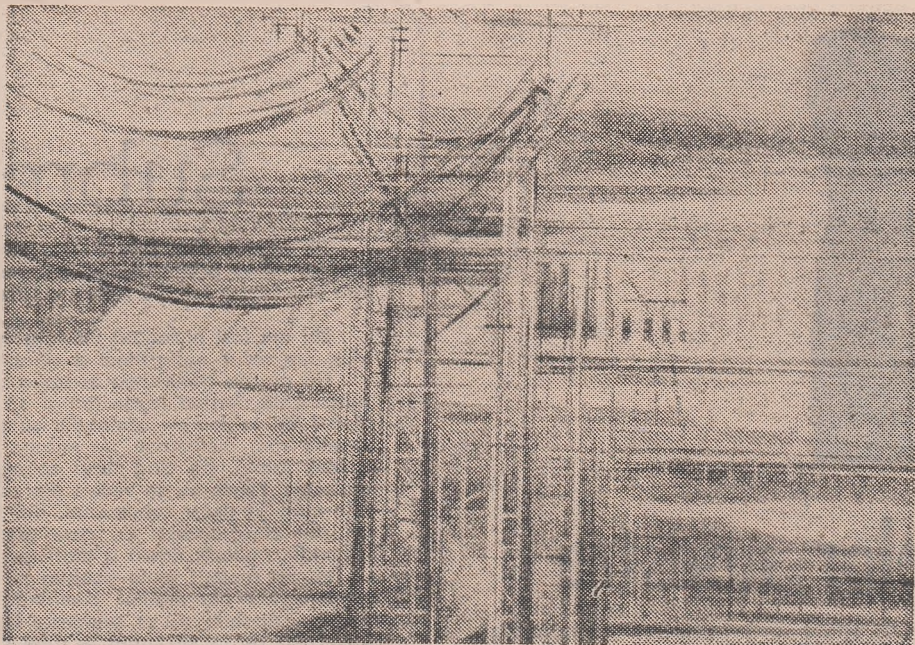
În domeniul vieții spirituale și, implicit, în cel al creației literare, se impune să facem și noi totul pentru a valida acest strălucit efort de a ne situa la nivelul culmilor de gândire și de spirit ale veacului nostru, exigență care derivă de altfel din esență, din modul de a fi ale Epocii Ceașescu.

În emulația nobilă dintre scriitori — și vedem aici o altă dimensiune fundamentală a spiritului revoluționar al proiectului de Directive — trebuie să ajungem acolo încît, extirpînd complet invidia și vanitatea din sufletele noastre, să ne putem răsfăța în voie în respectul reciproc și orizontul sensibil de așteptare pe care trebuie să le nutrim unii față de realizările celorlalți. Să ne putem entuziasma unii pentru operele celorlalți chiar și atunci cînd coeziunea noastră sufletească nu se bazează pe dragoste sau pe o prietenie pleneră, pe simpatia reciprocă fără limite. Trebuie să dăm dovadă de toleranță estetică, de o răbdare nelimitată — repet: nelimitată — unii față de concepția literară, față de opera creatoare a celorlalți, chiar și în cazul în care se întîmplă să ne despartă gusturi estetice, moduri de creație și aspirații stilistice diferite.

Pentru că numai în această firească diversitate, în acest univers de aspirații artistice plurivoce poate prinde ființă acea unitate de nezdruccinat, ideologică și de principii, a literaturii noastre, a cărei continuă întărire, pusă în slujba întăririi coeziunii de suflet și inimă a partidului, a poporului, a unei și îndrăgitei noastre patrii comune, România socialistă, ne-a fost de atîtea ori și atît de pregnant indicată de secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu titlu de fundamentală obligație de conștiință, morală, literară și cetățenească a fiecăruia dintre noi. Numai prin întărirea continuă a unității ideologice și de principii a literaturii noastre în spiritul revoluționar promovat de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, putem deveni adevărații scriitori comuniști ai marelui noastre perioade, Epoca Ceaușescu, demnii purtători de cuvînt ai marii revoluții române a noii calități.

Hajdu Győző

8 România literară



AURUL ALB de Adrian Benea

Trepte de glorie și pace

Un glas puternic anunță zorii
Înfrățirii și ai fidelității,
Învingători ne sînt azi muncitorii,
Simbol al unirii și dreptății.

Un drum zidit din cuget și din piatră
În inimi larg deschise, în gînduri și avînt
Împodobește-n lauri această vatră
Pămînt de primeniri, de legămînt.

Mi-e drag nespus acest zbor
Ce ne înalță, innoiește și prefăce,
Țara-n surisul unui mare învingător
Pe trepte de glorie, trepte de Pace.

Ludmila Ghițescu

Restituirea valorilor clasice

CONGRESELE partidului nostru sînt pietre de hotar spiritual care marchează etapele istoriei României actuale. Ne evaluăm înfăptuirile și le comparăm cu cele dinainte la fiecare cinci ani, adică atunci cînd aceste mari evenimente politice segmentează solemn devenirea fenomenului românesc socialist. Bilanțurile sînt, cu aceste ocazii, de rigoare și foarte necesare. Aș voi să le consemnez aici, succint, pe cele din sfera mea de preocupări, cele al editării patrimoniului literar-cultural. E, mărturisesc, plăcut, chiar o adevărată bucurie, să contempli, cu intenții de bilanț, un sector cultural bogat în realizări. Și realizările acestui sector, în ultimii cinci ani, sînt cu adevărat remarcabile, relevabile lesne oricărui om de bună credință. În oricare zonă (vreau să spun perioadă) a istoriei noastre literare ne-am îndrepta scrupulos privirea, izbînzile se impun de îndată.

Pentru perioada denumită veche a istoriei noastre literar-culturale au apărut, în ediții critice de ținută, **Codicele Voronețean**, opera lui Ion Neculce, cîteva volume din opera lui Dimitrie Cantemir, o masivă ediție, în două volume, din opera cîntărilor Școlii ardelenene. Din epoca pașoptiștilor și a marilor clasici ai secolului trecut amintim apariția, în ediții critice, a volumelor VIII—IX din opera lui Alecsandri, a cinci volume din opera lui Bolintineanu, o excelentă ediție în două volume din opera lui Bolliac, al doilea volum din ediția operelor lui Const. Negruzzi, două volume din ediția Eminescu (vol. IX, XIV), două din operele de căpătîi ale lui Hasdeu (**Cuvențe den bătrîni și Istoria critică a românilor**), cîteva volume, de cel mai mare interes, din oratoria lui Kogălniceanu, aproape toate scrierile filosofice — niciodată editate pînă acum — ale lui T. Maiorescu, două volume din opera lui Duiliu Zamfirescu și — fapt demn de toată lauda — încheierea edițiilor St. O. Iosif și Coșbuc. Din epoca de după 1900 și, mai ales, din cea interbelică trebuie să omagiem, mai întîi, inaugurarea edițiilor critice din opera a patru scriitori fundamentali: Sadoveanu, Blaga, Lovinescu, Ion Pillat, încheierea publicării operei literare a lui Rebreanu (prin apariția, în vol. XI al ediției, a romanului **Gorila**) și publicarea **Jurnalului** scriitorului, pînă acum inedit. S-a încheiat ediția operei lui Tudor Vianu, evoluează bine publicarea operei lui Camil Petrescu și s-au publicat, chiar în două ediții, aproape simultan, scrierile lui Emil Botta.

În sfîrșit, poate că realizările cele mai răsunătoare le-au constituit apariția, în excelente ediții, a celebrei **Istории a literaturii române de la origini pînă în prezent** de G. Călinescu și **Istoria literaturii românești în veacul XIX** de N. Iorga, ediții, amîndouă, așteptate și care dau — prin publicarea lor — măsura marilor înfăptuiri ale acestor ani. Și poate că tot aici s-ar cuveni citată apariția, după un secol de la ediția princeps, a operei lui M. Gaster, G. Dem. Teodorescu și Gr. Tocilescu — Cristea Țapu.

Au intrat în sfera de interes a restituirilor și domeniul înrudit cu literatura, filosofia, istoria și cultura în sensul ei general. Să reamintim apariția, atît de mult așteptată, a **Geticii** lui Vasile Pârvan, a unor lucrări reprezentative de istorie ale lui Gh. I. Brătianu, Nicolae Iorga, Victor Papacostea, a unor lucrări filosofice necesare din opera lui P.P. Negulescu, Tudor Vianu, Mircea Florian (sub tipar este și o masivă ediție din opera lui C. Rădulescu-Motru). În sfîrșit, să nu uităm publicarea lucrărilor de teatologie ale lui Ollănescu-Ascanio, Alice Voinescu, Camil Petrescu, Ion Sava.

Fatalmente, însemnările acestea au devenit o etalare de titluri. Și încă — notez scuzele de rigoare — nu i-am amintit pe editori, adică pe acei prin strădania cărora (și a editorilor specializate Minerva, Academiei și Eminescu) au apărut aceste memorabile cărți și ediții. Ca atare, mă grăbesc să adaug că aceste mari înfăptuiri culturale, cu care avem dreptul să ne mîndrim, sînt rodul activității unor editori din toate generațiile care investesc în munca lor nobilă multă erudiție, răbdare devotată și dăruire benedictină. Toate aceste realizări de excepție au fost posibile datorită condițiilor materiale create acestui sector de statul nostru socialist, climatului spiritual de după Congresul al IX-lea al partidului.

Fără îndoială, înfăptuirile culturale doar semnalate aici puteau fi mai dense și mai bogate. Greutăți de tot felul nu au putut fi biruite. Dar nu ele, repet, dau măsura strădanilor din acest compartiment cultural. Ci marile valori — importante și cu deosebire semnificative — care au fost restituite culturii românești și generațiilor mai noi, care le citesc, studiindu-le sau delectîndu-se întru prețuirea frumosului românesc și a înaltei sale cugetări.

Z. Ornea

Calitatea muncii literare

IMPERATIVUL calității, argumentat într-un amplu capitol al Directivei Congresului al XIII-lea, reprezintă un fapt de atitudine socială cu răsfrîngeri specifice în domeniul muncii literare și, în corelație cu ea, în acela al activității critice.

În esență, a vorbi despre calitate în sfera literarului ce poate să însemne altceva decît a vorbi despre necesitatea promovării consecvente a principiului valorii, a criteriului suveran al valorii în judecarea actului artistic, condiție inalienabilă a creației autentice. Desigur, este necesar să considerăm conceptul de valoare în accepțiunea sa complexă, ca expresie a unui stadiu evoluat de înțelegere a specificului artei. Sîntem departe, azi, de a îmbrățișa, în numele valorii, soluțiile extrem-autonomiste, acele atitudini care izolau frumosul artistic atît de rumorile vieții curente cît și de aporturile ideologicului, ale gîndirii sociale, filosofice, politice. Toată evoluția artei din veacul nostru a tîns către integrare, către contopirea acestor constituenți în produse capabile să atingă tensiunea artisticului. Vorbim despre romane sau despre poeme politice dar le acordăm calitatea literară de la acel prag încolo de unde acestea devin opere care nu doar enunță o temă sau o atitudine politică, dar ne și emoționează estetic, ridicînd politicul, ideologicul la acel grad de „impersonalizare” maioreșciană, dacă vrem, care înseamnă transcenderea utilității imediate către efecte spirituale mai de durată.

Fiindcă a milita pentru calitate în spațiul literaturii, al artei în general, înseamnă a ține seama, printre altele, și de acest aspect: o măsură a calității autentice este rezistența în timp, capacitatea de a vorbi convingător, emoționant, expresiv, nu numai contemporanilor apropiați dar și viitorimii. Or, sînt încă prea multe, în ambianța noastră literară, acele opere de interes sezonier, care satisfac repede anumite cerințe ale publicului, îi incită curiozitatea și chiar îi incită sufletul, dar care peste puțină vreme i se șterg din memorie și pier. Este misiunea criticii de a deosebi între produsele artistice efemere și creațiile cu șanse de rezistență în timp, de a recunoaște în peisajul mișcător al prezentului valorile durabile și de a le considera și impune ca atare, altfel decît pe acelea care sînt doar expresia unui interes trecător.

A milita pentru calitatea muncii literare presupune răspunderi și angajare față de cititorii de azi și de mîine. Cu îndreptățire se cere în Directive „o accentuare și mai puternică a laturilor calitative ale activității în toate domeniile”, pornindu-se de la constatarea că o societate evoluată, puternică, nu se poate întemeia pe surrogate și contrafaceri. La fel și în cultură, unde procesul afirmărilor este firesc să se canalizeze pe un drum de înnoiri autentice și de acumulări fecunde. Judecînd în ansamblu, producția literară a ultimilor ani s-a înscris pe aceste trasee despre care mărturisesc opere de prim ordin, cu larg ecou printre cititori, în poezie, proză, în critica și istoria literară, destule dintre ele dîndu-ne sentimentul durabilității. Altele însă fără îndoială că se vor perima. Acest fapt este și el în firea lucrurilor și nu se cuvine să ne alarmeze peste măsură. În toate epocile marile opere au crescut înconjurate de multă vegetație nesemnificativă, răzbind mai sus și dincolo de ea. Această constatare nu trebuie să îndemne însă la pasivitate, la contemplație inactivă, nici în literatură, nici în alte domenii.

Pledoaria pentru calitate a actualelor Directive nu este, nu poate fi un fapt de campanie, ci o permanență, o dimensiune de neînlocuit a dezvoltării.

G. Dimisianu



Critica nouă

AM citit foarte puține articole de sinteză asupra fenomenului critic actual. Celelalte genuri sint net avantajate în această privință. Nu mai vorbesc de faptul că există antologii de poezie sau de proză care au ajutat mult la clarificarea tabloului general. Din critică, astfel de antologii lipsesc cu desăvîrșire. Și dacă, pentru criticii vechilor generații, s-au mai strîns, prin forța lucrurilor, informații, despre noii veniți, cititorul știe prea puțin sau deloc. Le întîlnește numele în reviste, din ce în ce mai frecvent, de la o vreme, uneori pe coperta unei cărți, care se întîmplă să fie, la rîndul ei, recenzată, și cam atît. Ca să scriu articolul de față (nici măcar o cercetare exhaustivă, ci, cel mult, o semnalare) a trebuit să răsfoiesc colecțiile revistelor și să alcătuiesc liste de nume. Nu, desigur, pur și simplu din dorința de a nu omite pe cineva, căci nu mi-am propus să numesc pe toată lumea, dar spre proprie edificare, dacă îi pot spune astfel, cantitativ. Era important să știu cît de mare este numărul criticilor afirmați, să zicem, în ultimul deceniu (criteriu foarte relativ), și pe care, de exemplu, ediția a 2-a (1977) a **Dicționarului** lui Marian Popa n-a apucat să-i includă. Chiar dacă socoteala mea nu e definitivă (și, în orice caz, ar trebui corectată prin adăugiri, nu prin scăderi), numărul criticilor aflați în această situație se apropie de 70. Ceea ce reprezintă, probabil, un record. Cantitatea nefiind totul, ea nu este nici indiferentă într-o apreciere globală. Critica nouă este, vrem nu vrem, o realitate, de care trebuie să ținem seama.

Critica nouă înseamnă critică tină. Prefer cel dintîi adjectiv, ca să nu las impresia că aș lega numaidecît această critică de vîrsta autorilor, deși majoritatea sînt tineri, și, în plus, ca să sugerez o anumită schimbare pe care ea o aduce în peisajul literar, fără totuși a mă angaja trup și suflet în ideea că este și o nouă critică. Aceasta se va vedea mai tîrziu. Cîteva lucruri merită însă a fi semnalate de pe acum.

CRITICA nouă este, într-un fel, o critică de generație, așa cum a fost și critica tină a anilor '60. Mulți dintre reprezentanții ei au debutat scriind despre colegii lor de vîrstă. Acum vreo 15 ani, un critic-poet se plîngea că promoția lui nu are critici, cum avu-sea aceea a lui Nichita Stănescu și Marin Sorescu. A devenit evident, ulterior, că promoția respectivă a dat cel mai mare număr de critici din istoria literaturii române. Acești critici, care abia au trecut de 30 de ani, dețin deja o parte a controlului judecăților de valoare asupra literaturii contemporane și se fac cunoscuți și prin studii de istorie sau de teorie literară. La unele reviste, cronicile literare sînt asigurate fără excepție de echipe alcătuite din tineri. Cronicarii vîrstnici se retrag unul după altul și e probabil că în a doua jumătate a deceniului al nouălea tinerii de acum vor fi cei care vor orienta actualitatea literară. Această trecere a puterii critice nu poate fi fără consecințe în planul literaturii înseși. Există deja unele indicii de modificare a gustului general.

Două au fost, cred, mediile în jurul cărora s-au format criticii tineri contemporani: universitățile și revistele studențești. Critica nouă este aproape în întregul ei o critică universitară care și-a început acțiunea prin intermediul citorva publicații specifice. Am atras și altădată atenția (și eu, și alții) asupra acestui fapt. Înainte de război, criticii importanți erau profesori secundari. Profesia aceasta și-a pus pecetea pe felul lor de a înțelege literatura și pe stilul critic. Timp de două decenii, revistele literare și paginile culturale ale ziarelor au reprezentat o prelungire a școlii medii în viața literară. Cînd generația mea, la rîndul ei, a in-

trat în scena literară, în jurul lui 1960, se făcea simțită o discriminare curioasă: universitarii îi respingeau pe publiciști și invers. O parte din polemicele acelor ani s-au alimentat din acest război între universități și reviste. Generația tină actuală a reușit să depășească, în mod norocos pentru ea, acest conflict zadarnic. E lesne de remarcat, înainte de orice, că, în majoritatea lor covîrșitoare, criticii noi provin din centre universitare și că nu puțin dintre ei au rămas la absolvire în universități. Dacă vom situa pe o hartă universitățile sau institutele care cuprind facultăți cu profil filologic, vom vedea că în aceleași orașe există și principalele școli de critică: București, Cluj-Napoca, Iași și Timișoara. Putem adăuga și Craiova, Bacăul, Oradea sau Sibiu de unde, de asemenea, ne parvin ecouri critice interesante. În al doilea rînd, universitățile au tipărit, de pe la sfîrșitul anilor '60, reviste proprii. Cîteva dintre ele („Echinoc” din Cluj-Napoca, „Dialog” din Iași, „Amfiteatru”) au jucat un rol esențial în formarea criticilor. De la aceste publicații studențești au pornit doi critici din trei ai noii generații. Legăturile lor spirituale și afective cu mediul universitar nu s-au rupt în clipa în care au început să scrie în presa culturală obișnuită, chiar dacă nu toți s-au consacrat studiului de tip academic, mulți preferînd recenzia și articolul ocazional. Acesta este nodul vital al lucrurilor și orice apreciere a contribuției noilor critici trece prin el.

O parte a tinerilor critici s-a devotat, spuneam, publicisticii de actualitate. Tradiția la noi a acestei critici e foarte puternică și și-a dovedit, o dată mai mult, vigoarea. Nu se putea ca ea să nu absoarbă pe cîteva dintre cei mai talentați critici tineri: Alexandru Cistelean și Virgil Podoabă la „Familia”, Alexandru Mușina și Radu Săplăcan la „Astra”, Vladimir Bălănică la „Tomis”, Ioan Buduca la „Amfiteatru”, Cornel Moraru și Anton Cosma la „Vatra”, Al. Dobrescu, M. D. Gheorghiu, Val. Condurache, C. Pricop și Daniel Dimetriu la „Convorbiri literare”, Cristian Livescu la „Ateneu”, Radu G. Teposu la „Flacăra” (din păcate, intermittent), Mircea Mihăieș la „Orizont”, Dan C. Mihăilescu, Ioan Holban și Alex. Ștefănescu, pretutindeni. La aceste nume putem adăuga și altele, nefixate deocamdată la o revistă anume, dar meritînd să aibă o rubrică fixă: Ion Bogdan Lefter sau Radu



MARȘUL PĂCII de Geta Mermeze

Călin Cristea. Semnificativ pentru forța de atracție a cronicii literare e faptul că, de cîteva numere, „Tribuna” clujeană a apelat pentru cronica ei literară la Marian Papahagi, critic excepțional, cu vocație de filolog și comparativist, dar care abia acum descoperă gustul criticii de întîmpinare. Și, fiindcă tot l-am amintit pe autorul **Criticii de atelier**, să spun că el ilustrează și o altă direcție importantă a criticii tinere de azi, și anume aceea interesată de studiul academic. Cluj-Napoca a dat cîteva contribuții remarcabile în această direcție prin Ioana Em. Petrescu, Doina Curticăpeanu, Mariana Vartic, M. Muthu, Maria Vodă Căpușan, Ion Istrate, Ion Simuț, Aurel Sasu și alții. Să nu uităm pe cîteva cercetători de la Institutul „G. Călinescu” din București, ale căror contribuții în volume personale sau colective își au locul în multe bibliografii de istorie literară: Roxana Sorescu, Nicolae Mecu, Mioara Apolzan, Dan C. Mihăilescu, Nicolae Florescu, Dorina Grăsoiu etc. Studii temeinice de folclor scrie Mihai Coman, iar Mircea Scarlat a publicat deja primele două volume dintr-o **Istorie a poeziei românești**. Petru Mihai Gorcea a tipărit mai multe studii consacrate literaturii clasice (și nu numai), Gh. Lăzărescu și Al. Protopopescu s-au ocupat de romanul psihologic. Între cronică literară și studiu academic, generația nouă de critici se împarte fără complexe. Aproape tot atît de numeroși sînt eseistii (Ion Vartic, Dan Petrescu, Andrei Pleșu, Luca Pițu, G. Liiceanu, Andrei Cornea) și „teoreticienii” (care aplică principiile poeticii și naratologiei moderne la opere contemporane și clasice sau abordează literatura din unghi sociologic, filosofic etc.: Vasile Popovici, Marcel Pop Corniș, Monica Spiridon, Emilia Parpală, Ion Vasile Șerban și alții, găzduiți, unii, în „Caielele critice”).

CUM nu a fost în intenția mea să apreciez numele, voi încheia cu cîteva considerații generale. Critica nouă învadează deja cîteva trăsături carac-

teristice. Ea s-a orientat în aproape toate direcțiile, acoperind omogen spațiul literar. A impus cîteva personalități deopotrivă în cronică literară, istorie literară, eseu, teorie, sociologie literară. A adus o solidă formație intelectuală, cunoștințe de limbi și literaturi străine, ceea ce i-a permis să se ocupe de comparatism și să se țină la curent cu evoluția disciplinei pe plan mondial. A legitimat și la noi o perspectivă modernă asupra literaturii. Acum un sfert de secol, generația mea redescoperea critica națională interbelică și debuta sub semnul esteticului și al impresionismului (armele noastre principale în lupta contra dogmatismului). Între timp, pe un teren cultural stabilizat, s-au putut face și tentative reale de desprovincializare critică. Există încă multă mefiență a unora față de influențele noii critici (franceze, germane, italiene, americane) la noi. În fond, aceste influențe au catalizat un proces firesc și care era necesar să se producă. Teoretic și practic, critica noastră este emancipată și matură. Problema adevărată rămîne aceea a contactului dintre cultură, a schimbului de idei. Influențele trebuie privite în acest context ca niște cazuri particulare. O mare cultură nu se teme de influențe, absorbindu-le ca pe o materie primă inevitabilă. În sfîrșit, mi se pare că nici o altă opoziție tradițională nu mai are căutare în generația tină de critici: aceea dintre știință și talent. Noi, cei mai vîrstnici, am risipit destulă cerneală ca să apărăm vocația de exagerările scientiste. S-ar părea că problema nu mai este actuală pentru mai tinerii noștri confrăți, gata oricînd să îmbrățișeze și erudiția și spiritul literar în critică. Trebuie să recunosc că au dreptate să nu-și bată capul cu aceste lucruri și să ia ceea ce e valabil în ambele poziții. Dacă aceste promisiuni și premise vor fi respectate, critica românească a sfîrșitului de secol se află pe un drum bun; și, odată cu ea, literatura.

Nicolae Manolescu

„Sadoveniana”, într-o frază

■ TOAMNĂ încă frumoasă pe dealurile, văile, munții și cîmpurile lui Sadoveanu, vrîile își trimite însă buzduganul pre-venitor, îl simțim prin hainele noastre ușoare, cîteva mai inspirați s-au îmbrăcat totuși ca de iarnă, frigul se lasă încet, sub oblăduirea unui soare mincinos, cei mai mulți au fost seduși de lumina lui rozetică și acum dîrdăie cu uimire, noroc că la Sihăstria e cald, e cald și în căminul cultural din Vinători-Neamț, dar în raport cu ce-i afară și căldura de aici e înșelătoare, asta însă nu are prea mare importanță pentru cei prezenți la manifestările „Sadovenienei”, acum la a XV-a ediție, mergem pe urmele marelui povestitor și o facem încercînd să cuprîndem trecutul, prezentul și viitorul deodată, într-un anotimp al permanenței care sfidează intemperile ocazionale, trecutul — odăile, lucrurile, cărțile, manuscrisele, tocul și cerneala din casa scriitorului de lingă Mănăstirea Neamț, întocmind laolaltă universul întîm, laboratorul sadovenian, evocat cu competență și căldură, aceasta neamăgitoare, de prof. Stela Marica, de mulți ani legată de acest loc al spiritualității noastre cărăuia se străduie și reușește să-i mențină intactă puterea de

semnificare — prezentul — colocviul de proză de la Piatra Neamț la care prozatori și critici din diverse regiuni alg țării au pus în discuție situația schiței, povestirii și nuvelei, așadar a prozei scurte în contemporaneitate, situație privită deopotrivă din punctul de vedere al scriitorului și din cel al cititorului, colocviul ținut în paralel cu precedentul și dedicat literaturii de anticipație, în ambele prezentîndu-se opinii interesante și susținute cu tinerească pasiune, printre participanți figurînd Virgil Cuțitaru, Grigore Ilieș, Ion Tăranu, Nicolae Turtureanu din Iași, Nicolae Prelipceanu, Cornel Robu și Vasile Sav din Cluj-Napoca, Vasile Andru, Mariana Brăescu, Mihai Georgescu din București, Sergiu Adam, Alexandru Ungureanu din Bacău, Cristian Livescu, Lucian Strochi din Piatra Neamț, prezentarea la librăria „Hogaș” din Piatra Neamț a cărții lui Valentin Ciucă despre Tonitza —, viitorul — manuscrisele de la concursul de proză scurtă, reportaj și eseu, organizat de patru ani în cadrul „Sadovenienei”, manuscrise semnate de prozatori tineri, dintre care promițători mi s-au părut a fi Cornelia Ichim din Piatra Neamț, Dan Petrescu din Iași, Ion He-

rescu din Bacău, Mirela Boroș din Brașov, Gheorghe Moroșan din București, Gheorghe Simon din Tg. Neamț, în fine prezența unui grup de elevi din Miercurea Ciuc, care impresionează prin dăruirea și perseverența întîmpinării artistice a ideii de unitate spirituală la stînga și la dreapta Ceahlăului —, trecutul, prezentul și viitorul nevoii noastre de frumos, ale sentimentului de continuitate spirituală, strînse la un loc în fiecare toamnă pe meleagurile nemfene ale lumii lui Sadoveanu și dăruite mînunchi într-o manifestare — să nu omitem osîrdia forurilor locale de cultură, reprezentate de Marcel Dragotescu, vicepreședintele Comitetului județean de cultură, și Constantin Alupului, directorul Centrului de îndrumare a creației — care s-a bucurat de participarea unui mare număr de iubitori ai literaturii în a căror memorie opera sadoveniană e mereu prezentă ca o valoare în sine și, totodată, ca un semn al încredințării în puterea vieții spirituale de a înfrumuseța condiția istorică a omului.

Laurențiu Ulici

Semnele unei epoci



FĂRĂ să aibă neapărat și în mod voit un caracter de mărturie și document; literatura unui moment istoric precizat îl exprimă totuși, nu desigur direct și în latura strict evenimențială, a „redării” faptului brut de viață, atestat și obiectiv (acesta e domeniul jurnalisticii, al istoriei, al sociologiei, al politologiei ș.a.m.d.), ci în primul rând la nivelul tensiunilor spirituale definitorii, al direcțiilor și al modalităților specifice de problematizare, al interesului pentru un aspect sau altul al existenței. De altfel, chiar fără a se mai invoca particularitățile a ceea ce s-a numit „reflectarea artistică”, deși nevoie este întotdeauna, istoria oricărei literaturi vadește acest adevăr elementar: aplicarea principiilor și a normelor acelor pseudo-esteticii teoretizând „redarea” vieții în conformitate cu o optică prestabilită a produs nu atât creații viabile, cât involuntare documente despre falsitatea și obtuzitatea acelor perspective, valoarea lor din punctul de vedere al artei fiind indeobște nulă. Așa s-a întâmplat, spre exemplu, cu „sănătoasa” mișcare sămănătoristă, ce idealiza și idealiza programatic existența rurală chiar în perioada când, ajunsă la paroxism, îngrozitoare mizerie a țărănilor români avea să explodeze în marea răscoală de la 1907 !

Cu alte cuvinte, **semnele epocii** sînt prezente întotdeauna în creația autentică, dar implicate în straturile profunde, în substanța însăși a operei, nu exhibate superficial și ostentativ; sortită duratei (și ce creator adevărat nu-și pune, tensionat și grav, problema inevitabilului mîine, a viitorului, a eternității ? !), o scriere de valoare nu se sustrage totuși clipei, ci o absorbe și o potențează conferindu-i nemurire. **Momentele** lui Caragiale, intrate în veșnicie, reprezintă astfel și o metaforă a smulgerii din efemer, a puterii artei de a da instantaneului longevitatea neverosimilă a permanenței. Responsabilitatea scriitorului față de contemporaneitate, cînd este într-adevăr înțeleasă și asumată, se referă astfel și la urmași, la destinul operei sale în timpul care va veni, la „judecata posterității”, cu formula lui C. Dobrogeanu-Gherea dintr-o cunoscută suită de însemnări cu caracter etic. Fiindcă, așa cum afirma un alt mare critic ro-

mân, E. Lovinescu, „nu sîntem numai punctul ultim al unei linii de generații ce se pierde în trecut, ci și punctul de plecare al generațiilor ce vor veni la lumină; nu sîntem numai strănepoții încărcăți de povara veacurilor, ci și strămoșii virtuali ai strănepoților tirzii; obligațiile față de viitor depășesc pe cele față de trecut”. Prezentul se valorifică astfel ca verigă firească într-un lanț al continuității istorice, nu prin izolare.

ASPECTUL cel mai izbitor al literaturii române din ultimii ani îl constituie de altfel înaintarea consecventă pe marile direcții ale unui moment ce începe a se contura în a doua jumătate a deceniului trecut, al patrulea cu profil distinct în cadrul perioadei postbelice. **Preocupă mult și definitiv istoria**, nu însă atât în sensul reconstituirii minuțioase ori al evocării îndrăgostite de propriul obiect, cît ca teritoriu al reinterpretării și al propunerii de ipoteze verificabile în actualitate. Această orientare, foarte vizibilă de altfel, a fost adeseori considerată expresia unui efort recuperator; o anume intenție de a se readuce în perimetrul actualității evenimente și epoci mai îndepărtate nu poate fi ignorată, dar accentul este totuși așezat pe construirea de imagini în acord cu sensibilitatea și ideile contemporane, nicidecum pe restituirea fidelă a mentalităților, spiritului și atmosferei. În materialul istoric sînt proiectate, altfel spus, temele și motivele actualității și se pot face, pornindu-se de la această constatare, considerații utile asupra diversității formulelor întrebuintate, asupra modalităților de legitimare ori de autentificare a viziunilor propuse. Documentul de epocă este de cele mai multe ori citit și dezvoltat în înțelesurile de detaliu, în sugestiile de ordin așa-zicînd poetic, mai puțin în datele sale evidente, încît reconstituirea istorică înseamnă, în cele mai multe cazuri, o rescriere a istoriei. De la simpla parafrază arhitecturată în funcție de termenii unei demonstrații considerate necesare și pînă la transferul hotărît în parabolă, un mare număr de procedee sînt utilizate într-un același singur scop: acreditarea analogiilor și a identificărilor. Dincolo de rezultate, natural variabile de la un autor la altul și de la o carte la alta, se poate

face astfel observația că ținta ultimă a literaturii istorice este revelarea cunoscutului, nu a necunoscutului. De aceea, probabil, atrag mai ales evenimentele capitale și personalitățile de prim plan ale istoriei, această focalizare sau, mai exact spus, „centralizare” reprezentînd o notă caracteristică a momentului. De la temele istorice la insertul de istorie: în multe dintre romanele și piesele de teatru ale ultimilor ani, dar nu mai puțin și în poezie, aici însă prin intermediul unui adevărat „sistem” de reluări, citate, parafraze, aluzii etc., se recurge frecvent la introducerea unor „fragmente de istorie” funcționînd ca factori de rezonanță. Situate sub aspectul cronologiei interne în contemporaneitate, astfel de scrieri mărturisesc, prin **racordurile** operate, existența unui puternic sentiment al înscrierii într-o durată istorică mai largă, ce merge de la cîteva decenii pînă la secole întregi. De o mare varietate, ingenioase, trădînd o **căutare a rădăcinilor** insistentă și absorbantă, această integrare a istoriei în prezent exprimă, în fond, **nevoia de repere** proprie unei epoci de adînci schimbări în toate planurile vieții.

SCHIMBĂRI a căror imagine și al căror ecou transpare viguros în literatură „de actualitate”, cum se spune de obicei. Privirea este fixată, aici, asupra unei lumi în mișcare și asupra unor procese în curs, ale căror modele și sisteme nu doar se formează acum, sub ochii noștri, dar se și modifică neconștient, într-un ritm progresiv accelerat. Extensiunea problematicii în zone altădată socotite de neatîns a continuat; după febra descoperirii cantitative de la începutul anilor '70, se încearcă, acum, o necesară aprofundare. În acest sens merg cele mai bune romane „de actualitate” din ultimii 4—5 ani și dovada cea mai bună a încercării de a se merge pe un drum nou este însăși diagrama întîmpinării lor de către public și de către critică.

Înnoirile, uneori spectaculoase și cu siguranță mult promițătoare, privesc două aspecte altădată parțial sau chiar integral ignorate: limbajul și natura personajului. Cine citește fără prejudecăți romanele cele mai discutate ale anilor din urmă observă astfel constituirea unui nou limbaj, de nu chiar a unei „noi limbi”, prin mijlo-

cirea cărora prînde contur o tipologie inedită și totodată foarte caracteristică. Nu mai puțin reliefată este **prezența politicului**, din ce în ce mai vădit transformat într-o realitate înterioară, subiectivă a personalității. Dacă în romanele de la începutul deceniului trecut predomină politicul ca eveniment și circumstanță, în proza românească de dată mai recentă politicul devine o componentă a universului moral și psihologic, fie că analiza este întreprinsă la scara unui singur personaj, fie că este vorba de grupuri ori de colectivități definite prin natura ocupațiilor sau prin situare; de altfel, aici este de constatat dispariția, cu efecte dintre cele mai interesante literar, a vechilor diferențieri dintre universul citadin și cel rural, **omogenizarea** formelor de viață și a mentalităților aparînd astfel ca rezultatul cel mai impresionant al transformărilor petrecute în societatea românească.

Un profil al epocii, dedus din literatura acestor ani, presupune de asemenea și luarea în considerație a demersurilor criticii și istoriei literare, a eseisticii și a teoriei; cu atât mai mult cu cît, în forme proprii acestor domenii, se regăsesc preocupările dominante și în celelalte genuri, de la interesul considerabil crescut pentru istorie la căutarea de repere, de la încercările de stabilire a unor „sisteme” originale la îmbogățirea analizei strict literare prin sonaje de ordin interdisciplinar. Înscrie în mișcarea literară și de idei a momentului, contribuțiile înregistrate de la începutul deceniului încoace arată însă, dincolo de rezultatele fiecăreia, și prezența unui angajament moral și intelectual energetic implicat în însăși desfășurarea acțiunii critice: expresia concretă a responsabilității ca tensiune specifică literaturii române de azi.

Mircea Iorgulescu

Un poet însetat de viață

IN 8 iunie 1960, G. Călinescu semna în „Contemporanul”, la cunoscuta sa rubrică, un articol despre Ion Bănuță, recenzîndu-i volumul prefațat de Argezi, **La hotarul dintre lumi**. Poetul debutase tirziu, la 32 de ani (născut în 7 noiembrie 1914), cu **Cetatea tăcerii** (Timișoara, 1946) și, mai publicase, în 1956, încă o carte, **Izvoare**. Fără să le cunoască pe cele anterioare, criticul descoperă în volumul din 1960 **Un poet**, așa cum își intitulează chiar cronică de care vorbim, un poet „cu un vers solid și cărnos, punînd în el o simfîre însoțită și o sete de viață”. Referința însoțește un ciclu de poeme militante, „închinat temelor fundamentale ale luptei de clasă”, poeme de „pură expansiune vitală a unui luptător care se îmbată de viață, după izbînda clasei muncitoare...”

Desigur, caracterizarea lui G. Călinescu nu vizează numai tematica poeziei lui Ion Bănuță, ci se referă și la stilul poemelor sale, poeme spontane și sincere, revelînd ingenuitate și prospețime pentru o ureche critică obosită „de prea multă dizertație îmbrăcată în mătase și grandilocvență”. Urmărind poezia lui Ion Bănuță de după lectura lui Călinescu și, desigur, după recomandarea lui Argezi, ne întîlnim cu un poet convergent cu tematica debutului (**Am rechemat iubirea**, 1962 și **Scrisoare către anul 2000**, 1963). Cu volumul **Lacrima diavolului** (1965) poetul deschide seria **panoramelor** sale lirice, suite de poeme concepute ca o descriere a „scenei lumii”, ca un comentariu al „comediei umane”.

Și în acest nou ciclu gîndit ca o experiență, inevitabil livrescă, Ion Bănuță își păstrează prospețimea și candoarea, fiecare panoramă fiind o metaforă, un nucleu liric bine conturat care atestă laudele lui Călinescu. Tematica militantă nu e abolită ci pusă în altă ecuație lirică. Un poem ca acela intitulat **Sînt un ateu** ne-o dovedește: „Eu omului mă-nchin, s-aducă-n vară ploii, / să fie codrii plini de vers și vis, / pămîntul să dea roade pentru noi, / să ridicăm în lume paradis”.

Uneori, poemele capătă (păstrîndu-și caracterul panoramic al ideii tematice)

un aspect de sentință, de maximă: „Mă cutremur de plîngerile ierbii, / de fulgerul norilor, / de săritura broaștei, / de geamul neluminat. // Mă cutremur de jalea greierului, / de burgeoisia furnicii” (**Panorama dansului firelor indoeilii**).

Și iată-l pe poet la vîrsta de șaptezeci de ani scriînd cu aceeași candoare volubilă, ca în anii 1967—1968, cînd l-am cunoscut ca director de editură, receptiv și gata oricînd să dea o mină sinceră de ajutor scriitorilor ce-i călcau pragul cu manuscrise sau numai cu proiecte de cărți. Cu un manuscris despre Tudor Argezi m-am prezentat și eu la directorul Ion Bănuță. Manuscrisul l-a interesat și mi l-a luat din mină. Cartea (**Prolegomene argeziene**) a apărut fără să-și facă vreun stagiul sau vreo canoasă editorială. Bănuță, o știam și atunci (și o știm mai bine azi) se „bătuse” (ca editor) pentru publicarea lui Argezi sau a lui Călinescu.

Ca alură fizică (și chiar literară) Ion Bănuță este un romantic, un entuziast, un slujitor devotat al poeziei, un sensibil care-și dă ușor seama de existența valorilor închise într-o carte. Cu privirea sa directă, dar solară, cu o receptivitate deschisă, poetul te captivează printr-o tinerețe netrădată chiar acum, la cele șapte decenii autumnale pe care le-a împlinit.

Și totuși, în solaritatea **panoramelor** sale există și un spirit interogativ, iscoditor, dornic să afle cîte ceva din misterele ce însoțesc destinul omului în univers.

Am început acest medalion aniversar cu un citat din G. Călinescu, îl vom încheia cu un citat din Ion Bănuță, citat semnificativ, ce spune mai mult decît eventualele comentarii prin care ne-am străduit noi să-l definim pe poet la șaptezeci de ani:

„M-am cernut încet și vijelios, pe virfuri de nisipuri mișcătoare, să aflu lumina dreaptă și să aflu lumina piezișă a alunecărilor, să mă aflu pe mine însumi”. (**Predoslovie** la volumul **Panorama focului albastru**, Editura Albatros, 1970).

Emil Manu

Calendar

- 8.XI.1922 — s-a născut Mihai Gavril.
- 8.XI.1929 — s-a născut Ion Brad.
- 8.XI.1928 — s-a născut Dumitru Micu.
- 8.XI.1935 — s-a născut Dumitru Bălăeș.
- 8.XI.1937 — s-a născut Mihail Diaconescu.
- 8.XI.1972 — a murit Athanase Joja (n. 1904).
- 9.XI.1901 — s-a născut Liviu Rusu.
- 9.XI.1918 — s-a născut Teohar Mihadas.
- 9.XI.1930 — s-a născut Aurel Rău.
- 10.XI.1892 — s-a născut Ion Ciopotel.
- 10.XI.1932 — s-a născut Ștefan Cazimir.
- 10.XI.1934 — s-a născut Ovidiu Genaru.
- 10.XI.1937 — s-a născut Ioana Bantaș.
- 10.XI.1942 — s-a născut Dan Cristea.
- 10.XI.1922 — s-a născut Kátona Szabó István.
- 10.XI.1945 — s-a născut George Târnea.
- 10.XI.1895 — a murit Alexandru Odobescu (n. 1834).
- 11.XI.1910 — s-a născut Mihail Davidoglu.
- 11.XI.1934 — s-a născut Vasile Rebreanu.
- 11.XI.1911 — s-a născut Ion Cruceană.
- 11.XI.1916 — a murit Ion Trivale (n. 1889).
- 11.XI.1928 — s-a născut Cornelia Ștefănescu
- 11.XI.1950 — s-a născut Mircea Dinescu.
- 12.XI.1912 — s-a născut Emil Botta (m. 1977).
- 13.XI.1941 — s-a născut George Horodincă.
- 13.XI.1941 — s-a născut George Chirilă.
- 13.XI.1903 — s-a născut Dumitru Stăniloae.
- 13.XI.1907 — s-a născut Valentin Strava.

- 13.XI.1912 — s-a născut Ioan Comșa.
- 13.XI.1916 — s-a născut Lida Igrișianu.
- 14.XI.1902 — s-a născut Constantin Chioralia.
- 14.XI.1938 — s-a născut Ion Cocora.
- 14.XI.1898 — s-a născut B. Fundoianu (m. 1944).
- 14.XI.1926 — s-a născut Viorel Dinescu.
- 14.XI.1930 — s-a născut Simion Dima.
- 15.XI.1845 — s-a născut Vasile Conta (m. 1882).
- 15.XI.1876 — s-a născut Alexandru Ciura (m. 1936).
- 15.XI.1911 — s-a născut Alexandru Ciorănescu.
- 16.XI.1889 — s-a născut Bernard Capessius (m. 1981).
- 16.XI.1816 — s-a născut Andrei Muresanu (m. 1863).
- 16.XI.1923 — s-a născut Alexandru Tănase.
- 16.XI.1940 — s-a născut Ion Marin Almăjan.
- 16.XI.1942 — s-a născut Mariana Bulat.
- 16.XI.1979 — a murit Eugen Seculeanu (n. 1940).
- 17.XI.1919 — s-a născut Szeghő Lajos György.
- 17.XI.1926 — s-a născut Antonie Plămădeală.
- 17.XI.1932 — s-a născut George Muntean.
- 17.XI.1957 — a murit George Murnu (n. 1868).
- 18.XI.1906 — s-a născut Corneliu Baba.
- 18.XI.1916 — s-a născut Ion Larian Postolache.
- 18.XI.1924 — s-a născut Iordan Chimel.
- 18.XI.1936 — s-a născut Traian D. Lungu.
- 18.XI.1937 — s-a născut Alexandra Târziu.
- 19.XI.1919 — a murit Alexandru Vlahuță (n. 1858).
- 19.XI.1921 — s-a născut Dinu Pillat (m. 1975).
- 19.XI.1932 — s-a născut Emil Poenaru

Conștiința de sine a unei națiuni



INTOARCEREA romanului românesc spre trecutul istoric reprezintă consecința unui vast și profund proces de dinamizare, reevaluare și reconsiderare a destinului poporului român în dimensiunile sale milenare, proces inițiat de Congresul al IX-lea al partidului și devenit cu atât mai intens în ultimii ani. În lumina aplicării active a concepției materialist-dialectice a partidului nostru, întreaga dezvoltare a ființei naționale românești constituie tot atâtea imperative ale retrăirii în prezent a celor mai semnificative tradiții de luptă ce polarizează conștiința de sine a națiunii noastre.

Istoria a constituit totdeauna o sursă fecundă de inspirație pentru literatură. Dar ceea ce se observă acum este o semnificativă schimbare de accent: rememorarea trecutului dezvăluie o sensibilă conștiință a istoriei. Aspiratia legică a românilor din Transilvania de a trăi în hotarele aceluiași stat național, recristalizată în **Geneza** de Francisc Păcurariu, reconstituirea unei epoci în **Zăpezile de acum un veac** de Paul Anghel, evocarea unui climat specific în **Prințul Ghica** de Dana Dumitriu sau recrearea unui personaj erou și martir în **1784, vreme în schimbare** de Eugen Uricaru nu îmbogățesc numai conștiința prezentului despre trecut. Romancierii caută în evenimentele istorice temeiurile legitime ale complexului proces de edificare a societății contemporane. Nu întâmplător, leitmotivul ce străbate romanele amintite este ideea istoriei ca prezent, reinvierea trecutului prin prisma idealurilor afirmate astăzi de societatea românească.

De aici izvorăște intensitatea cu care faptele devenirii noastre istorice sînt aduse în contemporaneitate. În **Geneza**, Francisc Păcurariu a năzuit să-și explice rețeaua determinărilor social-politice, să elucideze, pentru sine, conexiunea relațiilor naționale, să descifreze delicatetele și complicatele raporturi inter-umane, urmărind procesele prin care „s-a constituit această țară și care sînt temeiurile vechi ce nu trebuie sfărîmate, uitate, ignorate...”. Dintr-o carte a reflecției, **Geneza** se transformă într-un roman catartice, ce aduce în actualitate știutele propoziții ale lui Miron Costin, care și el își redacta **Letopisețul** ca „să nu se uite lucrurile și cursul țării...”

Conștiința de sine a unei națiuni mîndre de trecutul propriei ființe, ce trăiește astăzi sub semnul suveranității, își găsește expresia în **Zăpezile de acum un veac**. Paul Anghel dezvăluie contemporanilor legitima mîndrie patriotică a înaintașilor, care și-au cucerit independența națională cu ajutorul armelor, dar și cu forța ideilor.

În același timp, reevaluarea trecutului se întoarce într-o nuanțată interpretare revelatorie a adevărului istoric. În **Prințul Ghica**, Dana Dumitriu demonstrează implicit că forța cu care poporul român a înfruntat un mare imperiu era consecința configurării personalității sale europene în timpul domniei lui A.I.I. Cuza: unirea de la 1859 a constituit prologul Războiului de independență!

Emoționant moment al efortului de eliberare națională și socială a românilor din Transilvania, revoluția populară de la 1784 este resimțită în romanul lui Eugen Uricaru ca o distinctă mișcare de semnificație europeană. Cu alte cuvinte, istoria este retrăită în prezent pe ansamblul momentelor ei definitive, ce dezvăluie într-o nuanțată sinonimie una din esențialele calități morale specifice poporului român: conștiința propriei demnități naționale.

Unidimensionalități temporale a istoriei, Francisc Păcurariu, Dana Dumitriu și Eugen Uricaru îi opun pluridimensionalitatea epicului. Distanțîndu-se de textele predecesorilor, **Geneza**, **Prințul Ghica** și **1784, vreme în**

schimbare se sincronizează cu evoluția generală a prozei românești și străine din ultimul deceniu și jumătate.

Conștiința că se află cu istoria într-o continuitate discontinuă, sincopată, imprimă cărții lui Francisc Păcurariu un dramatism substanțial, ce scoate **Geneza** din zona comunului, depărtînd-o prin semnificația general-umană a tipologiei și a montajului narativ modern. Preferînd un epic linear, cu constante reveniri aditive și circulare, Dana Dumitriu imprimă textului o tensiune subterană printr-o sugestivă antiteză: Cuza este ales domnitor al celor două principate, în vreme ce prinde consistență, din rațiuni diplomatice, ideea aducerii în țară a unui principe străin. La Eugen Uricaru, timpul istoric, ireversibil și irepetabil, îndreaptă personajele spre un deznădămint inexorabil. Recuperarea permanentă a evenimentelor prin rememorare și conștiința anticipare a sfîrșitului infuzează epicului un adînc tragicism. Paul Anghel preferă un epic tradițional, o reconstituire realistă, „de tip vegetal, arborecent”, cum o caracterizează însuși, vizibil bizuită pe modelele oferite de Camil Petrescu în trilogia **Un om între oameni** și de O.W. Cizek în **Pirjolul**, astfel că ciclul său românesc se înfățișează privirii critice ca o mare apă în întindere, în care se reflectă imaginea societății românești din deceniul al VIII-lea al secolului trecut.

Francisc Păcurariu surprinde realitatea istorică în desfășurarea ei confuză, incertă, ambiguă uneori, chiar în momentul în care este efectiv trăită de personalități complexe și unitare, ce se dezvăluie exclusiv prin comportament. Dincolo de trăirea imediată, Francisc Păcurariu caută sensul istoriei, fiindcă — pare a spune romancierul — istoria generală este alcătuită dintr-o pluralitate de „istorii”, în care se răsfrîng infinitele forme individuale ale pluralității existențiale.

Identic procedează Eugen Uricaru. Principala linie conflictuală a romanului se desfășoară la periferia evenimentelor propriu-zise, în zona indistinctă a masei țărănești, unde confuzia este mereu posibilă — nu întâmplător, răsculații din Curechiu îl confundă pe gornicul Mătieș cu Horea și pe Anton Melzer cu „Trimisul” împăratului — și consecințele evenimentelor se resimt aidoma valurilor unei mări răscolite de furtună ce se sparg cu violență de țărnam.

Dana Dumitriu nu ocolește nici unul din marile evenimente ale epocii, dar ponderea deosebită o au scenele cu caracter fictiv, apte să contureze și să reliefeze trăirile general-umane. Așa se explică de ce romanciera așază în albia principală a acțiunii secvențe de esență intelectuală, cărora le infuzează semnificația unor întâmplări de excepție.

Paul Anghel dilată semnificativ timpul, adăugînd cu fiecare nou volum al ciclului alte personaje și noi conflicte secundare, ce extind spațiul narativ (desirea din iarnă, Fluviile) fără a o întoarce spre profunzimi, sau apasă o atmosferă exotică a Bucureștiului (**Zăpezile**).

OSPECTACULOASĂ resurrecție aduce tipologia. La Francisc Păcurariu, lucrul cel mai surprinzător rămîne ficționalizarea rea personajelor istorice reale, paralel cu acordarea statutului de distinctă stare civilă istorică unor personaje fictive. Are loc astfel un proces de omogenizare tipologică atât de desăvîrșit încît, cititorul, chiar specialist în istorie, are senzația că imaginarul coboară în contingent, iar realul transgresează, cristalizîndu-se în univers secund posibil. Cu instinctul marelui prozator, Francisc Păcurariu nu impune statutul de erou principal nici uneia din personalitățile cu identitate istorică sau cultu-

rală. Dimpotrivă, împinge osmoza dintre realul obiectiv și realul imaginar atît de departe încît atribuie lui Aurel Vlad, om politic transilvănean, cu existență atestată, strînse legături de rudenie cu imaginara familie a tinărului ofițer Septimiu Vlad, din care face personajul focalizant al romanului. Romancierul împinge personalitățile reale spre acțiuni episodice, în timp ce complexitatea personajelor imaginare, scoase în lumina orbitoare a avanscenei, se manifestă în identitatea pentru ele însele și în o alta pentru ceilalți.

În schimb, Nuț Mătieș, personajul principal al romanului **1784, vreme în schimbare**, reprezintă proiecția pe dimensiunile ficțiunii a persoanei reale, atestate documentar, Nițu Mătieș, trădătorul care, la 27 decembrie 1784, a condus soldații imperiali spre ascunzătoarea lui Horea, din Munții Gilăului. Anagrama numelui „Nuț” are rostul de a sugera că, deși păstrează documentarea esențială, Mătieș a devenit creația imaginară a romancierului. Atenția lui Eugen Uricaru s-a îndreptat spre viața lăuntrică a personajului, ce își trimite reflexele în conduita lui exterioară. Romancierul a fost fascinat de resorturile interioare ale comportamentului. De ce Mătieș l-a trădat pe Horea? Ce motive l-au determinat să procedeze astfel, ce obscure aspirații subconștiente au fost puse în mișcare, unde se află justificarea faptei și cît de legitimă este motivarea ei de către personaj? Deși împins pe plan secund, Horea este mai viu decît personajul principal, fiindcă el își împlinește tragicul destin real, dar în același timp trăiește identic de tulburător în conștiința lui Mătieș. Prin moarte, Horea a intrat în panteonul eternității: „...multă vreme s-a vorbit în satele de pe Mureș că grofimea se întrece în spurcate minciuni arătînd la Bălgrad pe podișcă nu pe Horea, ci pe altcineva, poate un frate ori un văr care să-i semene. Și dovadă că înșelaseră lumea era că a fost văzut adevăratul Horea, umblind pe cal, în felul lui cam clătînat, cam în silă, trecînd pe vreme de seară ori în zori prin marginea satelor, arătîndu-se pe malul apei printre neguri ori deasupra lor pe dealuri. Oamenii spuneau că trebuie doar să vină primăvara...”

Conceptul de „analiză psihologică” este supus de Dana Dumitriu unei structurale modernizări. Nu accidental, cu cîțiva ani în urmă, a meditat asupra evoluției romanului analitic, pornind de la operele Hortensiei Papadat-Bengescu, Marcel Proust, H. James, Virginia Woolf și Lawrence Durrell. Roadele meditației au fost concretizate în volumul **Ambasadorii**, 1976, iar concluziile se revarsă acum în **Prințul Ghica**. Intelectual cu o formație de excepție, prințul de la Ghergani este

personajul reprezentativ pentru epoca și pentru timpul său. Prin intermediul lui, cititorul receptează realitatea imaginară. Vom găsi în această percepție prezența deopotrivă a adevărului și erorii, deoarece interpretarea faptelor se face printr-o conștiință subiectivă. Frazele tuturor celorlalte personaje ale romanului au un suport documentar, dar de cele mai multe ori, în mijlocul numerosilor anonimi, V. Alecsandri, D. Bolintineanu, Golescu Arăpila, Barbu Catargiu se învâluie în tăcere și puținele cuvinte rostite sînt acelea pe care le-ar spune, în împrejurări similare, oricare alt intelectual.

În **Geneza**, de pinza geografică a fostului imperiu habsburgic, numeroase personaje episodice intră în acțiune, creînd senzația de lume totală, surprinsă la convergența a două epoci. Multe dintre ele par materializări ale marilor invariante ale inconștientului colectiv, ivite totdeauna în zonele de tranziție, de dezordine socială și spirituală. Analistul discerne tendințele centrifugale, observă descumpăniri individualizate, reacții bipolare și notează atitudini divergente, toate reflectînd existența contradictorie, particularizantă, manifestate spontan, simultan sau succesiv, la nivel de grup social ori național.

În consonanță cu realitatea istorică, Paul Anghel scoate în prim-plan armata română. Pe imensa pinză a confruntării, sesizăm existența a numeroase individualități episodice, ostași și ofițeri, care receptează realitatea de la nivelul propriului orizont. Eroismul și puterea de sacrificiu se îmbină cu singularele trăiri individuale, multe de o distinctă finețe analitică.

În romanul lui Eugen Uricaru, dramatismul este reliefat de violența raporturilor inter-umane, de confruntările de clasă, de singeroasa execuție a conducătorilor răscoalei, de imaginea terifiantă a căruțelor pline de leșuri, de tragica înfruntare izvorită din disperarea unei existențe fără orizont: Țăranii „care își simțeau viața isprăvindu-se fără să fi avut alt gust decît cel al sărăciei...” au încredințarea că singure moartea sau biruința le pot aduce izbînda.

Istoria se revărsă tumultuos din paginile **Prințului Ghica**. Unirea de la 1859 se dezvăluie un factor de propășire, ce descătușează forțele creatoare ale poporului, concretizate în edificarea unui stat modern, în care economia și administrația, justiția și învățămîntul, cultura și raporturile sociale trec printr-o prefacere profundă. În străduința afirmării personalității, Dana Dumitriu a sesizat existența unei sincronizări de substanță a societății românești cu procesul general existent în literatura universală, care în tot secolul al XIX-lea a pus un accent deosebit pe cultul individului, al ființei umane în genere. Pasiunea pentru viața politică pornește din convingerea nedisimulată că acum, după înlăturarea domniilor pămîntene absolutiste, România se află în pragul unei ere ce solicită efortul constructiv al tuturor cetățenilor ei. Așa se explică multe discuții despre rolul opoziției în guvernare, despre influența presei, gravitatea cu care oamenii politici reflectează la posibilitatea instaurării unui regim personal sau la consecințele negative ale puterii exercitate discreționar.

Meditație asupra istoriei, romanele se întorc într-o meditație asupra umanului. În același timp, finalul rămîne deschis: istoria se înfățișează asemenea unui fluviu, mereu același și totdeauna altul, în care se oglindește conștiința de sine a națiunii.

Ion Bălu

SEMNAL

● Paul Georgescu — **MAI MULT CA PERFECTUL**. Roman (Editura Eminescu, 248 p., 11 lei)

● Vlaicu Bârna — **POLIGONUL DE TIR**. Cuprinde ciclurile de versuri **Insectar retro**, **Pro domo**, **Poligonul de tir**. (Editura Cartea Românească, 116 p., 11 lei).

● Alexandru Dobrescu — **FOILETOANE**. 3. Notății critice reunite sub un motto călinescian: „Dreptatea în critică este relativă, dar totemul acestor relativități este izvorul obiectivității...” (Editura Junimea, 262 p., 11 lei).

● Adrian Anghel — **VIRTELE LUI PROTEU**. Eseuri. (Editura Eminescu, 278 p., 11 lei).

● Ionel Săndulescu — **ZBOR ÎN FURTUNA**. Roman. (Editura Cartea Românească, 490 p., 22 lei).

● Mihai David-Ghinăoani — **ULTIMA VACANȚĂ**. Volumul cuprinde cinci povestiri. (Editura Litera, 112 p., 20 lei).

● Dumitru Serban Drăgoi — **ION PILLAT**. Monografie. (Editura Albatros, 232 p., 10 lei).

● Anatolie Panîș — **CEASUL**. Roman. (Editura Albatros, 168 p., 8,75 lei).

● Stefan Marinescu — **SALA OGLINZILOR**.

Versuri. (Editura Litera, 64 p., 26 lei).

● Ion Mițu — **IME-DIAT DIFRA RĂZBOI**. Povestiri. (Editura Militară, 96 p., 4 lei).

● Aurel I.D. Câmpeanu — **AVRAM IANCU**. Versuri dedicate marelui revoluționar pașoptist. (Editura Ion Creangă, 52 p., 3,75 lei).

● Antonio Buero Vallejo — **TEATRU**. Cuprinde piesele „Las Meninas”, „Fereastră de la subsol”, „Somnul rațiunii”, „Fundatia”, „Impuscatura”. Antologie și prefață de Ileana Georgescu. (Editura Univers 528 p., 27 lei).

LECTOR



Istoria glorioasă a Partidului Comunist Român

GRANDIOSUL bilanț pe care partidul îl prezintă la cel de-al XIII-lea Congres marchează nu numai îndeplinirea obiectivelor stabilite de Congresul al XII-lea, dar deschide minunata perspectivă a dezvoltării economico-sociale a patriei în perspectiva începutului celui de-al treilea mileniu.

Congresele partidului clasei muncitoare, așa cum atestă glorioasa sa istorie de peste nouă decenii, au marcat de fiecare dată noi etape în progresul luptei revoluționare, iar după cucerirea întregii puteri politice, noi dimensiuni ale perspectivei făuririi societății socialiste. În această viziune, cel de-al XIII-lea forum al Partidului Comunist Român constituie un eveniment de amplă însemnătate pentru viitorul comunist al patriei.

ISTORIA atestă că, îndată după făurirea, în 1893, a Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România, în viața țării s-a înscris o nouă și cuprinzătoare concepție privind perspectivele dezvoltării economico-sociale a patriei. În programul de luptă al partidului clasei muncitoare, odată cu afirmarea scopului fundamental — construirea socialismului în România — s-au prevăzut dezvoltarea industriei, rezolvarea problemei agrare, făurirea statului național unitar, apărarea independenței și securității țării. Aceste obiective au căpătat noi dimensiuni prin înfăptuirea, în 1918, a statului național unitar, realizarea unității rindurilor clasei muncitoare și făurirea, la 8 mai 1921, a Partidului Comunist Român. „Preluând și ducând mai departe cele mai bune tradiții ale poporului, animat de fierbinte patriotism, partidul comunist — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — s-a ridicat pentru aspirările de bunăstare și progres ale maselor, pentru dreptate și egalitate între toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, pentru înlăturarea exploatării și asupririi sociale și naționale. Partidul nostru s-a situat cu fermitate în apărarea independenței naționale, a integrității teritoriale și suveranității patriei.”

Cu abnegație și demnitate revoluționară, Partidul Comunist Român a organizat și condus marile bătălii de clasă împotriva asupririi și exploatării, a jefuirii țării de către capitalul străin. Este meritul nepieritor al partidului comunist, care a știut, în cele mai grele împrejurări ale pericolului fascismului și războiului, să organizeze și să conducă lupta antifascistă a clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, a întregului nostru popor. În deceniul patru, în fruntea luptei împotriva pericolului ciumei brune s-a aflat Comitetul Național Antifascist, largă organizație de masă a muncitorilor, țărănilor, intelectualilor, tineri și virșnici, bărbați și femei, în conducerea căreia, din partea tineretului revoluționar, a fost desemnat tovarășul Nicolae Ceaușescu. Marile demonstrații, întruniri și acțiuni de luptă împotriva fascismului din deceniul al patrulea, care au culminat cu uriașa manifestație antifascistă de la 1 Mai 1939 din București, în organizarea și desfășurarea căreia, un rol principal l-a avut militantul comunist Nicolae Ceaușescu, iar din partea organizației revoluționare de tineret din sectoarele Capitalei, Elena Petrescu-Ceaușescu, s-au înscris la loc de cinste în glorioasa istorie a luptei revoluționare patriotice din patria noastră. În spiritul ideilor demnității umane și al luptei pentru dreptate și suveranitate, zecile de mii de participanți la marea demonstrație din București de la 1 Mai 1939 au scandat lozincile: „Să apărăm hotarele patriei!”, „Să apărăm independența și suveranitatea României!”, „Jos fascismul!”, „Jos hitlerismul!”. În împrejurările instaurării dictaturii militaro-fasciste, împingerii țării,

împotriva voinței poporului, în războiul hitlerist contra Uniunii Sovietice s-au pus în fața clasei muncitoare, a țărănimii, intelectualității, a eroicului partid comunist sarcini de deosebită răspundere în perspectiva istorică. Cu hotărâre și demnitate, cu înaltă răspundere față de cauza patriei și poporului, Partidul Comunist Român a organizat și condus cu succes mișcarea de rezistență culminată cu revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă care a deschis poporului român calea făuririi unei vieți noi, a preluării destinului în propriile mâini, a lichidării exploatării și asupririi.

IN ETAPA marilor transformări politice și social-economice din societatea românească, declanșate de victoria revoluției din August 1944, se profilează cu deosebită strălucire perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român — epoca cea mai luminoasă și mai bogată în realizări din istoria multimilenară a României, legată indestructibil de activitatea neobosită desfășurată cu clarviziune și profund spirit creator, cu pasiune revoluționară și patriotism înflăcărat de secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a imprimat un puternic dinamism dezvoltării vieții economico-sociale și politice din patria noastră, întregii opere de construcție a socialismului în România. Perioada inau-

trializarea țării în condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane; interdependența dintre industrie și agricultură și noua revoluție agrară; fondul național de dezvoltare economico-socială și factorii optimizării corelației fundamentale a repartizării venitului național pentru acumulare și consum; structura relațiilor de producție și sociale în general, noțiunea de proprietar, producător și beneficiar; autoconducerea muncitorească și autogestiu-nea economică-financiară; partidul — centrul vital al societății socialiste, forță dinamizatoare a energiilor creatoare ale întregului popor; raportul dialectic dintre partid și stat; înflorirea națiunii în societatea socialistă; lărgirea și perfecționarea democrației socialiste; căile de soluționare a contradicțiilor în socialism; activitatea ideologică, teoretică și politico-educativă ca puternică forță în unirea tuturor oamenilor muncii; problemele vitale ale vieții internaționale. Sub auspiciile acestor coordonate teoretice care au călăuzit și călăuzesc activitatea din toate domeniile creației materiale și spirituale, în cei aproape 20 de ani care au trecut de la forumul comunist din iulie 1965, ani intrați în conștiința poporului drept EPOCA CEAUȘESCU, România s-a transformat într-un uriaș șantier de efervescentă construcție politică, economică și socială. Este perioada în care s-au adăugat noi și însemnate valori avuției naționale, edificându-se o economie modernă, armonioasă, dinamică,

tehnicii mondiale. Epoca Ceaușescu și-a pus amprenta asupra hidroenergeticii românești; la 9 decembrie 1966 a fost inaugurată Hidrocentrala de pe Argeș la 16 mai 1972 a fost inaugurat Sistemul hidroenergetic și de navigație „Porțile de Fier”, cu o putere instalată de 1050 MW, asigurând circa 8 la sută din producția de energie electrică a României. La 3 decembrie 1977, în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, au fost inaugurate lucrările de construcție a sistemului hidroenergetic de navigație „Porțile de Fier II”.

În EPOCA CEAUȘESCU, un salt cantitativ și calitativ uriaș a avut loc în industria oțelului. În ultimele două decenii au intrat în funcțiune combinatele siderurgice de la Galați și Călărași, Combinatul de oțeluri special de la Tîrgoviște. România produce astăzi aproape 15 milioane tone de oțel din care o pondere importantă au marile de oțeluri înalt aliate și speciale competitive cu ceea ce se realizează în siderurgia lumii. În domeniul construcțiilor de mașini s-a creat o industrie puternică, dotată cu mașini și utilaje moderne, capabile să soluționeze orice probleme tehnice, care asigură peste 75 la sută din necesarul de mașini și utilaje ale economiei naționale. Industria chimică — ramură principală pentru asigurarea progresului întregii economii — a cunoscut un ritm de dezvoltare spectaculos, materializat în construirea unor mari combinate chimice ca acelea de la Midia-Năvodaru, Pitești, Bacău ș.a. Realizări monumentale ale inteligenței și creativității tehnice românești sint marcate și în alte domenii. Astfel, s-au construit: drumul național „Transfăgărășanul”, realizat pe o lungime de 90 de km., la altitudini de peste 2 000 m., Canalul Dunăre-Marea Neagră, în lungime de 64 km; Metroul din București, care sin-

CONGRESUL al IX-lea a asigurat elaborarea și aplicarea unei strategii unitare și în ceea ce privește dezvoltarea economică și social-culturală armonioasă a tuturor zonelor țării, strategie considerată în mod justificat singura alternativă pentru înfăptuirea unei depline egalități în drepturi a tuturor cetățenilor patriei, fără deosebire de naționalitate, pentru creșterea generală a nivelului de trai. De atunci, Congresele al X-lea, al XI-lea, al XII-lea, și Conferințele Naționale ale partidului, purtând puternică amprenta gândirii creatoare, novatoare, deschizătoare de noi orizonturi a tovarășului Nicolae Ceaușescu, au elaborat și fundamentat căi și soluții de profundă originalitate pentru înfăptuirea politicii de repartizare rațională a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării. Dacă în 1965 doar 3 județe dispuneau de capacitatea de a realiza o producție industrială anuală de peste 1 miliard lei, în 1984 toate județele țării au posibilitatea obținerii acestei producții industriale anuale; 19 din totalul de 41 de județe realizează o producție industrială de peste 20 miliarde lei.

Congresul al IX-lea a marcat o etapă în politica agrară a partidului, dezvoltarea, modernizarea și organizarea agriculturii socialiste. Cunoscutor profund al realităților agrare, secretarul general al partidului a fundamentat, într-o logică impecabilă, teze originale, clarvăzătoare privind reconsiderarea locului și rolului agriculturii în dezvoltarea generală a economiei românești, înfăptuirea unei revoluții agrare, care are ca obiectiv central creșterea puternică a producției agricole prin sporirea substanțială a randamentelor la hectar și pe termen lung, accentuarea laturilor calitative a întregii activități agricole.

Partidului

Din fulgerări de ape cristaline,
Din doine plinse-n codrii milenari,
Bravi cîtitori viitoarelor destine
S-au înălțat eroi cu inimi tari.

La-ndemnul tău ce aripa-și desface
Spre tot mai luminoase împliniri,
Zidim cetăți sub cer senin, de pace,
Pentru-ale vieții nobile meniri.

Străvechiul plai se-nalță-n frumusețe
Cîstind al tău nedezmîntit cuvînt,
Întru a țării nouă tinerete
Și-auguri de vis întregului pămînt.

Crișan Constantinescu

gurată de Congresul al IX-lea se înscrie cu mîndrie în istoria poporului român ca „EPOCA CEAUȘESCU”.

Larga deschidere spre înnoiri și perfecționări declanșată de Congresul al IX-lea al Partidului a determinat în toate domeniile de activitate, prin impulsul fără precedent dat dezvoltării întregii vieți economico-sociale, un nou și eficient stil de muncă, influențînd radical și fertil înfăptuirea întregii opere de edificare socialistă a țării, descătușînd, la o scară nemaîntîlnită, toate energiile națiunii, punînd puternic în valoare capacitatea de creație a comunistilor, a maselor largi de oameni ai muncii.

Gîndirea teoretică prodigioasă a secretarului general al partidului, deschizătoare de noi orizonturi, a fundamentat căile și soluțiile de profundă originalitate pentru înfăptuirea politicii de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism. Sînt de excepțională însemnătate teoretică și practică tezele și orientările tovarășului Nicolae Ceaușescu privind indus-

trialisarea țării în condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane.

În centrul strategiei partidului de dezvoltare economico-socială a țării stă politica de industrializare, factorul hotărîtor al creșterii și stabilității economiei, al folosirii raționale a potențialului nostru material și uman, al ridicării gradului de civilizație al întregii societăți, al întăririi independenței naționale, al dezvoltării schimburilor externe și cooperării cu alte state. Pe temeiul efortului de acumulare s-a reușit remarcabila performanță ca 90 la sută din totalul fondurilor fixe din economia noastră să fie rezultatul investițiilor din ultimii 19 ani.

Pentru rezultatele marcante ale acestei epoci este grăitor faptul că producția industrială a țării este astăzi de peste 100 ori mai mare față de 1945. Din cele peste 7 000 capacități de producție intrate în funcțiune după 1965 se detașează mari cîtitori care au schimbat structura economiei românești, ridicînd-o, prin noutatea și modernitatea ramurilor sale, la nivelul



În ansamblul procesului de modernizare a economiei românești, un rol important îl revine cercetării științifice, care dispune de o bază de cercetare modernă, de specialiști în măsură să abordeze domeniile de vîrf ale științei și tehnicii contemporane, în vederea asigurării unei înalte competitivități în confruntarea cu exigențele revoluției tehnico-științifice mondiale. Un proiect exemplar — cel al integrării cercetării cu proiectarea, dezvoltarea și producția industrială, cu sprijinul învățămîntului superior — transpus în viață cu strălucire de eminentul savant și om politic de largă recunoaștere și prețuire internațională, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, indică cu claritate calea ce trebuie urmată pentru ca știința să dea României nu numai prestigiu, dar și o forță economică și perspectiva unui progres neîntrerupt pe drumul deschis de marele program al partidului.

În ultimele două decenii au fost construite numeroase edificii pentru activitatea cultural-artistică, s-au înălțat monumente ale strămoșilor conducători de țară și de oști, au fost organizate muzee în aproape toate județele țării. La Festivalul național „Cîntarea României” participă milioane de oameni care dau expresie geniului poporului român în domeniul creației tehnice, științifice, artistice.

Cetățenii României datorează partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu faptul că trăiesc azi într-o țară modernă, în care industria, agricultura, știința, învățămîntul și cultura cunosc dezvoltare fără precedent, în care beneficiază de roadele muncii lor și se exprimă liber în istorie. Se adevărește astfel, cu argumentul faptei, că copul suprem al politicii partidului, sența socialismului o constituie omul, bunăstarea și fericirea sa, că tot ce se realizează în societatea noastră socialistă este destinat dezvoltării generale a forțelor de producție ale țării și ridicării, pe această bază, a nivelului de trai material și spiritual al poporului. Grăitoare în acest sens este creșterea de 22 de ori a venitului național pe locuitor în raport cu anul 1945. Coordonatele dezvoltării economice specifice „EPOCII CEAUȘESCU” implică schimbări structurale la nivelul forței de muncă; a crescut ponderea populației ocupate în ramurile neagrile de la 23,6 la sută în 1945, la 71,1 la sută în 1984, iar numărul personalului muncitor este de peste 7,5 milioane, respectiv, de circa 6 ori mai mare decât în 1945. Alături de acest important indicator al creșterii nivelului de trai, România se poate mindri cu realizările sale în domeniul construcțiilor de locuințe, situîndu-se printre primele țări din lume în ceea ce privește numărul de locuințe la 1 000 de locuitori,

81 la sută din populația țării beneficiind de locuințe noi.

Cutezanța gîndirii revoluționare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, spiritul său creator în pătrunderea celor mai complexe probleme, plecînd de la legitățile generale, aplicate la realitățile României, au dat noi și reputeate contribuții la îmbogățirea patrimoniului politic și spiritual național și universal. Această gîndire, nutrită de istorie și generatoare de istorie, se proiectează rodnic asupra a ceea ce am fost, sintem și vom fi ca popor, ca națiune.

În anii „EPOCII CEAUȘESCU” s-a afirmat cu putere în viața țării, în viața fiecărui colectiv de muncă, rolul de conducător politic al Partidului Comunist Român, partid al cărui spirit revoluționar pulsează în munca și conștiința fiecăruia. El își exercită cu strălucire rolul de exponent al vrierii și intereselor fundamentale ale făurarilor istoriei românești, este inima țării, centrul vital al națiunii, forța cea mai dinamică în dezvoltarea României.

O trăsătură distinctivă a „EPOCII CEAUȘESCU”, ce poartă amprenta contribuției decisive a secretarului general al partidului, o reprezintă prefacerile structurale care au instituit un sistem larg democratic, revoluționar — unic în felul său — care asigură participarea nemijlocită a tuturor categoriilor de oameni ai muncii la elaborarea și înfăptuirea politicii interne și externe a partidului și statului, la conducerea societății.

ORIZONTURI noi, fără precedent, au fost deschise de Congresul al IX-lea în sfera activității internaționale a partidului și statului nostru, care se bucură de o largă apreciere în rîndul națiunilor lumii, de un imens prestigiu internațional. Această unanimă recunoaștere este urmarea firească a inițiativelor și propunerilor de amplă rezonanță ale României, a acțiunii hotărîte în slujba intereselor fundamentale ale poporului nostru, ale tuturor popoarelor, a politicii de pace, independență și colaborare rodnică între națiuni, promovată cu strălucire și clarviziune, într-un spirit de profund umanism și înaltă responsabilitate, de președintele României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, personalitate proeminentă a vieții internaționale, „Erou al păcii”, așa cum s-a impus în conștiința omenirii, căruia îi revine rolul hotărîtor în elaborarea și promovarea politicii externe a întregii activități internaționale a partidului și statului nostru. Se reliefează, pe toate meridianele globului, valoarea inestimabilă, teoretică și practică, a concepției tovarășului Nicolae Ceaușescu privind modul de rezolvare în chip nou, democratic, a marilor și complexelor probleme ce confruntă omenirea contemporană, importanțele luări de poziții, inițiative și

propuneri ale președintelui României — care se bucură de un larg ecou pe arena mondială — în domenii de însemnătate cardinală pentru omenire.

INFĂPTUIRILE „EPOCII CEAUȘESCU” își găsesc continuarea firească în noile și luminoase perspective pe care proiectul de Directive ale Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român le deschide pentru progresul multilateral al societății socialiste românești, Directive ce încorporează gîndirea teoretică novatoare și practica revoluționară a secretarului general al partidului. „Obiectivul fundamental al planului cincinal 1986—1990 — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — îl va constitui dezvoltarea puternică, în continuare, a bazei tehnico-materiale, înfăptuirea în linii generale a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, crearea condițiilor necesare trecerii, în perioada următoare, la realizarea fazei superioare a societății socialiste, la construcția comunismului în România”.

În centrul activității în noul cincinal vor fi perfecționarea și modernizarea forțelor de producție ale țării, dezvoltarea intensivă a industriei, accentuarea specializării și integrării producției, ridicarea permanentă a nivelului tehnic și calitativ al produselor, sporirea mai puternică a productivității muncii, economisirea strictă și valorificarea superioară a materiilor prime, combustibililor și energiei, reducerea costurilor de producție și a cheltuielilor materiale, creșterea substanțială a eficienței economice în toate ramurile și sectoarele de activitate. În agricultură se va acorda o atenție deosebită ameliorării solului și creșterii fertilității pămîntului prin înfăptuirea unui vast program de irigații, de chimizare și mecanizare completă a lucrărilor, creîndu-se astfel condiții ca agricultura să satisfacă pe deplin nevoile economiei naționale de materii prime agricole și cerințele de consum ale populației, să asigure și unele disponibilități pentru schimburile economice internaționale.

O atenție deosebită se va acorda asigurării unui raport optim între industrie și agricultură, dezvoltării echilibrate a tuturor ramurilor economiei naționale; va continua, totodată, realizarea politicii de amplasare teritorială a forțelor de producție, de ridicare economico-socială a tuturor județelor țării, astfel încît, practic, în nici un județ volumul activității economice pe locuitor să nu fie mai mic de 80 000 lei.

„În ceea ce privește orientările de perspectivă ale dezvoltării economico-sociale a României pînă în anul 2000 — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu —, avem în vedere o accentuare și mai puternică a laturilor calitative ale activității în toate domeniile vieții eco-

nomice și sociale, o creștere mai puternică a productivității muncii, îndeosebi prin intensificarea procesului de electronizare, automatizare și robotizare a tuturor sectoarelor de activitate, a introducerii în producție a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii moderne”.

Dezvoltarea și modernizarea forțelor de producție, mecanizarea și automatizarea proceselor de muncă, creșterea productivității și a întregii activități economico-sociale vor determina noi schimbări pe calea lichidării deosebirilor esențiale dintre munca fizică și cea intelectuală, a deosebirilor dintre clase, se va realiza o tot mai strînsă apropiere între muncitorime, țărănime și intelectualitate, între toate categoriile sociale, ceea ce va întări unitatea și coeziunea întregului popor, va spori, pe o bază nouă, gradul de omogenizare a societății noastre socialiste. „Înfăptuirea obiectivelor fundamentale ale dezvoltării economico-sociale în cincinalul 1986—1990 și în perioada de perspectivă — se arată în Directivele Congresului al XIII-lea — va asigura ridicarea României pe trepte tot mai înalte de progres și prosperitate, va duce la întărirea și mai puternică a statului nostru socialist, a forței economice și sociale a societății noastre. În centrul eforturilor întregului popor se va situa consolidarea tuturor realizărilor obținute în edificarea noii orînduiri, întărirea pozițiilor României de țară socialistă mediu dezvoltată și trecerea ei într-un stadiu nou, superior — cel de țară socialistă dezvoltată. Se va afirma astfel tot mai puternic superioritatea noii orînduiri sociale, care asigură punerea deplină în valoare a bogățiilor naționale, în folosul întregii societăți, o viață liberă și fericită pentru toți cei ce muncesc, îndeplinirea celor mai nobile idealuri de dreptate și echitate socială”.

Datele și realitățile de necontestat care definesc imaginea înfloritoare de astăzi a patriei, unitatea și coeziunea partidului, unitatea poporului în jurul centrului vital al națiunii noastre socialiste, unitatea de neclintit a tuturor cetățenilor țării, fără deosebire de naționalitate, în jurul președintelui Republicii, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne permit să afirmăm cu îndreptățită mîndrie că partidul nostru comunist și-a îndeplinit cu cinste misiunea sa istorică.

Aceste trăsături fundamentale, cu valoare de permanență în istoria și existența Partidului Comunist Român, sînt expres înglobate în documentele apropiatului Congres al XIII-lea, iar înfăptuirea lor are drept scop înaintarea patriei pe culmile civilizației comuniste.

Ion Ardeleanu

NICOLAE CEAUȘESCU

ISTORIA POPORULUI ROMÂN

CULEGERE DE TEXTE

EDITURA POLITICĂ

Făurirea statului
național unitar
român

Revoluția
socială și națională
în România

Soluționarea
problemei
naționale
în România

EDITURA POLITICĂ

Istoria poporului român în concepția

Daciei, cu tradiția statală de peste două mii de ani, cu luptele înaintașilor pentru păstrarea ființei naționale, a independenței și unității de stat, continuând cu bătăliile sociale și de clasă conduse de partidul comunistilor pentru înfăptuirea revoluției și construcției socialiste, pentru făurirea societății socialiste pe pământul patriei.

IN viziunea tovarășului Nicolae Ceaușescu istoria trebuie privită ca realitate socială, ca ansamblul vieții poporului. Asigurarea caracterului unitar al istoriei țării, a poporului și partidului are mare importanță în raport cu istoria ca formă a conștiinței sociale, memorie colectivă și conștiință de sine a poporului român. Îndemnându-i pe oamenii de știință și educatori să acorde o grijă deosebită pentru modul în care poporul român se gîndește pe sine cu ajutorul istoriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu preciza în Expunerea făcută la plenara largită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982: „Va trebui să avem o istorie unitară care să redea corespunzător fiecare etapă de dezvoltare economico-socială, fiecare perioadă istorică și luptele sociale, activitatea politică, să caracterizeze, în lumina adevărului bazat pe fapte și documente, atît rolul claselor sociale, al poporului, cît și al diferiților conducători ai statului și personalități politice, științifice, culturale. În această concepție, a unei istorii unice, istoria poporului român va trebui să cuprindă și istoria mișcării muncitorești revoluționare, a Partidului Muncitoresc Social-Democrat, precum și a Partidului Comunist Român. Nu pot exista două istorii, una a poporului și una a partidului. Poporul nostru are o singură istorie, iar activitatea Partidului Comunist Român, ca și a altor partide în diferite perioade, constituie o parte inseparabilă a istoriei patriei.”

Izvorul acestei concepții se află în preocuparea partidului nostru, a secretarului său general, de a potența rolul factorului conștient în opera de edificare a societății socialiste, de a-i da capacitatea să evalueze corect forța și interdependența fenomenelor naționale și universale, într-o etapă istorică sau alta, cum a apărut și ce reprezintă o mișcare socială sau un partid politic ivit în interiorul poporului, al națiunii sau în afara lor, ce rol au jucat în destinele colectivității românești, în afirmarea națiunii noastre. „Pe această bază — afirma tovarășul Nicolae Ceaușescu — putem aprecia în mod just drumul lung și greu străbătut de forțele revoluționare și progresiste ale poporului, evoluția clasei muncitoare de la apariția și pînă la transformarea ei în clasă conducătoare a societății, glorioasa istorie a partidului său politic. Redînd lupta eroică desfășurată de clasa muncitoare, de țărănime, de intelectualitate, de toți oamenii muncii fără deosebire de naționalitate, sub conducerea partidului comunist, cît și activitatea celorlalte forțe progresiste — indică tovarășul Nicolae Ceaușescu — trebuie să ținem seama și de împrejurările

grele în care s-a desfășurat această luptă, de înfrîngerea pe care au exercitat-o asupra mișcării revoluționare o serie de factori interni și externi din acea vreme.”

A reconstituiri cu responsabilitate caracteristicile fundamentale ale unui moment istoric din trecut și a-l integra și prezenta în complexitatea istoriei patriei și poporului înseamnă a te apropia de adevăr, de temeiurile lui raționale raportate la tendințele afirmării și progresului societății ca și la cerințele epocii respective. Fără dezvoltarea structurilor economice unitare, fără comunitatea originii de limbă și cultură, lupta în comun a românilor din toate provinciile istorice sub conducerea unor iluștri conducători de țară și de oști cum au fost: Burebista și Decebal, Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hunedoara, Vlad Tepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul ș.a. n-ar fi fost atît de vie și puternică conștiința originii comune, a apartenenței la același neam și națiune, n-ar fi fost atît de aprigă lupta pentru unitate și independență exprimate de toată ființa și de acțiunea politică românească, în toată epoca evului mediu și modern.

Pe bună dreptate releva tovarășul Nicolae Ceaușescu că lupta eroică purtată de poporul român pentru unitate politică și-a clădit edificiul pe unitatea economică a provinciilor românești, generată de caracterul complementar al economiilor lor, s-a bazat pe unitatea geografică și etnică a teritoriului românesc. „Este adevărat — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — că tot acest drum de-a lungul secolelor nu a fost ușor. Au trebuit duse multe lupte grele, s-au dat multe jertfe; dar ceea ce a caracterizat întotdeauna de-a lungul acestei îndelungate perioade viața și luptele românilor au fost legăturile strînse, permanente între voievodatele de pe acest teritoriu, apoi dintre Muntenia, Moldova, Transilvania și Dobrogea. Trebuie să spunem cu tărie — arăta secretarul general al partidului — că păstrarea acestor legături și comunități nu ar fi fost posibilă dacă între toate aceste teritorii, între populația care a locuit de milenii aici nu ar fi existat o strînsă unitate din toate punctele de vedere.”

Pentru oricare dintre noi, trecutul încărcat de glorie al românilor este o oglindă mereu vie de fapte eroice, care fac dovada unor înălțătoare simțiri patriotice, a unor atitudini morale de mare înțelegere, care, toate împreună, au stat și stau la temelia mărețelor înfăptuiri istorice de azi.

Vicisitudinile, suferințele nu au îngunehiat poporul român — aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu —, dimpotrivă, l-au oțelit, i-au sporit dragostea de țară, i-au întărit hotărîrea de a nu ceda în fața nici unei greutăți, de a nu pregea în fața nici unei jertfe pentru apărarea gliei strămoșești. Este în această apreciere una din trăsăturile fundamentale ale istoriei poporului nostru, trăsătura care l-a identificat în rîndul popoarelor și națiunilor lumii. Punînd în evidență originea, continuitatea și unitatea poporului român în vatra strămoșească, secretarul

general al partidului nostru aprecia în expunerea la Plenara largită a C.C. al P.C.R. din iunie 1982: „Putem afirma, pe baza faptelor istorice, că poporul nostru s-a plămădit de-a lungul mileniilor în spațiul carpato-dunărean, că fiecare metru de pămînt și fiecare piatră sînt stropite cu sudoarea și singele moșilor și strămoșilor noștri. În cele mai grele timpuri, înaintașii nu și-au părăsit pămîntul unde s-au născut, ci, înfrîngîndu-se cu el, cu munții și cîmpiile, cu rîurile și codrii falnici, au rămas neclintîți pe aceste meleaguri, apărîndu-și ființa, dreptul la existență liberă.”

Este un omagiu adus trecutului istoric al poporului român, unul dintre cele mai vechi popoare din Europa și printre puținele care și-au avut dintotdeauna una și aceeași vatră de locuire, una și aceeași patrie, chiar dacă datorită așezării sale geografice, „în calea tuturor răutăților timpului” — cum scria cronică —, a trebuit, încă din faza etnogenezei sale, să supraviețuiască stînd de strajă cu o mină pe plug și cu alta pe sabie, apărîndu-și vatra străbună, ființa etnică și de stat, limba și cultura, materială și spirituală. Aceste realități îl determinaseră și pe marele patriot Nicolae Iorga să afirme: „Oricare alții s-ar fi risipit în lume. Pentru mai puțin se părăsesc și cele mai dulci patrii. Noi am rămas, cu sabia în mină de strajă la toate zărilor, iar cînd s-a frînt o clipă, ca să se lege din nou tainic oțelul, am întins brutalității arma subțire a inteligenței noastre și iată sîntem tot acasă la noi.”

RESTITUIND trecutul nostru substanța lui reală, reasezînd istoria în drepturile sale legitime, prin opera tovarășului Nicolae Ceaușescu s-a pus în lumină rolul și contribuția forțelor sociale care au stat la baza înaintării țării pe calea progresului și civilizației. Astfel avem imaginea reală a rolului pe care l-a jucat în istoria poporului nostru țărănimea, faptul că ea a reprezentat, timp de secole, seva istoriei românești, istorie care s-a identificat cu însăși viața și existența poporului român. În același timp, s-a pus în evidență faptul că, odată cu apariția pe arena istoriei a clasei muncitoare, luptele revoluționare, inclusiv ale țărănimii au luat forme mai puternice, mai organizate, ceea ce a făcut să crească rolul și forța acestor două clase în întreaga viață politică și socială a țării, în dezvoltarea și transformarea României.

O mare rezonanță au în conștiința poporului român luptele revoluționare desfășurate de către clasa muncitoare și celelalte forțe democratice și progresiste, activitatea partidului clasei muncitoare pentru apărarea intereselor vitale ale oamenilor muncii, ale întregului popor român, pentru dezvoltarea țării pe coordonatele progresului economico-social. Indiferent de forma organizatorică și denumirea adoptate într-un moment sau altul, partidul politic al clasei muncitoare din România s-a înscris sub semnul continuității, unității și ascendenței, fiind expresia po-



președintelui NICOLAE CEAUȘESCU

litică revoluționară a clasei muncitoare, port-drapelul mișcării muncitorești unite și centralizate din țara noastră, organizatorul și conducătorul tuturor forțelor democratice și patriotice ale României, continuatorul tradițiilor istorice ale poporului nostru. Tocmai de aceea istoria mișcării muncitorești, a Partidului Comunist Român nu poate fi ruptă de istoria generală a țării, ea fiind o parte integrantă a acesteia.

În concepția secretarului general al partidului nostru, istoria mișcării muncitorești revoluționare, istoria partidului comunist, este privită ca o forță a națiunii noastre izvorită din adâncurile sale. Ea nu reprezintă altceva decât o strînsă legătură cu masele largi, cu interesele lor vitale, cu obiectivele de cea mai mare importanță pentru întreaga devenire istorică a societății românești. Înțelegerea rolului pe care l-a jucat partidul — aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu — la diferite etape necesită analiza aprofundată a poziției claselor și forțelor sociale față de evenimentele cruciale ale istoriei țării, examinarea activității militanților revoluționari, a oamenilor politici în lumina intereselor și tendințelor claselor pe care le-au reprezentat.

GÂNDIREA istorică a tovarășului Nicolae Ceaușescu analizează în întreaga sa complexitate principiul interpretării și evoluării procesului istoric ca rezultantă a evoluției societății în ansamblul său, în care se înglobează toate forțele sociale și politice în raport cu problemele vitale aflate în fața poporului. Este un principiu de inestimabilă valoare teoretică și metodologică pentru cunoașterea devenirii noastre, de la care se deslușesc cu limpezime trăsături și momente ale istoriei românești și prin care această istorie își dezvăluie culmile de măreție, iar știința istorică se așază pe fundamentul adevărului.

Interesul unui popor pentru cunoașterea istoriei sale dă dimensiunea gradului său de cultură și civilizație, îl identifică în rîndul națiunilor lumii. În același timp, cunoașterea istoriei dezvăluie virtuțile patriotismului, exprimă dragostea și devotamentul pe care îl au față de patria străbună, față de propriul popor, respectul și aprecierea față de tot ce au durat, cu atîta trudă și jertfe, înaintașii noștri. Din acest unghi, istoria joacă un rol important nu numai în explicarea relației dialectice trecut-prezent-viitor, ci și în însușirea și transformarea în comportamente stabile a valorilor și normelor socialiste de muncă și viață, de relații interumane.

În opera tovarășului Nicolae Ceaușescu este fundamentată teza că în condițiile îndeplinirii unei politici interne și externe pusă în slujba năzuințelor de progres și bunăstare ale poporului român, de apărare a drepturilor lui istorice și a dorinței de conviețuire, în pace și respect, cu toate statele și națiunile lumii, promovarea cunoașterii obiective a istoriei patriei noastre, ca și a altor popoare, constituie un element de bază al prospectării viitorului, al făuririi societății socialiste și comuniste. Ca știință socială, istoria este aptă datorită concluziilor sale să înfrumusească nu numai conștiința istorică ci

și conținutul deciziilor politice dat fiind faptul că participă prin viziunea asupra trecutului la procesul de cunoaștere și înțelegere a prezentului și viitorului, acționînd asupra conștiinței politice a tuturor oamenilor muncii. Cu cîtezanța gândirii sale științifice, profund revoluționare, asupra evoluției societății omenesti, cu spiritul său novator și creator în pătrunderea celor mai complexe probleme ale evoluției noastre istorice, cu viziunea sa asupra cursului legităților istorice fundamentate pe cunoașterea materialismului dialectic și istoric, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a aplecat asupra filelor istoriei noastre naționale, i-a deslușit permanențele, i-a studiat drepturile, i-a detașat și i-a valorificat marile valori și virtuți. „Cunoșcînd istoria glorioasă a poporului nostru și sacrificiile înaintașilor noștri, strădaniile lor în perfecționarea creației materiale și spirituale — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — învățăm să prețuim și să iubim mai mult, mai profund cuceririle prezentului, să facem totul pentru a le dezvolta, pentru a făuri istoria nouă a patriei noastre, istoria socialismului“.

Pe această bază este necesar să cultivăm sentimentul demnității naționale al tuturor cetățenilor, să întărim unitatea întregului popor în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, să dezvoltăm spiritul de prietenie și frăție între toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, să stimulăm hotărîrea tuturor fiilor patriei de a face totul pentru înflorirea multilaterală a României socialiste.

Dezvoltînd sentimentele răspunderii patriotice revoluționare față de viitorul patriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu atrăgea atenția că trebuie să se asigure totodată o poziție clară, fermă, de respingere a oricăror încercări ale unor pseudoistorici de peste hotare de denaturare a adevărului istoric obiectiv, a trecutului glorios de luptă și jertfă al poporului român, a dreptului său sacru de a trăi în vatra străbună. „Avem obligația — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — să ducem o asemenea politică, inclusiv în domeniul istoriei, încît să contribuim la crearea unui viitor al prieteniei și frăției tuturor popoarelor. În judecarea faptelor și evenimentelor istorice să ținem seama de ceea ce trebuie să realizăm, de opțiunea noastră spre o politică generală de prietenie, de colaborare între popoare. Trebuie să fim fermi împotriva politicii imperialiste, de forță, de dictat, pentru o politică de largă conlucrare economică, cultural-științifică de egalitate și respect între toate popoarele. Numai așa istoria va servi adevăratelor scopuri ale științei, și, totodată, năzuințelor noastre socialiste, politicii de dezvoltare a României, a poporului român, pe calea progresului și civilizației“.

IMAGINEA contemporană a patriei socialiste, a nivelului realizărilor actuale cu greu ar putea fi închipuite fără cunoașterea a tot ceea ce a precedat vremea noastră, fără respectul pentru cei ce au făurit trecutul, fără recunoașterea și prețuirea tradițiilor, a valorilor și aspirațiilor care au animat societatea, fără

mesajul pe care-l oferă cunoașterea trecutului istoric ca una din unitățile de măsură la care prezentul apelează ori de cîte ori se privește pe sine și își îndreaptă gîndurile către viitor.

Legitimitatea și sensul opțiunii secretarului general al partidului nostru pentru această importantă formă a conștiinței de sine a poporului român și a devenirii sale istorice își are așadar temeiuri adînci. „Noi comunistii — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — considerăm că este o datorie de onoare a studiu, cunoaște și cinsti cum se cuvine pe cei care au contribuit la făurirea națiunii noastre, care și-au dat viața pentru libertatea națională și socială a poporului român. Noi comunistii sintem continuatorii a tot ceea ce are mai bun poporul român. Partidul Comunist nu a apărut întîmplător în România. El este rezultatul unui întreg proces istoric de dezvoltare economică-socială care a dus la maturizarea clasei muncitoare, a luptei revoluționare și la formarea Partidului Comunist Român. Oare cum ar fi posibil ca un partid care își propune să conducă poporul pe calea făuririi unei orînduiri mai drepte, a orînduirii socialiste, să nu cunoască trecutul de luptă? Îmi închipui că un asemenea partid ar fi sărac, ar fi lipsit de vlagă și fără nici o îndoială că nu s-ar putea bucura nici de sprijinul, nici de încrederea poporului. Or, tocmai pentru că partidul nostru continuă

cele mai bune tradiții de luptă ale poporului, trage învățăminte prin experiența trecutului și depune eforturi pentru a asigura mersul înainte spre o viață mai bună a poporului, pentru construirea orînduirii socialiste, el se bucură de stima și de încrederea nelimitată a întregului nostru popor“.

Din această magistrală abordare, comunistii, fiii societății de la care își primesc puterile și asupra căreia se revărsă rodul strădaniilor lor desprind în istorie forțe în acțiune care alături de permanențele istoriei noastre ca realitate cunoscută constituie pîrghiile esențiale ale devenirii noastre. Istoria contemporană își are ca surse condițiile economico-sociale și naționale concret istorice ale României socialiste și este dependentă de realitățile, de înalte idealuri, forjate de revoluția și construcția socialistă la făurirea cărora participă. Iată de ce tovarășul Nicolae Ceaușescu cere să transformăm activitatea teoretică, ideologică și politico-educativă într-o forță a dezvoltării. Or, istoria este un izvor de mare vitalitate în modelarea omului. Pătrunsă de înalte comandamente formativ-educative, istoria servește interesele clasei muncitoare, ale maselor, avînd în vedere omul social, concret, dezvoltarea forțelor spirituale ale acestuia, perfecționarea și progresul său continuu.

În procesul de transformare și evoluție a societății, de definire a personalității sale, de opțiune pentru strategia viitorului său, poporul român a recurs la istorie. Întregul trecut al românilor demonstrează că poporul muncitor, personalitățile, forțele sale revoluționare progresiste și patriotice au conceput știința despre societate — istoria — ca o puternică armă de luptă pentru înfăptuirea tuturor idealurilor, transformărilor revoluționare care au asigurat și asigură mersul înainte al societății noastre, ridicarea României pe noi trepte de progres și civilizație.

Mircea Musat



OMAGIU de Eugen Popa



Evoluția mișcării teatrale românești

ÎN preajma Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român se cuvine să cercetăm, printre altele, modul cum politica noastră culturală a asigurat continuitatea proceselor progresive în diferite domenii ale vieții spirituale. Sub acest raport se va observa că, în materie de creație teatrală națională și impunere a valorilor românești în lume, perioada ultimilor cinci ani a fost fertilă. Un bilanț, chiar sumar, arată că sînt anii unei puternice afirmări a literaturii dramatice originale. Dumitru Radu Popescu a îmbogățit această literatură cu piese de o impunătoare actualitate și a dat două volume masive de dramaturgie. Premiere și volume de Horia Lovinescu, Marin Sorescu, Paul Everac, Dumitru Solomon, Ion Băieșu, I.D. Sîrbu, Valeriu Anania, Paul Cornel Chitic, Alexandru Sever, Tudor Popescu, Iosif Naghiu, Radu F. Alexandru, Mircea Bradu, George Genoiu, I.D. Șerban au diversificat remarcabil peisajul repertorial. Acum au scris cele mai importante piese ale lor Romulus Guga, Sütő András, Theodor Mănescu, Mircea Radu Iacoban, Viorel Cacoveanu. Au debutat, în această perioadă, Fănuș Neagu, Paul Georgescu, Adrian Dohotaru, Kincses Elemer, Dina Cocea, au venit spre scenă tineri valoroși — Dumitru Dinulescu, Constantin Zărnescu, Mihai Ispirescu, Constantin Mateescu, Matei Vișniec — astfel că se poate spune: există un bogat și reprezentativ repertoriu românesc al actualității, care, firește, e perfectibil sub aspectul cuprinderilor tematice și expresivității, dar care reprezintă o realitate efectivă a mișcării teatrale. Problema e de a se fructifica, așa cum merită, creația dramatică originală și de a se stimula tinerii care aduc un mod inedit de privire și de expresie. Stagiunea aceasta, care a început — și continuă — fără nici o piesă nouă consacrată actualității românești e, deocamdată, un punct de discontinuitate într-o tradiție seculară, arătînd că în ce privește literatura dramatică la zi mai au a fi învinse neînțelegeri și prejudecăți, poate chiar — ceea ce e paradoxal — ignorarea ei de către unii factori altminteri de specialitate.

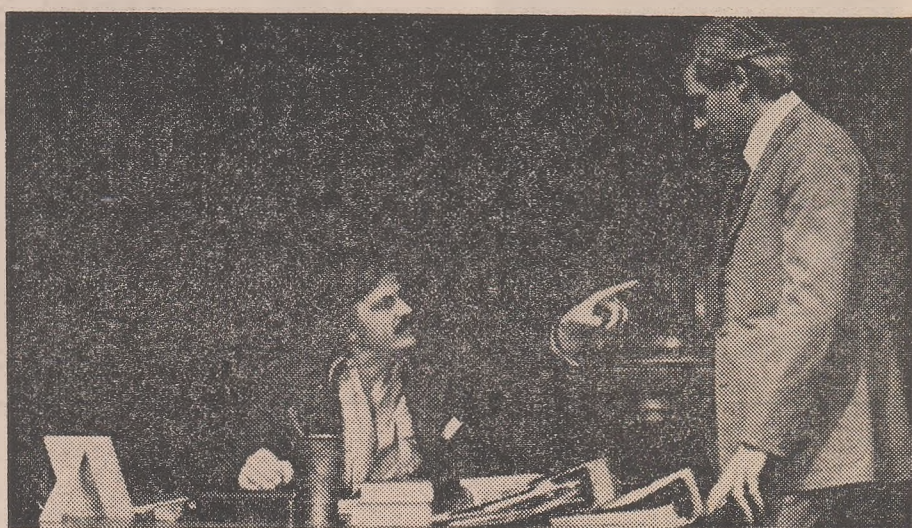
MIȘCAREA teatrală românească a continuat să-și multiplice contactele cu alte culturi și deși e încă loc de inițiativă și relație directă, e observabil efortul, adesea finalizat, de a familiariza spectatorul român cu creații importante ale altor literaturi. S-au prezentat, pentru prima oară, versiuni românești ale unor piese de Shakespeare (*Coriolan*), Goldoni, Jean Paul Sartre, Mihail Bulgakov, Witold Gombrowicz și alții, au fost înfățișați pentru întâia oară publicului nostru unii autori chinezi, americani, francezi, bulgari, spanioli, sovietici de renume. Nădăjduim că prin responsabilitatea direcțiilor teatrelor acest curs va continua, recurgîndu-se mult mai economic la melodrame, comedioare și piese de salon, care nici ele n-au fost puține în ultima vreme. Spiritul revoluționar, către care cu atîta îndreptățire istorică îndeamnă documentele de partid, presupune și o selecție în repertoriul importat, după criteriile culturii socialiste și conform cu cerin-

țele actuale ale gustului public. Aglomerarea de lucrări minore în două-trei personaje care se îmbăiază în banalități, abundența de scrieri bătrînești, fără nici o portanță artistică, restrîngerea opțiunilor la doar două-trei literaturi străine, sînt fenomene ce pot devia mersul normal al activității teatrale și reduce sensibil atît impactul efectiv cu publicul, cit și calitatea prestației artistice a instituțiilor. Normal e ca artiștii și spectatorii să cunoască dramaturgia altor țări prin ceea ce au ele concludent; autorii minori, piesele decalibrate, de miză insignifiantă, declarate apolitice ori fără carat social, denaturează cunoașterea, dînd și satisfacții foarte reduse, ocupînd nejustificat locuri prețioase în programul de nu prea multe premiere anuale ale fiecărui teatru.

O FORMĂ superioară de colaborare cu alte mișcări teatrale a constituit-o organizarea, în reciprocitate, de festivaluri teatrale. Săptămînile de teatru românesc în Uniunea Sovietică, Ungaria, Bulgaria, Cehoslovacia au izbîndit artistic mai ales datorită prezenței pe scenele acestor țări a unor lucrări importante și, uneori, a unor regizori români. Liviu Ciulei, Lucian Pintilie, Horea Popescu, Dinu Cernescu, Gheorghe Harag, Alexa Visarion, Cătălina Buzoianu, Dan Micu, Alexandru Tocilescu, Sorana Coroamă, Margareta Niculescu, Mircea Cornișteanu, Sergiu Savin au lucrat (și lucrează) pe mari scene străine înregistrînd succese de anvergură. Regizori străini s-au aflat ca invitați ai unor teatre românești. S-au efectuat turnee peste hotare, mai totdeauna considerate evenimente în țările unde au avut loc, spectacolele românești obținînd, în competiții și confruntări internaționale, rezultate de distincție. E neîndoielnic că avînd ce propune altora, merită să se facă eforturi de indeseire a prezențelor românești; ca și alte produse ale geniului național, creațiile artistice vorbesc grăitor altora despre puterea noastră de înfăptuire, despre roadele politicii culturale a statului socialist și personalitățile configurative ale culturii noastre contemporane.

ÎN ce privește îmbogățirea efectivului artistic, e de amintit că, în ultimii cinci ani, au intrat în ansamblurile teatrele românești și ale naționalităților conlocuitoare un număr de tineri actori valoroși, absolvenți ai școlilor superioare de artă dramatică din București și Tg. Mureș, cărora li s-au acordat toate posibilitățile de a se releva, unii dintre ei, cei mai înzestrați și mai laborioși, devenind iute notorii, obținînd premii în întreceri, fiind solicitați și de cinematografie, și televiziune, avînd toate înlesnirile ca să se afirme pe plan național. Cine cunoaște peisajul teatral din alte țări știe că o atare situație se întîlnește rar, în unele locuri actorii tineri trebuind să lupte cu enorme dificultăți, ani de-a rîndul, ca să poată găsi un loc, chiar modest, pe scenă. Și mai ales pe scenele de renume.

Nu altfel decît cu actorii se petrec lucrurile la noi și cu regizorii și scenografil, ce trec direct din institutele de învățămînt în producția artistică. Sînt acum în număr prea mic în ra-



Cartea lui Ioviță de Paul Everac, pe scena Teatrului Național din București, cu Florin Piersic și Traian Stănescu

port cu necesitățile, dar constituie îndeosebi prezențe semnificative și, spre deosebire de colegii lor din alte țări, nu așteaptă cu anii (sau, uneori, o bună parte din viață) ca aspiranți, sau asistenți, ca să facă spectacole, ci primesc imediat după absolvirea sarcinii de prim rang și chiar răspunderi de însemnătate. Victor Ioan Frunză, Ludmila Szekely-Anton, Andrei Mihalache, Dominic Dembinski, Alexandru Darie, Tompa Gabor s-au și făcut cunoscuți, ca și Octavian Dîbrov, Florin Harașim, Andrei Both, Liana Manjoc, Daniela Codarcea, Vittorio Holtier, Anca Pîslaru, Doru Păcurar, Gloria Iovan, Diana Popescu-Cupșa, Doina și Puiu Antemir, colegii lor pictori de decouri și costume.

ÎN acești cinci ani teatrele au produs noi opere scenice de valoare. A sporit, cu creații remarcabile, shakespeareologia și caragialeologia. Mai fiecare teatru a dat unul sau mai multe spectacole reprezentative și a le cita pe toate ar însemna a obliga la o lectură de multe ore. E de reținut, oricum, *Năpasta* lui Alexa Visarion la Giulești, (Trofeul „Leul de aur” la Festivalul internațional de la Arezzo), *Caligula* semnată regizoral de Horea Popescu la Național, *Mormîntul călărețului avar* de D.R. Popescu, în viziunea lui Mircea Marin, la Brașov, *Niște țărani* în regia Cătălinei Buzoianu la Teatrul Mic, *Karamazovii* de Horia Lovinescu și Dan Micu la „Nottara”, *Vinătoare de rațe* de A. Vampilov, realizată de Nicolae Scarlat la Iași, *Pescărușul* de Cehov, montată de Aureliu Manea la Reșița, *Moșii și durere* de Teodor Mazilu, concepută scenic la Timișoara de Ioan Ieremia, *O noapte furtunoasă* realizată de Mircea Cornișteanu la Craiova, *Don Juan* de Molière, originală propunere a lui Valeriu Moisesescu, la Teatrul de Comedie, *Timon din Atena* de Shakespeare la „Nottara”, sub bagheta lui Dinu Cernescu, *Cui i-e teamă de Virginia Woolf* de E. Albee (Costin Marinescu-Pitești), *Procesul* de Suhovokobilin la Teatrul de Comedie, creat de Gheorghe Harag, *În căutarea sensului pierdut* de Ion Băieșu, la Petroșani, în regia lui Florin Fătuțescu, *Politica și Dialectica* de Theodor Mănescu (Teatrul Foarte Mic — Silviu Purcărete), *Tartuffe* și *Cabala bigoșilor* înfăptuite scenic de Alexandru Tocilescu la „Bulandra”, *Amurgul bur-*

ghez de Romulus Guga, la Tg. Mureș, conceput de Dan Alecsandrescu, *Dia-volul și bunul Dumnezeu* de J.P. Sartre (Teatrul Mic — Cristian Hadjiculea), *Dragonul* de E. Șvarț, la Piatra Neamț, îngrijit regizoral de Victor Ioan Frunză, *Fata morgana* de Dumitru Solomon (Mircea Cornișteanu, Galați), *D-ale carnavalului* văzut foarte personal de Dragoș Galgoțiu, la Ploiești și destule altele.

MONOGRAFII scenice consacrate lui G.M. Zamfirescu, Tudor Mușatescu, George Ciprian, la Oradea și Constanța, seminariile de dramaturgie și teatrologie Teodor Mazilu, D.R. Popescu, Marin Sorescu organizate de criticii reuniți în A.T.M., la Cluj-Napoca, Focșani, Deva, foarte numeroase colocvii, festivaluri, simpozioane, dezbateri de creație realizate cu aportul hotărîtor al Asociației oamenilor de artă au sporit aria benefică a schimbului de experiență și de idei. S-au mai întemeiat — pe lîngă reuniunile periodice ce datează din perioada anterioară, — Festivalul dramaturgiei originale de actualitate la Timișoara, o Gală anuală a tinerilor actori la Costinești (cu contribuția generoasă a Biroului de Turism pentru Tineret), un Festival al spectacolelor pentru copii la Focșani, o Antologie a celor mai bune spectacole cu piese românești la Cluj-Napoca. Prezența teatrului dramatic în edițiile festivalului național a fost notabilă. Biblioteca teatrolologică a crescut și ea cu noi volume de critică, istorie, teorie, estetică teatrală, monografii și exegeze, datorate unor cercetători și comentatori de toate vîrstele. Cum unele au primit premiile Academiei, ale Uniunii Scriitorilor și ale Asociației oamenilor de artă, rezultă că și teatrologia s-a aflat în consens cu dezvoltarea generală a artelor teatrale.

IMAGINEA de ansamblu e a unei mișcări teatrale dinamice, cu repere stabile — indiferent de oscilațiile și incertitudinile de-o clipă — și o conștiință civică avansată, mișcare angajată în slujirea devotată și talentată a țelurilor culturale ale societății românești actuale, oferind bunuri spirituale de preț, în flux continuu.

Valentin Silvestru



Piticul din grădina de vară de Dumitru Radu Popescu, la Teatrul Național din Tg. Mureș. Regia: Dan Micu. Cu actorii (de la stînga): Mihai Gingulescu, Zoe Muscan, Ion Piscuteanu, Al. Făgărășanu, George Mendel, Ștefan Sileanu

Dezbateri de creație la A.T.M.

■ ÎN întîmpinarea celui de al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român, Secția de critică teatrală din cadrul Asociației oamenilor de artă din institutiile teatrale și muzicale a organizat o dezbateri profesională avînd ca temă: „Tendințe novatoare în teatrul românesc în perioada dintre Congresele XII—XIII.” Lucrările colocvului au fost conduse de prof. univ. dr. Ion Toboșaru. Au participat critici teatrali, teatrologi, regizori, actori, scenografi, cadre didactice de la Institutul de artă teatrală și cinematografică „I.L. Caragiale”, reprezentanți ai presei și Radioului. Expunerile introductive au fost susținute de criticul Mira Iosif, regizoarea Cătălina Buzoianu, actorul Mircea Albulescu. La discuții au luat cuvîntul actrița Dina Cocea, președinta A.T.M., prof. univ. dr. Ileana Berlogea, decanul Institutului de artă teatrală și cinematografică „I.L. Caragiale”, prof.

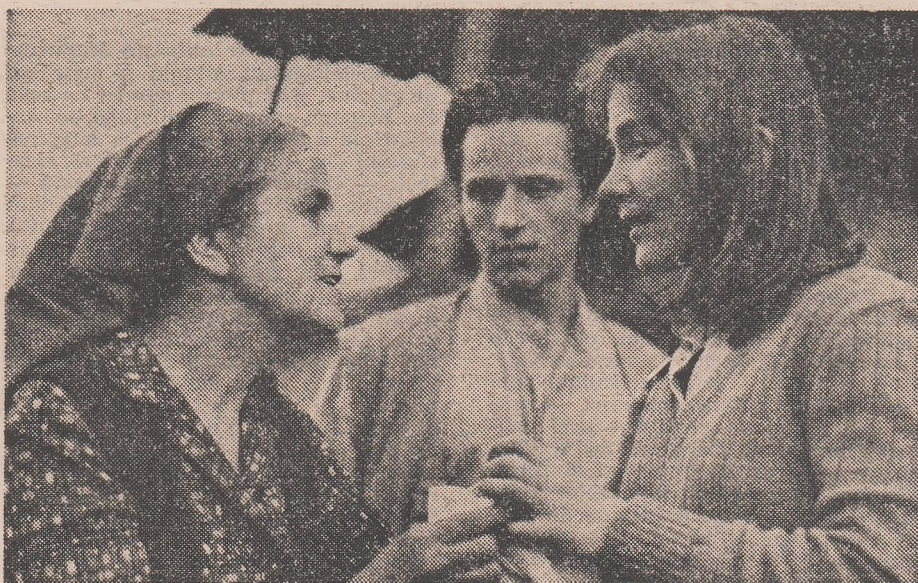
univ. dr. Florian Potra, conf. univ. dr. Ioana Mărgineanu și conf. univ. Eugen Nicoră, lect. univ. dr. Elisabeta Munteanu, criticii teatrali Margareta Bărbuță și Ludmila Patlanjoglu. S-au trecut în revistă direcțiile de dezvoltare și cîștigurile artistice ale teatrului românesc în ultimii cinci ani, concretizate în spectacole, festivaluri, colocvii, seminarii, valorificarea dramaturgiei originale — preponderentă în repertoriile teatrelor — contribuția teatrologiei și criticii vădită și în recente apariții editoriale. Au fost evidențiate problemele actuale ale învățămîntului de artă în formarea cadrelor, grija colectivelor pentru integrarea armonioasă și eficientă a tinerilor regizori, actori, scenografi, în mișcarea teatrală națională.

De asemenea, s-a subliniat rolul important care revine în actuala etapă istorică slujitorilor Thaliei în educația social-politică și estetică a publicului.

Perspective contemporane

Cinema

Flash-back



Un omagiu cinematografic dedicat eroilor comuniști : Să mori rănit din dragoste de viață (film scris de Anghel Mora și regizat de Mircea Veroiu)

CINEMATOGRAFUL românesc, în perioada dintre Congresele al XII-lea și al XIII-lea ale Partidului, are valoare exponențială, pe de o parte pentru că modelele ecranului autohton revin continuu în amintire (*Moara cu noroc* și *Pădurea spinu- raților* își marchează activ perenitatea prin aspirațiile tuturor autorilor de ecranizări, *Tudor* și *Mihai Viteazul* aparțin tradiției asumate de creatorii de fresce istorice, după cum, de pildă, *Clipa*, adaptarea romanului lui Dinu Sărațu, realizată de Gheorghe Vitanidis în 1979, își revendică afinitățile cu filmul, prin excelență politic, *Puterea și Adevărul*); pe de altă parte, o constantă voință de auto-depășire devine sesizabilă în detaliu — într-o unică peliculă ori pe ansamblul evoluției unui autor —, dar și pe suprafețe mai întinse — în dinamica unui gen sau a unui dintre numeroasele elemente ale sintezei filmice. Renumele realizatorilor cunoscuți se consolidează (chiar în diagrama talentelor oscilante fixându-se câte un titlu de înaltă), iar exponenții „noului val” intră în faza maturității depline. Se simte, de asemenea, prezența — deși nu în număr mare — a debutanților, improspătînd îndeosebi vigoarea reflecției documentare și limbajul animației (pe drumul consacării internaționale, deschis și urmat consecvent de Ion Popescu Gopo, revin reprezentanții generației de mijloc și se lansează tinerii, precum Zoltan Szilagyi cu al său prim scurt-metraj din 1980).

Epopeea cinematografică națională își sporește amploarea nu numai prin înmulțirea momentelor evocate. Fiile de glorie ale trecutului nu sînt doar muzeal ilustrate, ci reînvie într-o sensibilitate contemporană, interpretate fie prin austerul ritual gîndit de Malvina Ursianu pentru *Întoarcerea lui Vodă Lăpușneanu*, fie prin caldul portret al lui *Horea*, savant conceput de Titus Popovici și regizat de Mircea Mureșan. Această sensibilitate participare definește și apropierea felurilor restituirii, inspirate din cronica secolului XX; destine profilate pe fundalul celui dintîi război sînt recompose în miniaturile baladest din *Lumina palidă a durerii* (scenariu: George Macovescu, regia: Iulian Mihai). Un modern ceremonial tragic construiește, cu rafinament plastic, Mircea Veroiu omagînd, în *Să mori rănit din dragoste de viață* (scenariu: Anghel Mora), lupta comuniștilor în ilegalitate, după cum în jurul unei Antigone confruntate cu ororile generate de cea de a doua conflagrație mondială, se orînduiește echilibrul interior al filmului *Dușos Anastasia trecea*, nuvela omonimă a lui D. R. Popescu fiind restructurată pentru ecran de scriitorul însuși și cu elevată rigoare regizată de Alexandru Tatos. Iar actul de la 23 August 1944 își regăsește, încă o dată fixată pe peliculă, impresionantă putere modelatoare de conștiințe, în filmul *Pe malul stîng al Dunării albastre*, ce încheie trilogia consacrată de Malvina Ursianu marelui eveniment.

Ca o trăsătură comună, reunind discursuri cinematografice de relief cultural și expresiv, se impune, în deceniul '80, alternanța tonalităților contrastante; cursivitatea narativă este sublimată prin instantanee lirice, iar contrapunctice accente comice măresc, în egală măsură, adîncimea panoramice istorice și a periplurilor în viața cea de toate zilele. Dezbateră etică de maximă gravitate din *O lacrimă de fată* (scenariu: Petre Sălcudeanu, regia: Iosif Demian) își desprinde argumentele dintr-un dur bloc grotesc, ironia tandră ori aspră din *Mireasa din tren* (scenariu: Dumitru Radu Popescu, regia: Lucian Bratu), din *La capătul liniei* (scenariu: Radu F. Ale-

xandru, regia: Dinu Tănase), din *Sfîrșitul nopții* (scenariu: Marin Iordache, regia: Mircea Veroiu) și din *Fructe de pădure* (scenariu: Dumitru Radu Popescu, regia: Alexandru Tatos) lasă spațiu de respirație poeziei din gesturile mărunte. Percutante apeluri morale cresc din *Croaziera* (scenariu și regia: Mircea Daneliuc), din *Escapada* (scenariu: Mircea Radu Iacoban, regia: Cornel Diaconu) și din satira *Secretul lui Bachus*, (scenariu: Titus Popovici, regia: Geo Saizescu). Impactul formativ ține de puterea de comunicare directă cu milioanele de spectatori chemați către ideile întretesute în structurile vizuale și rostite în cuvinte, de asemenea, prin fascinația iradiată de corifeii artei actoricești. Performanțe interpretative continuă să înfăptuiască, în anii '80, George Constantin și Gheorghe Dinică, Valeria Seciu și Gina Patrichi, Irina Petrescu, Tora Vasilescu, Ioana Crăciunescu sau Elena Albu, conferind un carat de originalitate fiecărei pelicule în parte. Virfuri ale bogatelor lor cariere filmice ating acum Ștefan Mihăilescu-Brăila (în *Secretul lui Bachus*), Ștefan Iordache (în *Glissando*) și Ovidiu Iuliu Moldovan (în *Horea*); se afirmă ca adevărate stururi Gheorghe Visu și Șerban Ionescu, Dan Condurache și Claudiu Bleontz.

DIN mereu apreciată noastră școală de autori de imagine apar alți noi regizori și, tot în acest răstimp, se înmulțesc colaborările operatorilor la scrierea scenariilor. Credincioși profesiei inițial alese rămîn însă Nicu Stan (cu toate că își asumă și responsabilități regizorale), dar mai ales Florin Mihăilescu și Călin Ghibu, orchestrînd cu virtuozitate lumina și culoarea, înregistrînd pe peliculă ecurile realității sau ale universurilor ivite în prelungirea literaturii de ieri și de astăzi. La alcătuirea ciné-vérité-ului interior imaginat de Mircea Daneliuc pentru *Proba de microfon* participă cu dăruire operatorul Ion Marinescu; un magician al reflexelor în alb-negru se demonstrează Doru Mitran captînd inspirat dinamica și freamătul cotidian.

Acte de certă profesionalitate răsar din peliculele de varii calibre, turnate tot mai frecvent de Vivi Drăgan Vasile, de Anghel Deca, de Valentin Ducaru și, nu în ultimul rînd, de Vlad Păunescu (cel care debuta strălucitor abia în urmă cu doi ani, în *Concursul lui Dan Pița*). Grație lor și nu numai lor se înlănțuie pe ecran semnificative fragmente din fresca trecutului și a timpului prezent. Pentru întia oară, de pildă, filmul de ficțiune pătrunde în șantierul Canalului Dunăre-Marea Neagră (odată cu *Viraj periculos*, regia: Sergiu Nicolaescu, imaginea: Nicolae Girardi), apoi magistrala albastră devine „persoană” principal în *Salutări de la Agigea* (regia: Cornel Diaconu, operator: Alexandru Groza). Capitala își dezvăluie fotogenii cunoscute în *Buletin de București* (regia: Virgil Calotescu), dar în funcționalitatea dramatică intră — pentru prima oară — și scurtul itinerar într-o elegantă stație de metro (cu siguranță urmărit de camera de luat vederi a lui Marian Stanciu). Infuzia de autenticitate colorează geografia altă de diversă a filmelor noastre; căci eroii cinematografici nu-și consumă existența în scenografii de mucava, ci se profilează în peisaje reale — și privite cu acuitate realistă —, în vechi vetre citadine sau în localități aflate în spectaculoase etape de evoluție. Ba chiar uneori ceea ce de curînd făcea parte organică din spațiul actualității devine implicit, datorită rapidei metamorfozări a arhitecturii orașelor noastre, și document de arhivă.

Lung-metrajele produse în Studioul București completează astfel letopisețul în imagini constituit cu pasiune de cineasții reporteri, ce depun neîncetat mărturie despre fundamentalele mutații intens trăite de oamenii de pe meleagurile întregii țări, despre deschiderea marilor șantiere, despre inaugurarea edificiilor sociale și culturale, despre izbînzile științifice, industriale și agricole, despre ctitoriile României socialiste.

Ioana Creangă

Proba realului

● O luptă surdă cu vorbele se citește și în filmul lui Șerban Creangă, *Proprietarii* (1975). Ni se povestește un conflict de muncă în aparență arid, dar concentrînd în sine probleme foarte concrete, de care depînd viața și liniștea oamenilor. La nivelul unei uzine, productivă cîndva, apar semne de stagnare, de oboseală. Conducerea, sprijinită de protectori oculti, s-a plafonat și se ascunde după fraze șablon, după lozinci găunoase, debitate cînd plictisitor, cînd agresiv, în funcție de împrejurările momentului. Un tînăr inginer, insignifiant la prima vedere (i se și spune „Mutulic”), se opune tacit și, luînd firescul drept lege, încearcă să instaureze la locul de muncă un stil potrivit cu felul lui de a fi: liniștit și eficient, comunicînd cu muncitorii pe canalele directe ale omeniei și încrederii. Cîștigă teren, dar este făcut să se simtă intrus și să părăsească uzina. În acea clipă totul pare pierdut. Însă forțele bunului simț, pasive pînă în clipa nedreptății, se dezmeticesc și se solidarizează. Ele erau majoritatea, dar suportaseră dominarea minorității gălăgioase și gregare. Acum intră în joc, poate pentru că se simt vinovate față de victimă, care-i și victima neutralității lor.

Lupta aceasta are ceva eroic. Ca-n basmele copilăriei, trepidezi pentru victoria celui slab, scontezi că ea va veni, însă asta nu-ți slăbește sentimentul de participare. O minie sfințită se revarsă din film împotriva falsificatorilor realității, care aplatizează totul sub noianul cuvintelor cenușii, uniforme; un patos subteran înfîierează mulțumirea de sine și ruperea de oameni. Aceste duhuri bînuind nefast în jurul indivizilor care-și fac din averea și din cumsecădenia celor mulți suport pentru abuzul și puterea proprie. Titlul filmului vrea să sugereze, dimpotrivă, că proprietarii de drept sînt eroii anonimi și naturali, care muncesc real și vorbesc fără ostentație, în numele adevărului muncii lor. Iată-l, în final, întruniți în jurul inginerului care a învins rutina făcînd doar efortul de a fi el însuși.

Tabăra aceasta, a oamenilor de bine, este creionată cu multă simpatie și, lucru rar în filmele noastre, întrece în expresivitate grupul personajelor reprobabile. Sînt ființe convingătoare prin simplitatea lor, prin toleranța și lipsa lor de sofisticare. Trăiesc spontan și vorbesc cum trăiesc. Discuțiile lor se mută de lingă mașini în vestiar și de acolo la o sticlă de bere, într-o grădină de vară. Sînt cîțiva muncitori mai bătrîni, cîțiva ucenici, un tînăr crescut în fabrică, o fată de care-l îndrăgostită mai toată lumea. Mai este un inginer constructor frust și liber, pe șantierul căruia se refugiază cei alungați de răzbunarea carieristilor.

Simți, la revederea filmului lui Șerban Creangă, că a fi proprietar este, în măsura în care-i un drept, și o îndatorire, foarte greu de respectat. Dar la care poți aspira atîta vreme cît ai treaz simțul realității și adevărului.

Romulus Rusan

Radio-tv.

Portret al actualității

■ CEEA ce la început se anunța ca o incitantă promisiune s-a dovedit de-a lungul timpului, în cadrul rubricii radiofonice *La sugestia dumneavoastră*, o certitudine. Este vorba de un anume tip de investigație a actualității, a tendințelor și perspectivelor ei, investigație realizată prin încredințarea microfonului unui reprezentant al opiniei publice, altul în fiecare dintre cele patru seri ale săptămînii cînd rubrica este prezentă în program. Muncitori, cercetători, colectiviști, creatori de artă, profesori au fost pe rînd invitați în studio și au înfățișat preocupările lor prioritare, inițiativele colegilor de meserie, și-au mărturisit, apoi, preferințele literare și muzicale în speranța că acestea vor avea o mai largă audiență. Pentru a-

proape o oră ei sînt, astfel, nu numai parteneri ai unui dialog cu reporteurul radiofonic, ci și constructori de emisiune, ambele ipostaze dovedindu-se în multe cazuri deosebit de interesante. *La sugestia dumneavoastră* a realizat o galerie de portrete din actualitate și, prin intermediul lor, un portret al actualității. Adaptîndu-se personalității, oaspetelui-autor, emisiunea a ocultat formula simplificatoare, reușind a atrage, prin fluxul bogat de informații, prin mobilitatea, originalitatea comentariului sau propunerilor. *La sugestia dumneavoastră* nu a păcătuit niciodată prin monotonie, dimpotrivă, a avut capacitatea de a se concentra asupra semnificativului din cele mai diverse domenii de activitate, con-

turînd în acest fel harta plină de evenimente a timpului contemporan. Adresîndu-se vicepreședintelui Consiliului UASCR din Centrul universitar București, o recentă ediție a fost, în consecință, un prilej de a trece în revistă cîteva dintre preocupările mai importante din viața celor 62 000 de studenți ai Capitalei: munca în orele de curs din facultăți și institute, rodnică activitate desfășurată pe șantierul țării, felul atît de specific în care universitarii înțeleg și aplică relația învățămînt-cercetare-producție. Să amintim doar faptul că 3 700 de studenți au participat la concursurile profesionale, că 8 900 au prezentat la sesiunile științifice aproape 5 500 de comunicări obținînd peste 1 000 de premii pentru

lucrări ce au atacat un larg evantai tematic (energetică, productivitatea muncii, utilaje și dispozitive cu un ridicat grad de tehnicitate, producerea de medicamente etc.) și au adus sugestii și rezolvări noi la nivelul economiei țării. Lucrările Conferinței naționale a cercurilor științifice studențești, în curs de desfășurare în luna noiembrie, reușesc în cele 10 secții și 77 de subsecții 2 300 de studenți cercetători ale căror contribuții vor atesta din nou înaltul potențial științific caracteristic învățămîntului universitar românesc.

■ Mîine seară, *Student club* (programul al III-lea, ora 19.35) are ca temă *Punct de reper* — viitorul și adună interviuri, reportaje, dezbateri despre participarea universitarilor la realizarea programelor de dezvoltare economică-socială prefigurate în proiectul de Directive ale Congresului al XIII-lea.

Ioana Mălin

Telecinema

Un alt scenariu

■ AM văzut duminică evocatorul „Munții în flăcări”. De data aceasta era înfățișată figura lui Avram Iancu, și spun „de data aceasta” pentru că, de-a lungul anilor, cinematograful nostru a mai avut prilejul (sau, mai exact, și-a propus programatic) să se apropie de marile personaje ale istoriei românilor. Dacă nu ar fi decît, de pildă, să ne amintim de Burebista (interpretat de George Constantin), Decebal (jucat de neuitatul Amza Pellea), Vlad Tepeș (în două „varianțe” interpretative: Ștefan Sileanu și Virgil Ogășanu), Mihai Viteazul (din nou două „varianțe”: Amza Pellea și Victor Rebengiuc), Ștefan cel Mare (Gh. Cozorici), Lăpușneanu (George Motoi), Tudor (memorabilul Emanoil Petrut), Alexandru Ioan Cuza (Florin Piersic), Bălcescu (Cornel Ciupercescu)... A „reconstitui” filmic (dar nu numai filmic) chipurile unor asemenea personalități nu este doar o problemă de mare complexitate artistică,

ci și una de la fel de mare răspundere ideatică și, în ultimă instanță, ideologică. A „decupa” din istorie figuri nu numai memorabile, ci și profund semnificative, a le înfățișa ca atare este o „operație” care „cere ochi” și o gîndire scutită de imagini prefabricate, atunci cînd nu sînt de-a dreptul preconcepute. O mare figură istorică are nevoie, în evocarea ei cinematografică, de pana sau condeiul unui cronicar (citiți: scenarist) care să fie în stare, în același timp, să trăiască atunci cu gîndul, și azi cu tot ceea ce știe sau presupune despre acel „atunci”.

Asta fără a mai vorbi despre ceea ce rămîne pînă la urmă de nedezlegat: misterul gîndirii și resorturile lăuntrice ale acțiunilor — aparent explicite — ce consumă, pînă la a le transforma în destin, asemenea existențe umane. Dar acesta e, de acum, un alt scenariu.

Aurel Bădescu



Timpul marilor proiecte



PORTRET de Ion Jalea

INSUMÎND concretețea faptelor și perspectivele, împlinirile și devenirea, așa cum se interferează ele în realitatea vie a existenței noastre, putem defini actualul interval drept timpul marilor proiecte. Sintagma acoperă, prin dialectica inextricabilă a dezvoltării osmotice propriie proceselor sociale, atât aria producției de bunuri materiale, cât și pe cea a creației spirituale, într-un armonios și legic sincronism, efect și premisă a evoluției societății românești contemporane. Iar un moment ca acesta, premegător evenimentului profund semnificativ reprezentat de cel de-al XIII-lea Congres al Partidului, impune cu și mai multă acuitate imaginea complexă a unui timp dominat de semnul marilor proiecte, toate gândite din perspectiva unei Români în continuă împlinire a destinului ei istoric.

Fișec, acesta este și momentul sintezei, al bilanțului evocator pentru intervalul străbătut de la precedentul Congres, căci viitorul este conținut în suma împlinirilor ca într-o infinită spirală ascendentă, iar certitudinile devenirii se hrănesc din cele deja instaurate prin efortul conjugat al tuturor. Și, într-o asemenea profundă punere în discuție a ceea ce am realizat, pentru a lansa o nouă etapă, calitativ superioară în toate domeniile existenței sociale, locul ce revine creației spirituale, culturii și artei este cu atât mai însemnat cu cât ele sint chemate să formeze o nouă conștiință, un nou prototip uman. Răspundere imensă, căci de ea depinde profilul noilor generații și sensul dezvoltării istorice, pe care artiștii cetățeni și-au asumat-o cu toată răspunderea, lucid, în spiritul revoluționar și umanist postulat de ideologia noastră specifică, de toate documentele de partid, fundamentale, elaborate în ultimii ani. Există aici un aspect de fond pe care trebuie să-l luăm mereu în discuție, pentru că el definește tradiția artei noastre, a culturii noastre în totul ei, și anume acela al profundului umanism ce impregnează esența creației, dincolo de modalitățile de expresie concrete, ca o amprentă definitorie de mare noblete. Este suficient să refacem drumul parcurs de arta noastră modernă — pragul ei poate fi considerat acel moment crucial al revoluției de la 1848, cu toată galeria sa de artiști și gânditori luptând pe baricadele noilor idealuri — pentru a ne da seama de permanența angajării sociale și a militanțismului, de patriotismul autentic existent în marile repere ale creației, pentru ca odată ajunși la anii socialismului, în special la ultimele două decenii, să constatăm o amplificare a tuturor acestor dimensiuni, o mai clară expunere a sensului și finalității culturii românești.

Este ceea ce, cu diferite prilejuri dar mai ales la Consfătuirea pe probleme ideologice de la Mangalia, sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, solicitând în continuare o și mai puternică dezvoltare a spiritului revoluționar, de răspundere socială, partinică, cetățenească, patriotică, pentru ca operele de artă create să reflecte cu pregnanță timpul nostru și idealurile specifice ideologiei comuniste, pentru ca ele să contribuie cu adevărat, eficient, la modelarea noii conștiințe. Prin toate aceste orientări de natură teoretică ne aflăm, de fapt, în fața unei noi etape de creație, a unei noi calități la nivelul întregii spiritualități, nu în contradicție cu ceea ce s-a împlinit sub semnul umanismului și al revoluției, ci la un nivel nou, în consonanță cu prefacerile operate în toate sferele existenței. Lucru pe deplin înțeles de artiști, de oamenii de cultură, rezultatele concretizate în opere, în lucrări de artă monumentală jalonind semnificativ evoluția conceptului de artă contemporană, de artă pe măsura societății românești contemporane.

PRIVIND retrospectiv asupra intervalului dintre Congresul al XII-lea al P.C.R. și aceste zile ce trăiesc sub semnul apropiatului eveniment marcat de cel de al XIII-lea Congres, vom însuma o semnificativă și bogată activitate în domeniul artelor plastice, materializată în lucrări ce intră în patrimoniul valorilor și în memoria afectivă a poporului nostru. Ele sînt repere ale civilizației socialiste, semne ale mutațiilor petrecute în acești ani, dar și premise ale viitorului, cu toată problematica specifică, vie și atât de complexă. Iată, de pildă, anul 1980 este marcat de

marea manifestare intitulată **Magistralele socialismului**, sinteză a unor ani de eforturi și împliniri, paralel cu aceea emoționantă expoziție prilejuită de sărbătorirea a 2050 de ani de la fondarea statului dac liber, al cărui generic simbolic — **Comori de artă românească** — conținea nu doar evocarea, ci mai ales actualitatea, cu perspectivele sale. Fișec, aceste repere decurg din bogăția creației, din confruntarea talentelor responsabile sub egida Festivalului național „Cintarea României”, inițiat de chiar secretarul general al partidului, anul 1981 prilejuind o amplă trecere în revistă a celor mai bune lucrări, premiate la cea de a III-a ediție. Prilej de a medita, încă o dată, asupra sensului real al culturii de masă, asupra rolului artistului profesionist în formarea oamenilor prin și pentru cultură. Dar și o manifestare ca **Expoziția tineretului**, întâlnire a celor mai proaspete și autentice talente, a însemnat un punct de referință pe direcția rolului ce revine astăzi artei românești ca emanație a spiritualității socialiste. Cea mai cuprinzătoare expoziție, cu un caracter omagial dar și de ferm angajament, a fost aceea dedicată împlinirii a **60 de ani de la crearea Partidului Comunist**, prilej de regăsire a unor momente semnificative, dar și de omagiere a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, prin lucrări cu profunde semnificații.

Aceeași dragoste față de conducătorul partidului și al țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, animă pe creatorii ce se reunesc la începutul anului 1983 sub genericul unei expoziții închinată împlinirii a 65 de ani de viață și a 50 de ani de la intrarea în mișcarea revoluționară, omagiu adus omului și faptelor sale, titlul **Partid, popor, o singură voință** definind o realitate

istorică și nu doar un eveniment. **18 ani de glorioase împliniri revoluționare** subliniază, peste timp, rolul jucat în destinele țării de Congresul al IX-lea al P.C.R., marcat de alegerea în funcția supremă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, artiștii găsind echivalențe plastice relevante pentru acest simbolic eveniment. Acesta este, în alt fel dar cu aceeași finalitate, și sensul unei selecții de lucrări din etapele de pînă atunci ale festivalului „Cintarea României”, semnificațiile **Marii Uniri** din 1918 fiind conținute în lucrările ce au îmbogățit, prin două expoziții, zestrea suflătoare și patriotică a poporului nostru.

În sfîrșit, anul acesta, anul Congresului al XIII-lea, a fost marcat de expozițiile prilejuite de sărbătoarea zilei de 1 Mai, dar mai ales de aniversarea a 40 de ani de la acel 23 August ce avea să deschidă o nouă epocă în istoria noastră, culminînd cu era inițiată în urmă cu aproape două decenii. **40 de ani de mărețe împliniri** reprezintă un generic complex pentru realitatea mutațiilor operate și el se dovedește infinit cuprinzător atunci cînd ne referim la creația artistică din acești ani.

Dacă adăugăm toate manifestările colective consacrate, diferitele lucrări de artă monumentală realizate în acest interval și cele ce vor urma, vom înțelege de ce acum, în întîmpinarea Congresului al XIII-lea, avem dreptul și mîndria de a vorbi despre timpul nostru ca despre un timp al marilor proiecte, pe măsura împlinirilor de pînă acum.

Virgil Mocanu



PRIMĂVARA de Eugen Palade

MUZICĂ

Împlinirea idealului de muncă

IN întîmpinarea Congresului al XIII-lea al Partidului, ca artist al acestui timp evoc și anii mei de muncă întru împlinirea idealului de muncă și frumos al societății noastre. Primele două decenii ale existenței mele de muzician le-am consacrat activității cu Corul U.T.C., iar cea de a doua etapă, căreia i-aș zice, fără ezitare, a împlinirii, am realizat-o împreună cu madrigaliștii, cîntînd lucrări românești sau din cultura altor popoare și de epoci diferite, într-o dăruire pornită din dorința de cultură și artă a iubitorilor de muzică din țara noastră și de pretutindeni, din nevoia noastră profundă de a ne concepe existența dînd viață și contur unei asemenea misiuni.

Dacă în prima etapă punctele de lumină au fost marcate de premiile și medaliile de aur obținute la Berlin, București, Varșovia, Moscova, Viena sau Helsinki cu Corul Ansamblului U.T.C., în cea de a doua, care este epoca unei mari satisfacții umane (fără îndoială că tot ce spun acum se leagă

de modul în care a fost condus și organizat mersul vieții noastre spirituale de către forurile conducătoare) am reușit să văd cu ochii mei, să trăiesc cu propria-mi ființă un miracol, acela al urmăririi și trăirii drumului psihosocio-afectiv **idee-faptă**. Continui să subliniez, am mai spus-o de nenumărate ori, că în această perioadă — care, pe bună dreptate, se cheamă „Epoca Ceaușescu” — „Madrigalul” românesc a fost un pionier al muzicii corale camerale românești, al propagării muzicii universale de gen în viața muzicală națională, un mijloc de valorificare a străvechilor nestemate pe care am avut fericirea să le găsim în patrimoniul nostru de aur al folclorului, cîntări bizantine sau gregoriene. Dacă unghiul acesta de vedere îl deschidem puțin, este imposibil să nu observăm că activitatea „Madrigalului” se amplifică mereu, ramificîndu-se concomitent în zeci, chiar sute de formații similare, ce ard ca niște făclii pe cupola spiritualității poporului român.

Istoria poporului nostru ne-a convins și ne convinge dintotdeauna, pe noi, românii, că oricît de mari ar fi greutățile întîmpinate, viața propriuzisă a poporului va merge înainte datorită forței politice care ne conduce și că, sub călăuzirea Partidului, vom

continua să progresăm în toate domeniile vieții materiale și spirituale.

Marin Constantin

Extraordinară afirmare

INTÎMPINÎND Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român, care va dezbată, desigur, și marile probleme ale culturii românești în perioada actuală, vreau să reamintesc că, datorită politicii culturale a partidului și statului nostru, România e cunoscută azi în lume și prin mulțimea și importanța premiilor obținute de interpreții noștri în ultimele decenii. Numai premiile I se numără cu sutele. În 1959, cînd am obținut premiul I la Concursul de interpretare de la Praga, acesta se înscrisese ca primul Premiu I acordat unui instrumentist român. Înaintea acestui Premiu I beneficiasem de studii de înaltă competență la Școala de muzică din București, apoi la Conservatorul „Ciprian Porumbescu”. Făcusem și o specializare la Paris. După studiu a urmat instalarea ca solist la Filarmonica „George Enescu”, în corpul constituit de soliști ai acestei instituții. Fac parte din Orchestra Filarmonicii și mă mîndresc cu acest lucru, iar în

afara activității din orchestră susțin, de 25 de ani, concerte ca solist cu toate orchestrele din țară, precum și turnee în străinătate. În ultimii șapte ani am constituit și o orchestră de cameră și am dirijat și alte orchestre din țară.

Pentru noi toți este evidentă afirmarea extraordinară pe plan internațional a școlii interpretative românești. Cultura socialistă recunoaște și înglobează azi muzica națională ca pe o componentă de însemnătate. Repertoriul pentru clarinet — instrumentul meu — s-a îmbogățit considerabil cantitativ și calitativ. Compozitori reprezentativi din toate generațiile îl sporesc și este suficient să ne gîndim, din acest punct de vedere, la lucrările scrise de T. Olah, A. Stroe, Șt. Niculescu, A. Vieru, Myriam Marbê, Alex. Pașcanu, O. Nemescu, I. Dumitrescu, C. Tăranu, T. Ciorte, M. Chiriac, W. Berger, Z. Aladar, T. Fatyol, A. Iorgulescu, L. Comes, D. Popovici, ca să vedem că la creșterea lui contribuie valorile tuturor generațiilor.

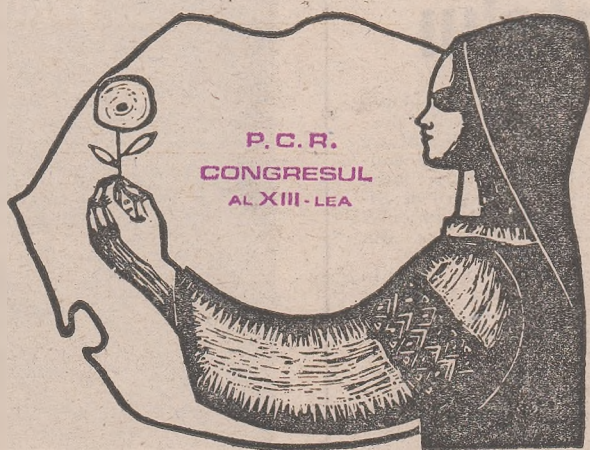
Am o mare încredere în generația cea mai tînără — pe care forurile de partid și de stat o sprijină și o stimulează — și care continuă frumoasele tradiții muzicale românești, în domeniul solisticii și dirijatului.

Aurelian Octav Popa

Problemele
unei noi ordini
economice
internationale

CONCEPTIA PRESEDINTELUI NICOLAE CEAUSESCU DESPRE NOUA ORDINE ECONOMICĂ INTERNATIONALĂ

Editura
politică



Pentru o lume mai dreaptă

PROIECTUL de Directive ale Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român stipulează că „România va acționa în continuare pentru lichidarea subdezvoltării și instaurarea în viața internațională a unei noi ordini economice, care să permită dezvoltarea schimburilor pe baze echitabile și deplin democratice, să asigure participarea activă și în condiții de avantaj reciproc a tuturor țărilor la circuitul economic mondial, accesul fără restricții la știință și tehnologiile moderne, eliminarea oricăror bariere și discriminări în raporturile dintre state, să favorizeze stimularea cursului spre colaborare, destindere și securitate, consolidarea păcii în lume“.

După cum se știe, participarea la lupta popoarelor pentru lichidarea subdezvoltării și a decalajelor existente în lume, pentru dezvoltarea economică armonioasă a tuturor statelor și crearea unei noi ordini internaționale constituie un obiectiv strategic al politicii externe a României, înscris în Programul Partidului Comunist Român.

Relația dintre lupta pentru edificarea unei noi ordini și consolidarea păcii, subliniată în proiectul Directivei, oglindește concepția președintelui Nicolae Ceaușescu cu privire la conexiunea existentă între gravele probleme care condiționează astăzi destinul omenirii.

Dacă actuala etapă a cursei înarmărilor amenință însăși existența vieții pe planeta noastră, împărțirea lumii în țări bogate și țări sărace agravează permanent criza economică, creează noi contradicții între state, generează stări conflictuale în diferite zone ale globului și subminează astfel stabilitatea mondială.

În aceste împrejurări, cerința de a se opri cursa înarmărilor și de a se trece la măsuri substanțiale de dezarmare, în primul rând de dezarmare nucleară, se împletește organic cu cerința de lichidare a subdezvoltării.

Sint două comandamente care ghidează politica României pusă în slujba asigurării securității tuturor popoarelor, apărării dreptului oamenilor la viață, la libertate națională și socială, la progres și bunăstare.

Pentru a ne limita la componenta economică a problematicii evocate este necesar să amintim că aspectul cel mai îngrijorător privește adâncirea decalajelor dintre state și situația dramatică în care se află astăzi țările în curs de dezvoltare în ansamblul lor.

Despre uriașele disparități economice ale lumii în care trăim nimic nu vorbește mai edificator decât faptul că în 1981 țările cu nivelul cel mai scăzut aveau un produs intern brut de 80—110 dolari pe locuitor, în timp ce țările cu nivelul cel mai ridicat aveau între 14 870—17 430 dolari pe locuitor.

Aceste disparități economice își găsesc reflectarea în condițiile de alimentație (de 2,41 ori mai multe calorii consumate zilnic pe locuitor în țările avansate în raport cu cele subdezvoltate), în condițiile de sănătate (disparitate de 1 la 223 în ceea ce privește numărul de medici și de 1 la 106 în ceea ce privește numărul de paturi de spital în raport cu numărul de locuitori), în nivelul de cultură sau în capacitatea de creație, factor esențial de progres în epoca actuală revoluției științifico-tehnice (între o maximă de 3 808 cercetători și ingineri la un milion de locuitori și o minimă de numai 20—27).

Firește, disparități ca cele amintite pun pe banca acuzării întregul sistem colonial.

Din păcate, nu este vorba numai despre o problemă de istorie, ci despre o problemă care se agravează an de an, sub ochii noștri, datorită perpetuării, în forme noi și mai subtile, a politicii imperialiste de dominație și exploatare a lumii.

În pofida prevederilor înscrise în succesele „decenii ale dezvoltării“ proclamate în cadrul Organizației Națiunilor Unite, țările în curs de dezvoltare nu reușesc să recupereze rămânerea în urmă cu care au intrat în marile circuite internaționale în momentul cînd au dobîndit independența politică.

Mai mult chiar, poziția lor se deteriorează și mai puternic sub impactul actualei crize economice mondiale. Instabilitatea prețurilor la materii prime, barierele protecționiste ridicate de țările dezvoltate în calea exportului de produse manufacturate ale țărilor în curs de dezvoltare, accesul dificil și inechitabil la tehnologiile moderne și rata înaltă a dobînzilor la creditele contractate pe pie-

țele internaționale de capital își conjugă efectele cu cele care rezultă din nerespectarea angajamentelor de sprijin financiar luate de puterile occidentale.

În felul acesta, datorita externă a țărilor în curs de dezvoltare a crescut în decurs de numai un deceniu de la 150 de miliarde de dolari la aproape 800 de miliarde, ceea ce le obligă să amine sau să abandoneze proiecte de investiții esențiale pentru demarajul lor economic.

Pentru a înțelege cauzele profunde ale deteriorării situației economice a țărilor în curs de dezvoltare este suficient să menționăm că anul acesta ele sînt obligate să aloce numai pentru plata dobînzilor la creditele contractate peste 13% din totalul veniturilor obținute din exporturi.

Cu ani în urmă, țările dezvoltate își asumaseră obligația de a orienta spre țările în curs de dezvoltare fluxuri de capital echivalente cu 1% din venitul lor național. În fapt, prin mecanismul financiar internațional, s-a ajuns la situația paradoxală că tocmai țările în curs de dezvoltare îndreaptă 3% din venitul lor național spre țările dezvoltate.

ESTE evident că tendințele din economia mondială pun pe ordinea de zi întregul mecanism de relații economice dintre state, constituie punctul de plecare al transformărilor incluse în ceea ce numim edificarea unei noi ordini internaționale.

Asupra necesității transformării actualului sistem de relații internaționale există un larg consens pe plan mondial, atît în rîndul specialiștilor, cit și al oamenilor politici.

Deosebiri substanțiale apar însă atunci cînd este vorba despre natura modificărilor și modalitățile de realizare.

Din cauza aceasta socotim important — în pragul începerii lucrărilor Congresului al XIII-lea al P.C.R. — să ne oprim asupra unor trăsături definitorii ale concepției românești cu privire la noua ordine, concepție novatoare, revoluționară, care își găsește cea mai înaltă expresie în lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele țării, secretarul general al partidului nostru.

Concepția românească pornește de la constatarea că starea de subdezvoltare, în care este menținută majoritatea popoarelor, împiedică plenara punere în valoare a resurselor materiale și umane de care dispune omenirea, restrînge posibilitățile de cooperare echitabilă dintre state, paralizază mecanismele de colaborare economică internațională și împiedică relansarea economiei mondiale.

Ca atare, este necesar să se depășească stadiul discuțiilor sterile sau al paleativelor care nu fac decît să prelungească actualele neajunsuri. Se impun măsuri efective, radicale, luate cu înțelegerea legilor mișcării sociale.

„Legitățile obiective, — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — dialectica socială, necesitățile progresului societății reclamă sfîrșirea vechilor cătușe, care pun în pericol însăși civilizația umană, cer făurirea unei lumi a dreptății sociale și naționale, atît în cadrul fiecărui stat, cit și pe plan mondial, care să asigure un nou avînt al forțelor de producție, al științei și culturii, al progresului general“).

Într-o asemenea viziune istorică, lichidarea subdezvoltării nu mai poate fi tratată ca o problemă care ar interesa numai un anumit grup de țări, ci constituie o problemă care privește interesele supreme, pe termen lung, ale tuturor statelor dezvoltate sau în curs de dezvoltare, socialiste sau capitaliste, cere așezarea pe baze noi a relațiilor dintre

4) Nicolae Ceaușescu, „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate“, vol. 11, Editura Politică, 1975, pag. 17.

ele, precum și modificarea corespunzătoare a cadrului juridic și instituțional în care se desfășoară acestea.

Problema globală, în care își au rădăcina diferitele crize care zguduie astăzi omenirea (criza materiilor prime, criza energetică, criza comerțului mondial, criza sistemului financiar-valutar etc.), eradicarea subdezvoltării și reducerea decalajelor dintre state impun soluții globale, adoptate cu participarea tuturor statelor, pe baza egalității lor suverane.

Cu alte cuvinte, în concepția românească ideea de nouă ordine internațională nu poate fi redusă la simpla corectare sau amendare a unor neajunsuri proprii actualei ordini, ci implică un proces de transformări radicale menite să lichideze relațiile de dominație și exploatare statornicite în lume de-a lungul secolelor, să genereze un nou tip de relații de efectivă colaborare între state suverane și egale în drepturi, să permită înlăturarea năzuințelor fundamentale de progres ale tuturor națiunilor.

Din aceste considerente de principiu decurge poziția României privind necesitatea rezolvării tuturor complexelor probleme care condiționează procesul de edificare a unei noi ordini economice internaționale nu pe calea confruntărilor sau prin intermediul unor inefficiente „dialoguri Nord-Sud“, ci prin soluții convenite clar în sistemul Organizației Națiunilor Unite.

„Acordăm — așa cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu — o mare importanță Organizației Națiunilor Unite, cel mai reprezentativ for mondial, chemat să asigure participarea tuturor statelor la dezbaterea și soluționarea marilor probleme contemporane. De aceea, considerăm necesar să se facă totul pentru perfecționarea activității Organizației Națiunilor Unite, pentru democratizarea sa continuă, pentru sporirea rolului și contribuției sale în viața internațională“).

IN deplină concordanță cu principiile care îi călăuzesc întreaga participare la lupta pentru edificarea unei noi ordini economice internaționale s-a cristalizat și poziția României în legătură cu manifestările cele mai recente ale crizei economice mondiale care, ca urmare a politicilor financiare internaționale, agravează situația țărilor în curs de dezvoltare și multiplică în toate țările dificultățile redresării economice.

Sînt deosebit de semnificative în acest sens propunerile prezentate de România la actuala sesiune a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, propuneri care oglindesc cu fidelitate concepția și aprecierile președintelui Nicolae Ceaușescu în legătură cu asigurarea păcii, realizarea dezarmării, destinderii și colaborării internaționale.

În sfera activității economice, poziția României vizează depășirea impasului existent pe plan mondial și relansarea dialogului internațional, prin începerea urgentă a negocierilor globale, tergiversate de mai mulți ani.

Spre a se pune capăt prelungitelor discuții procedurale, țara noastră a făcut sugestia constructivă ca negocierile să se desfășoare într-un comitet special, fie după experiența Conferinței asupra dreptului mării, fie sub forma unei Conferințe a O.N.U. cu participarea tuturor statelor.

Într-un asemenea cadru ar urma să se ajungă la elaborarea unui program concret de măsuri în vederea sprijinirii țărilor în curs de dezvoltare, precum și a unui Tratat general privind noile principii ale relațiilor economice dintre state.

2) Nicolae Ceaușescu, „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate“, vol. 19, Editura Politică, 1979, p. 280.



Angajarea de tratative reale între țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare, în cadrul O.N.U., spre a se ajunge la realizarea unei înțelegeri și a unei politici noi în problemele economice mondiale, este dictată astăzi atît de interesul țărilor rămase în urmă, cit și de interesul țărilor dezvoltate.

În același spirit, în legătură cu grava și stringenta problemă a datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare România militază pentru o rezolvare globală care să cuprindă principiile generale de reglementare a datoriei externe ale țărilor în curs de dezvoltare.

Soluțiile selective, de la caz la caz, cărora le acordă preferință cercurile financiare internaționale, s-au dovedit inefficiente, facilitează politica imperia-listă a sferelor de influență și contribuie pînă la urmă la agravarea crizei economice mondiale.

Într-o abordare globală și principală, România militază pentru anularea completă a datoriei externe pentru țările cele mai sărace, reducerea cu un procent important a datoriei celorlalte țări în curs de dezvoltare, reevalonarea generală a datoriei lor pe o perioadă mai lungă, cu o dobîndă redusă sau chiar fără dobîndă.

În același timp, țara noastră a propus stabilirea unor limite maxime ale dobînzilor pentru creditele vechi, sumele plătite ca dobînzii peste aceste limite urmînd să fie reduse din volumul datoriei externe.

Pentru noile credite acordate țărilor în curs de dezvoltare, România a propus plafonarea dobînzilor, ca și a plăților anuale făcute de țările în curs de dezvoltare în contul datoriei externe pînă la 10—15 la sută din încasările anuale obținute de ele din export.

Deoarece accesul țărilor în curs de dezvoltare la creditele internaționale în condiții avantajoase este în interesul întregii dezvoltări a economiei mondiale, România consideră utilă crearea unui fond de alimentare a acestor credite de către țările dezvoltate și reorganizarea sistemului monetar internațional pe baze echitabile, în concordanță cu principiile noi ale relațiilor între state.

În același timp, se impune asigurarea accesului țărilor în curs de dezvoltare la cuceririle științei și tehnologiei moderne în condiții avantajoase, urgentarea procesului de elaborare a codului de conduită asupra transferului internațional de tehnologie și punerea la punct de mecanisme care să faciliteze realizarea de proiecte de asistență tehnică în țările în curs de dezvoltare, precum și consolidarea capacităților lor naționale de creație științifică și tehnică.

Accelerarea redresării economice mondiale face necesară, totodată, abolirea practicilor protecționiste care frînează schimburile internaționale și asigurarea accesului produselor manufacturate ale țărilor în curs de dezvoltare pe piețele țărilor dezvoltate.

Proporțiile pe care le-a luat exodul de competențe sau „transferul invers de tehnologie“ impun realizarea de înțelegeri internaționale de natură să pună capăt practicii de racolare a cadrelor naționale din țările în curs de dezvoltare, cadre de care aceste țări au nevoie stringentă spre a-și asigura progresul economico-social și pentru a căror formare fac importante investiții materiale și financiare.

DESIGUR, depășirea stării de subdezvoltare, restructurarea relațiilor internaționale și edificarea unei noi ordini în lume implică în primul rînd răspunderea țărilor în curs de dezvoltare, le impune eforturi considerabile, întărirea cooperării reciproce, a solidarității și unității lor de acțiune.

În acest scop, din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, România a propus organizarea unei conferințe la nivel înalt a țărilor în curs de dezvoltare în vederea promovării mai active a cooperării dintre ele, întreprinderii de acțiuni comune în vederea accelerării progresului economico-social și al stabilirii unei strategii comune în negocierile cu statele dezvoltate.

Activitatea desfășurată de România pentru adoptarea de măsuri globale care să fie efectiv înlătuite la scară universală în scopul edificării unei noi ordini economice internaționale cristalizează preocuparea permanentă pentru înlăturarea unui obiectiv programatic al Partidului Comunist Român, obiectiv reafirmat de proiectul Directivei celui de al XIII-lea Congres sub impulsul dinamizator al tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Costin Murgescu

Cuvîntul României — Cuvîntul Preşedintelui

„Să cunosc prea puține lucruri despre țara mea, România, și să fiu păcat” — sint cuvinte pe care le adresa gazetarilor și diplomaților de peste hotare, în urmă cu 50 de ani, ardentul patriot Nicolae Titulescu.

Acum, în ajunul celui de al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român, partid care, începînd cu revoluția din august 1944, și-a asumat răspunderea de a conduce destinele poporului, pe linia idealurilor și aspirațiilor populare și a intereselor naționale, putem vedea cu îndreptățită mîndrie că România este din ce în ce mai bine cunoscută și apreciată pe plan mondial. Iar renumele cu adevărat glorios al României socialiste este inseparabil asociat — ca și în tumultuoasa dezvoltare a societății noastre de la cel de al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român — de gîndirea și prodigioasa acțiune a secretarului general al partidului, președintele republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Pentru a măsura contribuția pe care politica președintelui României o aduce în balanța destinului umanității este suficient să spunem că din 1965 nu a existat și nu există problemă internațională de reală importanță în care țara noastră să nu-și fi spus cuvîntul. Iar cuvîntul României socialiste este cuvîntul plin de autoritate al președintelui Nicolae Ceaușescu, personalitate de primă mărime a istoriei contemporane. Un cuvînt spus cu calm și responsabilitate, cu realism și principialitate, cu clarviziune și curaj, cu energie și înțelepciune. Cu încredere în capacitatea națiunii române și cu încredere în puterea popoarelor de a-și apăra creația, de a-și salvagarda viața, de a-și afirma personalitatea în egalitate, libertate și independență, de a făuri o lume mai bună și mai dreaptă, fără arme și războaie, fără dictat și politică de forță. Tocmai de aceea, opera președintelui Nicolae Ceaușescu a încetat de mult timp să mai aparțină doar poporului român, ea este astăzi valoarea principală prin care spiritualitatea românească se înscrie în universalitate.

Coordonatele principale ale gîndirii și acțiunii președintelui român se regăsesc în înseși liniile de forță ale istoriei omenirii, la ora actuală. Este meritul istoric al președintelui României că nu a ezitat în nici o împrejurare să-și asume răspunderea de a spune popoarelor adevărul despre starea lumii, despre starea relațiilor internaționale, despre căile prin care pot fi și trebuie depășite momentele de încordare. În prestigiul uriaș pe care l-a acumulat astăzi numele Ceaușescu pe meridianele globului, se vede cită cîntărit de greu faptul că președintele României a avertizat din timp asupra pericolelor înrăutățirii situației internaționale, a sesizat cu luciditate într-o analiză genială, din primul moment, agravarea extrem de serioasă a confruntărilor internaționale, descifrîndu-i principalele surse care o germinează și întrețin: intensificarea cursei înarmărilor și, în primul rînd, a înarmării nucleare, amplificarea politicii de menținere și reimpărțire a zonelor de influență și sferelor de dominație, recurgerea la acte de forță, perpetuarea unor stări de încordare și război între state și apariția altora noi, adîncirea crizei economice, a decalajului dintre țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare, ascuțirea contradicțiilor dintre țările bogate și țările sărace.

Ponderea cuvîntului românesc în concertul națiunilor lumii este fără precedent și ea se datorează strălucirii cu care președintele Nicolae Ceaușescu a exprimat în contemporaneitate istorica vocație de pace a românilor.

STĂRUIND asupra coordonatelor majore ale gîndirii și acțiunii șefului statului și partidului nostru, opinia publică din lumea întreagă este conștientă de contribuția sa personală la trecerea de la perioada de război rece la perioada de destindere. Cu atît mai mult, în condițiile înrăutățirii climatului internațional, ale politicii de neîncredere și confruntare, ale ideologizării relațiilor diplomatice, în plină criză a economiei mondiale, cînd a avut loc o creștere masivă a bugetelor militare, s-au perfecționat și înmulțit armamentele, în deosebi armele nucleare și de distrugere în masă, cuvîntul președintelui României a ilustrat convingerile sale de nestrămutat că trebuie făcut totul, pînă nu este prea târziu, pentru salvarea civilizației planetei noastre.

Pentru depășirea acestei situații preocupante și primejdioase, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat necesitatea ca relațiile internaționale să contribuie la oprirea cursei înarmărilor și la trecerea la dezarmare, în primul rînd la dezarmare nucleară, la multiplicarea și intensificarea eforturilor tuturor statelor, ale popoarelor, pentru rezolvarea cît mai rapidă, pe cale pașnică, prin negocieri, a tuturor stărilor de conflict și de război din diferite regiuni ale lumii, pentru a se în-

treprinde măsuri energice în vederea inițierii dialogului dintre țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare și instaurării unei ordini economice internaționale, pentru reluarea politicii de pace, de destindere și colaborare, de respect al independenței naționale a tuturor popoarelor din Europa și din întreaga lume.

Virtuțile dialogului între state în condiții de deplină egalitate și respect reciproc sint o axiomă în viziunea atotcuprinzătoare, asupra raporturilor internaționale, pe care o promovează într-un mod perseverent președintele României, a cărui filosofie revoluționară, materialist-dialectică, are la bază încrederea în rațiunea umană, în masele populare, creatoare ale istoriei și civilizației. O expresie a acestei filosofii este conceptul autentic novator pentru actuala etapă de dezvoltare a omenirii: „Considerăm că în epoca noastră, în condițiile existenței de state cu orînduiri sociale diferite și cu niveluri de dezvoltare diferite, este necesar să se acționeze în spiritul coexistenței pașnice, să se renunțe cu desăvîrșire la politica de forță, de amenințare cu forța și să se respecte neabătut drepturile fiecărui popor de a-și alege orînduirea socială, calea dezvoltării economico-sociale pe care o dorește, fără nici un amestec din afară. Noi considerăm că existența într-o țară sau alta a unei orînduiri sociale care se deosebește de cea a altei țări sau a unui grup de țări nu reprezintă pentru nimeni un pericol. Dimpotrivă, s-ar putea spune că existența diferitelor orînduiri sociale, a diferitelor căi de dezvoltare, reprezintă o necesitate logică a dezvoltării istorico-sociale”.

Să alăturăm pentru o clipă ceea ce spunea acum cinci decenii Nicolae Titulescu despre audiența țării noastre în lume, cu următoarea declarație recentă a secretarului general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar: „Cunoșteam multe despre interesul pe care președintele Nicolae Ceaușescu îl acordă tuturor problemelor internaționale. Dar, întîlnindu-l personal, mi-a făcut plăcere să constat cît de cuprinzătoare e analiza pe care o face tuturor aspectelor vieții internaționale, întregii problematice actuale, cît de mare este atașamentul său pentru pace și înțelegere între națiuni. Consider că, în cadrul tuturor activităților noastre, în tot ceea ce întreprindem, avem alături țara dumneavoastră, o țară ce se consacră plenar Națiunilor Unite, o țară care, în inițiativele din cadrul politicii internaționale, are o poziție foarte, foarte consecventă, în concordanță cu principiile O.N.U. Activitatea României a exercitat mereu o deosebită influență asupra țărilor membre ale O.N.U. Ea a obținut rezoluții de o importanță într-adevăr extraordinară pentru viața internațională, pentru comunitatea internațională”.

ISTORICULUI îi este necesar un încordat efort de cuprindere pentru a sintetiza vastitatea activității internaționale a președintelui României, contribuția sa personală la înșănătoșirea, normalizarea și intensificarea raporturilor inter-europene, la inițierea și dezvoltarea unui curs nou în relațiile mondiale, la găsirea drumului spre soluționarea unor conflicte, stări tensionale sau impasuri internaționale.

Arhivele istoriei contemporane rețin de pe acum semnificația documentelor de o deosebită importanță politică din cele peste 200 de vizite în cadrul unor istorice itinerarii în țările socialiste, în țările în curs de dezvoltare, în celelalte țări din Europa, Africa Asia, America Latină, America de Nord, ca și a convorbirilor purtate acasă sau peste hotare cu aproximativ 1000 de lideri ai națiunilor lumii (șefi de stat, șefi de guvern, președinți de parlament, conducători de partide politice); ele rețin că peste 300 de mari ziare și reviste, posturi de radio și rețele de televiziune și-au trimis corespondenții la București, pentru a solicita președintelui României socialiste să-și expună punctul de vedere în problemele la ordinea zilei, iar opera sa este răspîndită în lume în aproape 150 volume apărute în 21 de limbi; ele rețin că în memoriile personalităților politice din diferite țări acțiunea constructivă a președintelui Ceaușescu este asociată unor aspecte nodale ale vieții internaționale.

Departee de a fi un bilanț, consemnările de față sint doar un fierbinte omagiu adus, în preajma unui eveniment istoric precum cel de al XIII-lea Congres al partidului, titanicele personalități a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., președintele Republicii, marele patriot și revoluționar despre care un ilustru istoric belgian scria de curînd că „nu-l uită niciodată pe Mihai Viteazul, dar se gîndește deseori la anul 2000”.

Cristian Popișteanu



Italia



Belgia

Înalt

INCONTESTABIL, perioada dintre Congresul al XII-lea și apropiatul Congres al XIII-lea ale partidului nostru a marcat o puternică creștere a prestigiului internațional al României. Această puternică afirmare a țării noastre pe arena mondială este organic legată de succesele înregistrate pe plan intern, în opera de construire a noii orînduiri, cît și de activitatea deosebit de bogată, de un excepțional dinamism, desfășurată pe arena vieții politice mondiale.

România a fost și este permanent prezentă în miezul acestei vieți politice, impunîndu-se ca o participantă din cele mai active la abordarea și soluționarea celor mai acute și mai importante probleme ale dezvoltării mondiale. Efectiv se poate spune că nu a existat în acest răstimp, așa cum nu există nici în prezent, problemă majoră, cerință obiectivă a progresului social, deziderate dominante ale popoarelor, asupra cărora România, președintele Nicolae Ceaușescu, să nu se fi pronunțat.

Dar nu este vorba numai de amplexarea efortului ei, în același timp, de esența și conținutul acestei activități, de sensul demersurilor politicii externe românești. Neabătut, această politică s-a definit prin caracterul ei constructiv, prin promovarea fermă a țelurilor păcii. Securitatea tuturor națiunilor, înfaptuirea dezarmării și, în primul rînd, îndepărtarea și apoi eliminarea primejdiei holocaustului nuclear, creșterea încrederii între state, soluționarea prin tratative a oricăror probleme și litigii, colaborarea și cooperarea tuturor națiunilor în interesul dezvoltării generale, făurirea unei noi ordini mondiale mai bune și mai drepte — iată idei nobile, țeluri fundamentale promovate neobosit, cu principialitate și energie neînfîntă, de România socialistă.

Așa cum este bine cunoscut, rolul hotărîtor în elaborarea acestei politici, aflată în deplin consens cu interesele fundamentale ale poporului român și ale tuturor popoarelor lumii, aparține președintelui Nicolae Ceaușescu. Cu profundă clarviziune, analizînd în mod riguros științifice realitățile internaționale în procesul devenirii lor continue, manifestînd permanent realism și luciditate politică, autentic spirit revoluționar înnoitor, președintele României socialiste îi revine meritul de a fi autorul unei politici internaționale dinamice, constructive, care întrunește o largă apreciere și susținere pe toate meridianele lumii. Este motivul pentru care operele consacrate gîndirii sale teoretice se bucură de un interes excepțional, fiind traduse și tipărite în nenumărate ediții pe toate continentele. Președintele Nicolae Ceaușescu este nu numai autorul unei politici originale, ci și un neobosit promotor al acesteia, un eminent militant pentru traducerea ei în viață. Dacă s-ar evoca numai perioada dintre Congresele al XII-lea și al XIII-lea ale partidului nostru, s-ar reliefa o uriașă activitate practică, concretizată prin nenumărate vizite de lucru, contacte, convorbiri — toate acestea constituindu-se într-un tablou unitar, de gigantică activitate consacrată păcii și binelui popoarelor. Iată, exemplificator, cîteva aspecte ale acestui tablou.

CONSIDERÎND dialogul ca una din cele mai eficiente modalități în vederea dezvoltării relațiilor bilaterale, a abordării directe a problemelor de interes reciproc, ca și a celor mai complexe situații din realitatea internațională, președintele Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a întreprins, în intervalul dintre cele două Congrese, peste 50 de vizite în diferite țări ale lumii. Încheiate cu rezultate fructuoase pentru cauza păcii și destinderii în întreaga lume, aceste vizite au fost apreciate pretutindeni drept solii de pace și prietenie, contribuind la eforturile de destindere a climatului internațional. În același interval de timp — 1980—1984 — un mare număr de șefi de state au fost oaspeții țării noastre, în dorința de a dialoga cu președintele României pentru impulsivarea raporturilor bilaterale, pentru a face schimburi de vederi privitoare la cele mai stringente probleme internaționale.

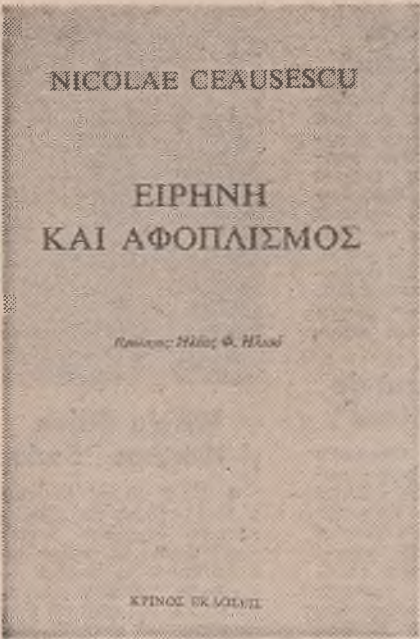
DE LA Congresul al XII-lea al Partidului, ca expresie a profundului interes față de personalitatea, gîndirea și acțiunea tovarășului Nicolae Ceaușescu, într-un mare număr de țări de pe toate continentele au văzut lumina tiparului numeroase volume consacrate personalității și operei președintelui României. În acești patru ani au apărut aproape 50 de volume elaborate de autori prestigioși și tipărite de importante edituri din țările respective. Printre acestea:

„Nicolae Ceaușescu — constructorul României moderne — om de stat de talie internațională” (Ed. „Pergamon Press”, Londra); „Nicolae Ceaușescu — democratizarea relațiilor internaționale” (Ed. „Rueda”, Buenos-Aires); „România și lumea. Nicolae Ceaușescu — cuvîntări și scrieri” (Ed. „Brian Clouston”, Canberra); „Nicolae Ceaușescu — strategia politică a rațiunii” (Ed. „Aichhorn” — Viena); „Nicolae Ceaușescu — Concepția asupra noii ordini economice internaționale” (Ed. „Paralelo”, Rio de Janeiro); „Nicolae Ceaușescu — Opere alese” vol. I—IV (Editura Poporului, Beijing); „Adevărata Românie a lui Ceaușescu” (Ed. „Nagel”, Paris); „Nicolae Ceaușescu

— pace și dezarmare” (Ed. „Krinos”, Atena); „Nicolae Ceaușescu — o viață dedicată păcii” (Ed. „Nava yug Publishers”, Calcutta); „Umanismul politic al lui Ceaușescu” (Ed. „La Gazzetta del Mattino”, Roma); „Nicolae Ceaușescu — lichidarea subdezvoltării, a decalajelor dintre state, făurirea noii ordini internaționale — probleme cardinale ale zilelor noastre” (Ed. „Kobunsha”, Tokio); „Președintele Nicolae Ceaușescu și democratizarea relațiilor internaționale” (Ed. „Dar al Hadatha”, Beirut); „Nicolae Ceaușescu — Dezarmarea — problema vitală a întregii omeniri” („International Publishing Institute”, Islamabad); „Ceaușescu al României — campion al păcii” (Ed. „Quills and Scrolls”, „Cleveland”).

FIECARE apariție sau lansare a cărților consacrate personalității și operei tovarășului Nicolae Ceaușescu a constituit tot atîtea prilejuri de exprimare, de către personalități de seamă ale vieții politice, culturale și științifice din țările respective, a respectului și înaltei considerații față de generoasele sale idei, față de prodigioasa sa activitate puse în slujba intereselor propriului popor, ale tuturor popoarelor lumii. Din numeroase aprecieri, caracterizînd, în fapt, imensul prestigiu al politicii externe românești, am selectat doar cîteva:

„Președintele Nicolae Ceaușescu se impune, azi, ca o mare personalitate politică. Renumele domniei sale depășește granițele României și ale Europei, dobîndind dimensiuni mondiale în epoca noastră zbuciumată și pîndită de pericole... Șeful statului român depune eforturi neobosite în favoarea păcii și dezarmării, militează pentru a se pune capăt cursei înarmărilor nucleare care a expus omenirea unor pericole catastrofale”. (Gheorghe Mavros, președintele partidului Uniunea de Centru, deputat în parlamentul elen și în parlamentul vest-european, fost vice-prim ministru și ministru de externe al Greciei).



Grecia



Marea Britanie



Olanda



India

prestigiu internațional

„Într-o lume complexă a existenței unor numeroase concepții asupra fenomenelor din Univers, natură, gândire, societate și stat, Nicolae Ceaușescu se distinge ca o personalitate marcantă și o figură politică eminentă, ale cărei idei și acțiuni ingemănate impun respect și admirație în întreaga lume”. (Nirmal Bose, ministrul comerțului și industriei din guvernul Bengalului de Vest, India). „Țara dumneavoastră are imensă șansă de a avea un conducător energic, dinamic, cu năzuințe și acțiuni nobile și bune. Președintele României are inițiative strălucite, valoroase, în privința extinderii și consolidării colaborării și păcii în lume”. (Luis Nagel, directorul editurii „Nagel”, Franța).

„Prin structura sa, prin calitățile și puterea sa de viață, prin curajul său, Nicolae Ceaușescu și-a dobândit un loc de mare conducător. Este vorba de o personalitate neobișnuită, legată indisolubil de istoria nouă a României, pe care o întrușipează în mod strălucit”. (Kristen Helveg Petersen, om politic, fost ministru, Danemarca).

„În concepția președintelui Nicolae Ceaușescu, căile spre progres se află numai pe terenul păcii, iar căile păcii pe terenul democratizării relațiilor internaționale. Fie-mi permis în această privință să spun că ne aflăm în fața unei noi viziuni politice, capabilă să răspundă în mod strălucit problematicei atit de complexe a acestui ultim efort de secol”. (Prof. dr. Khalil Ahmad Khalil, Libia).

„Președintele Nicolae Ceaușescu este un mare conducător al României și, totodată, joacă un rol deosebit în desfășurarea evenimentelor pe arena mondială contemporană”. (El-Sayed Farag Fuad, scriitor, Egipt).

SAVANT de renume mondial, a cărui operă științifică de mare valoare teoretică și practică stărnește un deosebit interes în rândul specialistilor din lumea întreagă, varăsa academician doctor inginer Elena Ceaușescu a polarizat atenția oamenilor de știință din străinătate prin volumele sale apărute în prestigioase edituri din mai multe țări. Între 1980—1984, din opera sa au apărut în diferite limbi numeroase volume, printre care: „Noi cercetări în domeniul compușilor macromoleculari” (Editura Științifică, Beijing); „Polimerizarea stereospecifică a izoprenului” (Editura Universității Naționale Autonome din Mexic); „Noi cercetări în domeniul compușilor macromoleculari” (Ed. „Pergamon Press”, Londra); „Noi cercetări în domeniul

compușilor macromoleculari” (Ed. „Himia”, Moscova); „Polimerizarea stereospecifică a izoprenului” (Ed. „Kobunsha”, Tokio); „Polimerizarea stereospecifică a izoprenului” (Ed. „G. Pnevmatikos”, Atena); „Polimerizarea stereospecifică a izoprenului” (Ed. „Edimez”, Roma).

Iată și câteva mărturii ale înaltului prestigiu științific de care marele savant român se bucură în lumea științelor din diferite țări:

„Prezentul volum, editat inițial în România, se referă la un domeniu al chimiei pe care autoarea îl cultivă cu mare autoritate științifică și care ocupă un loc de prim rang în preocupările sale pe tărîmul cercetării de profil... Contribuția sa personală la cercetarea chimică din România este de cea mai mare importanță, după cum o demonstrează succesele obținute în elaborarea și aplicarea noilor tehnologii, multe dintre ele constituind noutăți brevetate care au condus la impresionanta varietate structurală a industriei chimice din această țară” (Prof. Rios Tirso, Institutul de cercetări chimice din Mexic).

„Valoarea cercetărilor pe care le conține această lucrare va rezista statornic timpului. Volumul de față, care cuprinde prezentarea întregului proces de cercetare, de la fundamentarea științifică a polimerizării stereospecifice a izoprenului pînă la aplicarea industrială a rezultatelor cercetării în uzinele de producere a cauciucului sintetic — similar în ce privește calitățile cu cel natural — este deosebit de util și este de natură să constituie o lucrare fundamentală de referință” (Prof. Takayuki Otzu, președinte executiv al Societății japoneze de știință a polimerilor).

„Polimerizarea stereospecifică a izoprenului” și „Noi cercetări în domeniul compușilor macromoleculari”, realizate de eminentul om de știință român doctor inginer Elena Ceaușescu, membru al Academiei Republicii Socialiste România, prim vice-prim ministru al guvernului, președintele Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, sint prezentate acum în limba chineză publicului de specialitate din țara noastră... Avem deplina convingere că cele două volume prezintă o valoare cu totul excepțională pentru documentarea la cel mai înalt nivel profesional a specialiștilor de profil din țara noastră» (Acad. Lu Jiaxi, președintele Academiei de Științe a Chinei).

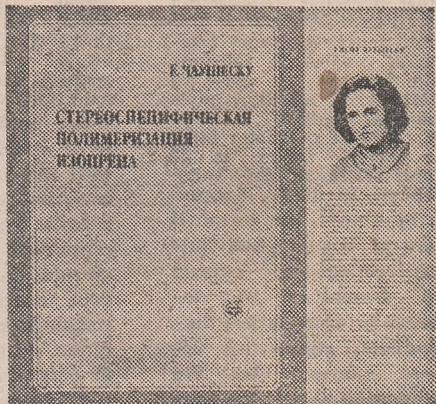
„Specialist de seamă în domeniul chimiei și tehnologiei compușilor macromoleculari, tovarăsa academician doctor inginer Elena Ceaușescu este autorul

unei opere de mare importanță științifică și practică, reprezentînd un interes deosebit pentru un cerc larg de specialiști din acest domeniu” (Acad. A. N. Pravednikov, U.R.S.S.).

INALTA prețuire, stima și respectul pe care opinia publică mondială le nutrește față de președintele Nicolae Ceaușescu s-a concretizat în răstimpul dintre cele două Congrese ale partidului nostru și printr-un mare număr de importante distincții internaționale. Printre acestea: „Medalia de aur” cu eșarfă și plachetă a Institutului pentru problemele unei noi ordini economice internaționale din Franța; Medalia de aur specială clasa I „Leonardo da Vinci” a Institutului de relații internaționale din Roma; Medalia „Campion al păcii mondiale a secolului XX” (Camerun); distincția „Om al anului 1981” (India); „Steaua Republicii” cu eșarfă (Indonezia); Ordinul Regal „Seraphim” (Suedia); Ordinul „Stara Plarina” cu eșarfă (R.P. Bulgaria); „Diploma de onoare” și „Premiul Internațional al relațiilor diplomatice” conferite de Institutul de Relații Diplomatice din Bruxelles; Medalia jubiliară „Gheorghe Dimitrov”; Ordinul „Revoluția din Octombrie” (U.R.S.S.); Medalia jubiliară a Uniunii Medicale Balcanice; „Marele colan al Ordinului Makarios” (Cipru) și multe altele.

CRONICA epocii pe care o trăim și pe care poporul român o numește cu mindrie „Epoca Ceaușescu” consemnează, ca unul din meritele cele mai însemnate ale celui care conduce de aproape două decenii destinele patriei, fermitatea și abnegația cu care a militat și militează pentru apărarea dreptului suprem al omenirii și al națiunilor, dreptul la pace, la viață, la existență liberă și demnă. Pe bună dreptate, opinia publică mondială vede în președintele României socialiste pe cel care a ridicat prestigiul țării noastre pe culmi neatinse vreodată, un adevărat „Erou al păcii”. Izvorul acestei prețuiri, al acestui imens prestigiu internațional care se răsfrînge nemijlocit asupra prestigiului României se află tocmai în imbinarea organică a slujirii cu credință a interesului propriului popor cu ale tuturor celorlalte popoare, în profundul umanism și înalta răspundere ale demersurilor și inițiativelor sale puse în slujba nobilelor idealuri ale libertății și dreptății, ale păcii în întreaga lume.

Irina Nicolae



Academician doctor inginer Elena Ceausescu: Polimerizarea stereospecifică a izoprenului (volume apărute în U.R.S.S. și R.P. Chineză)



Pakistan



Italia



„Goncourt” și „Renaudot” — 1984



● Luni, 12 noiembrie, au fost atribuite premiile „Goncourt” și „Renaudot” pe 1984.

Premiul „Goncourt” a fost decernat cunoscutei scriitoare Marguerite Duras, pentru romanul **L'Amant**, apărut la Editions de Minuit, și care se bucură de un mare succes la public. Cartea narează la persoana întâi o primă iubire la 15 ani. Născută (în Indochina) în 1914, Marguerite Duras (în imagine) are o bogată activitate de romancier, cineast și dramaturg. A debutat în 1943 cu **Les Impudents**, căruia i-a urmat romanul **La Vie tranquille** (1944), **Un barrage contre le Pacifique** (1950 — ecranizat de René Clément), **Le marin de Gibraltar** (1952 — ecranizat de T. Richardson), **Moderato cantabile** (1958 — ecranizat de Peter Brook), **Hiroshima, mon amour**

Truman Capote inedit

● Marie Rudisill, mătușa cunoscutului scriitor american Truman Capote, se află în posesia unui manuscris al romanului **Rugă implinită**, pe care vrea să-l dea publicității.

(1960 — ecranizat de A. Resnais), **Dix heures du soir en été** (1960 — ecranizat de J. Dassin), în 1961, în colaborare cu Gérard Jarlot, dind scenariul pentru filmul **Une aussi longue absence** realizat de Henri Colpi. Realizatoare ea însăși, Marguerite Duras și-a înscris în palmares o serie de filme dintre care unele au cunoscut un deosebit succes — **India Song** (cu Delphine Seyrig), **Navi- re Night** (cu Marie-Christine Barrault) și. În două volume de **Teatru** (1965 și 1968) și-a publicat opt piese, printre care **La musica si Suzanne Andler**. Alte opere literare: **L'amante anglaise** (1968), **L'amour** (1972). Militantă pentru drepturile femeii, majoritatea eroinelor din romanele, piesele și filmele sale sînt marcate de profunde contradicții, pînă la de alienarea personalității sub presiunea unei societăți ostile. Romanul premiat recent, **L'Amant**, reprezintă, de asemenea, un act de curaj moral, prin însuși subiectul și scriitura lui — așteptîndu-se, de altfel, să fie și el ecranizat.

Cît despre premiul „Renaudot”, acesta n-a fost atribuit cărții unei celebrități precum Marguerite Duras, cu o activitate de peste patru decenii, ci — după 15 tururi de scrutin — romanului **La Place**, de Annie Ernaux, apărut la Gallimard.



Un lied inedit

● În decembrie, la galeriile Sotheby's se va vinde la licitație un manuscris, recent descoperit, al unui **Lied** de Richard Strauss. Interesul pentru această piesă este dat de faptul că liedul a fost scris de compozitor în 1948, la vîrsta de 84 de ani, și este, prin urmare, contemporan cu **Ultimele patru lieduri** pentru voce și orchestră, care reprezintă o mostră elocventă a geniului său compozitoric. Liedul este compus pe versurile unei poete elvețiene mai puțin cunoscute, Betty Knobel, și a fost dedicat cîntăreței Maria Jeritza. Aceasta a murit la New York anul trecut și printre hîrțile rămase a fost găsit și acest lied. Existența lui fusese semnalată de cercetătorii operei straussiene, care au recuperat o cîrnă a sa, inclusă în opera completă ca **Fragmentul 304**. În imagine, una dintre ultimele fotografii ale compozitorului.

Editura Nacional

● Anul acesta Editura Nacional din Madrid a tipărit două ediții considerate drept evenimente culturale. Prima poartă titlul **Poetice**, reunind într-un volum artele poetice de Aristotel, Horațiu și Boileau. Textele au fost traduse din originalele grec, latin și francez. Există și o selecție amplă de note și glose explicative. Ediția a fost îngrijită de Anibal Gonzáles Perez. A doua ediție este cea a **Teatrului complet** al lui Racine, însumînd întreaga operă teatrală a marelui scriitor francez din secolul al XVII-lea. Îngrijitorii **Teatrului complet**, volum care însumează 1 008 pagini, sînt Emilio Nánéz și Juan Manuel Azpitarte.

zidat și destinele Franței. Continua raportare la contextul internațional, accentul pus pe relațiile diplomatice franco-române, sporesc accesibilitatea și atractivitatea cărții. Meritul ei cel mai de seamă mi se pare a fi insistența asupra dezvoltării civilizației românești pînă în zilele noastre. Sumedenie de amănunte desprinse din cronica politică, din realitatea socială, din intrigile diplomatice ale epocilor evocate conferă dramatism, culoare și densitate expunerii. Îl auzim pe I.C. Brătianu replicînd, în decembrie 1876, ca reacție la Constituția otomană care trata România drept „provincie privilegiată a Imperiului”: „Tataganul lui Balazid și al lui Mahomed n-a pătruns niciodată în munții României”. Ni se atrage atenția asupra ravagiilor produse de legislația Aponyi în Transilvania, în 1907, cînd au fost magharizate nu numai numele orașelor, ci și cele ale oamenilor, iar desființarea școlilor românești a determinat creșterea numărului analfabeților. Îl vedem pe ministrul Manolescu leșînd, la Viena, cînd i s-a pus în față harta Diktatului.

Din eveniment în eveniment ajungem pînă la momentul actual, cînd România „nu mai este țara tipică a Europei B din anii antebelici, descrisă de Keynes”, ci un stat puternic industrializat și desfășoară „o activitate internațională cu caracteristici specifice”. Sînt încă multe, destul de multe lucruri, unele dintre ele importante, chiar definitorii, pe care francezul neinforma în prealabil nu le va ști despre România nici după ce va încheia lectura acestei cărți. Istoria culturii ei — pentru a da exemplul care îmi stă cel mai aproape de inimă — îi rămîne străină. Dar prin această lucrare de popularizare, Georges Castellan pare a-și fi propus doar să deschidă apetitul pentru cunoașterea fenomenului românesc. Am căutat, în scurta bibliografie propusă de autor celor dornici să înainteze pe această cale, titluri de cărți publicate în afara hotarelor țării. De la Robert Seton-Watson pînă la St. Fischer-Galați și Radu Florescu, trecînd, prin H.L. Roberts, D. Mitrany, Jacques de Launay, A. Hillgruber, M. P. Hamelet etc., o seamă de cercetători s-au străduit să aducă la lumină aspecte relevante ale istoriei poporului român. Georges Castellan a scris o meritorie introducere la studiul ei, o recomandare caldă, inspirată de sentimente prietenești și de respectul față de adevăr.

Enciclopedie

● Primul tom al **Enciclopediei artelor în Iugoslavia** a fost pus în vânzare în librăriile din această țară. Pentru elaborarea amplei lucrări și-au adus contribuția, timp de mai mulți ani, un număr de 450 de specialiști. Cea mai mare parte a articolelor cuprinse în primul volum — care are în total 1 300 de titluri —, se referă la biografiile artiștilor. Sînt cuprinse opere și monumente arhitectonice, de pictură, sculptură, artă decorativă. Enciclopedia este considerată ca un document de primă importanță în consemnarea valorilor culturale ale Iugoslaviei.

O reverență literară

● Poetul Heinz Kahlau, în imagine, cunoscut și în țara noastră pe care a vizitat-o de cîteva ori, a sărbătorit de cînd doăzeci de ani de colaborare cu prestigioasa editură din R.D.G., Aufbau. Primul volum tipărit de Aufbau — Verlag a fost **Der Fluss der Dinge**, în



1964, la zece ani după debutul editorial. Heinz Kahlau s-a născut în 1931, la Drewitz, lângă Potsdam. După terminarea școlii, este tractorist, apoi, timp de trei ani, „Meisterschüler” la Brecht. Volumul de poezii jubilar **Fundaschen** este ilustrat de Roswitha Grüttner și conține printre poeziile noi și cîteva cunoscute. Tot anul acesta Kahlau a publicat la Aufbau volumul de poezii de dragoste **Du** — o reeditare adăugită față de 1971 — (volumul conține poezii de dragoste scrise între anii 1954—1979), în colecția **Neue Texte**, cu o postfață a autorului.

Premiile de stat ale U.R.S.S. pentru literatură

● Cu această importantă distincție au fost onorați anul acesta scriitorii: S.P. Alexeev, pentru volumul de nuvele **Nume de viteji**, E.A. Evtușenko, pentru poemul **Mama și bomba cu neutroni**, G. I. Matevosian, pentru cartea de povestiri și nuvele **Neamul tău**, S.G. Nisnianidze, pentru versurile noi din volumul **Alese**.

Chagall văzut de „Rolling Stone”

● Intitulată **Chagall's World** — monografia publicată recent de editura Doubleday — e ilustrată cu 50 desene ale artistului și 20 de fotografii care-l surprind în diverse ipostaze, fotografii semnate de Bill Wyman, contrabasistul formației Rolling Stone. O colaborare de excepție, rod al unei prietenii care de mulți ani îl leagă pe instrumentistul cunoscutei formații muzicale de marele maestru al picturii moderne.

Premiul Trakl

● Instituit la Salzburg, cu prilejul celei de a 70-a comemorări a morții poetului Georg Trakl, premiul care-i poartă numele a revenit, la această primă atribuire, autorului austriac Kurt Klinger, poet și dramaturg, co-editor al revistei „Literatur und Kritik”.

Cel dintii El Greco, la Atena

● O expoziție de artă bizantină deschisă recent la Atena are ca punct central de atracție o pictură a artistului originar din Creta, dar devenit celebru în Spania, El Greco (1541—1614). Descoperită anul trecut de către bizantinologul Georgios Mastoropoulos, în insula Syros din arhipelagul Cycladelor, pictura a fost apoi identificată ca operă creată de El Greco prin anul 1560, pe cînd se mai afla încă în orașul său natal, Heraklion, înainte de a pleca spre Toledo, în Spania. Este cea mai timpurie dintre operele lui El Greco știute pînă acum.

Două reeditări

● Maria Stuart, născută pentru a domni, a pierdut la optprezece ani coroana Franței, la douăzeci și cinci de ani pe cea a Scoției și a murit după douăzeci de ani de reclusiune nerenunțînd la coroana Angliei. Balzac, cel de origine modestă, a devenit celebru la treizeci de ani, murînd la cincizeci. Amîndouă aceste destine tumultuoase l-au pasionat pe prozatorul Stefan Zweig, prin amestecul de forță și vulnerabilitate al fiecăruia. În această toamnă, două edituri pariziene au reeditat cele două biografii: Grasset — **Maria Stuart**, iar Albin Michel — **Balzac**.

Octogenarul Graham Greene

● Cunoscutul scriitor englez Graham Greene a implinit 80 de ani. În semn de omagiu, National Film Theater din Londra a organizat un minifestival cu pelicule realizate după romanele sale. Cu acest prilej, octogenarul sărbătorit a declarat: „Cineastii m-au decepționat. Toți sînt niște trădători. Sau aproape toți. Joseph Maniewicz cu „Un american liniștit”, a făcut un film de propagandă pentru politica S.U.A. în Vietnam, în timp ce cartea sugera exact contrariul. Filmele



Mikola Bajan și Martiros Sarian

● Cu 40 de ani în urmă a fost schițat de artistul armean Martiros Sarian acest desen în creion înfățișîndu-l pe poetul ucrainean Mikola Bajan, de la a cărui naștere s-au implinit opt decenii. Desenul, puțin cunoscut, figurează în volumul **Reflecții și amintiri** de Mikola Bajan, apărut în editura „Sovetski Pisatel”. După opinia criticii, aceasta este cartea unui mare poet, a unui om cu o cultură imensă, cu cunoștințe enciclopedice și o profundă experiență de viață.

Biblioteca lui Dostoievski

● Comentînd modul în care se desfășoară activitatea de descoperire a bibliotecii lui Dostoievski, cercetătorul M. Goldin, de la Muzeul memorial din Leningrad, muzeu purtînd numele marelui scriitor, preciza în ziarul „Izvestia”: „Dostoievski a avut cîteva biblioteci personale. Una dintre ele a dispărut după arestarea sa, în 1849. O parte considerabilă din altă bibliotecă a sa a fost vîndută în străinătate încă în timpul vieții scriitorului. Cunoscutul cercetător al operei lui Dostoievski, L. Grossman, a descoperit în 1917 un caiet al soției scriitorului, Anna Grigorievna, conținînd lista cărților aflate în bibliotecă. Ulterior această listă a fost îmbogățită. Cu ajutorul colecționarilor și bibliofililor, noi sperăm să găsim cît mai multe din prețioasele cărți ale lui Dostoievski”.

Literatura ca „hobby”



● Elfie Hartenberg (în imagine) este laureata Medaliei „Littera”, decernată de Asociația scriitorilor neprofesioniști din München, pentru cea mai bună scriere în proză. Titlul nuvelei care i-a adus distincția este **Chiar dacă palatele mele se prăbușesc**.

Am citit despre...

România privită din Franța

■ TITLUL colecției enciclopedice în care a apărut **Istoria României**, de Georges Castellan, „Que sais-je?” („Ce știu?”) îmi sugerează să încerc să citesc această carte editată la începutul lui 1984 de „Presses Universitaires de France”, ca și cum subiectul mi-ar fi necunoscut, pentru a-mi da seama ce află despre țara noastră un lector fără informare prealabilă. Nu e ușor să-ți asumi o asemenea „ignoranță”, cînd este vorba despre noțiuni integrate în propria ta biografie spirituală, care ți-au format în parte modul de a gîndi și față de care ai atitudini afective edificate pe îndelete. Și totuși...

Georges Castellan este profesor la Universitatea Paris III și directorul Centrului de studiere a civilizațiilor din Europa centrală și de sud-est (INALCO) și această primă lucrare pe care a consacrat-o României este menită să dea o idee generală despre locul ocupat de ea în evoluția europeană. Vicepreședinte al Asociației internaționale de studii sud-est-europene, Castellan anunță un manual INALCO intitulat **Istoria românilor de la origini pînă la începutul epocii moderne (1821)**. Ca atare, într-un capitol introductiv în care descrie România ca pe o țară de limbă latină pe teritoriul Daciei și confruntată de-a lungul vremii cu tot felul de vicisitudini și obligată să se războiască aproape continuu pentru a-și prezerva atribuțiile naționale, Georges Castellan trece repede peste veacuri pentru a ajunge la perioada post 1821, epocile anterioare acestor date rîmînd desigur a fi tratate pe larg în cartea anume rezervată lor. De la bun început se poate observa că, deseori, cînd vorbește despre o problemă controversată, autorul oferă cititorilor un punct de vedere veridic.

Mai departe, cititorul francez va descifra fără dificultate evoluția istorică a unei țări care, deși situată aproape de extremitatea opusă a Europei, a trăit frământări, dezamăgiri și împliniri sub semnul acelorăși curente, mișcări și confruntări europene care au pre-

„Orient Express” sau „Factorul uman” sînt de-a dreptul intolerabile și n-au ce căuta în acest festival”. Recunoscînd influența cinematografiei asupra scrisului său, Greene a precizat: „Walter Scott a fost influențat de pictură și de aceea descrierile sale sînt statice, asemănătoare picturii lui Constable. Eu scriu influențat de aparatul de filmat. Cînd descriu o scenă nu o fac static, parcă aș fotografia-o, ci o fac de parcă m-aș afla în spatele camerei de luat vederi, mereu în mișcare”.

140 de contemporani

● Expoziția deschisă la Muzeul artelor decorative din capitala Franței, organizată de François Mathey, reunește o sută patruzeci de artiști de diverse vîrste, stiluri și formații. Alături de celebrii Hajdu, Vieira de Silva și Alechinsky sînt prezenți și tineri debutanți, care nu sperau la un asemenea noroc. Mathey consideră

Felicia Antip

● Maria Grippe (în imagine) a scris 28 de cărți, a câștigat unul dintre cele mai rivnite premii literare internaționale și este cunoscută mult dincolo de hotarele țării sale. Cititoare pasionată a lui Hans Christian Andersen și a romanelor istorice despre Suedia medievală, a început să imagineze povești încă de pe când era elevă. A publicat pentru prima oară literatură pentru copii în 1954, după ce și-a făcut „ucenicia” inventând povești pentru fiica ei. În 1974 a fost distinsă cu Medalia Andersen, prestigioasă recompensă în domeniul literaturii destinate celor mici, atribuită de Comitetul Internațional al Cărții pentru Tineret. Astăzi, Maria Grippe este unul dintre cei mai populari scriitori suedezi, iar volumele ei sînt traduse în 21 de limbi. Cărțile care au făcut-o cel mai bine cunoscută în rîndurile cititorilor, adulți și copii, fac



parte din două serii scrise în manieră clasică, realistă. Prima are drept eroi pe Josefîn și Hugo, o fetiță și un băiețel cu temperamente și caractere contrastante, ale căror nume dau și titlurile povestirilor despre ei. Cea de a doua serie, incluzînd cinci cărți publicate între 1972 și 1979, a acreditat un alt personaj captivant, pe nume Elvis Karlsson, a cărui mamă era o mare admiratoare a lui Elvis Presley. Autoarea s-a făcut, de asemenea, apreciată prin scrierile ei de factură fantastic-magică, în sensul atribuit de Bruno Bettelheim basmului. Multe din cărțile ei au fost adaptate pentru marile și micul ecran.

„Succesul în dramaturgie”



● „Știți care este dramaturgul englez ale cărui piese de teatru au atras anul trecut mai mulți spectatori decît cele ale lui William Shakespeare?” La această întrebare, evident retorică, agenția Reuter răspunde că numele său este Alan Ayckbourn (în imagine). Într-adevăr acesta — mai mult decît Tom Stoppard, Michael Frayn sau Harold Pinter (pentru a cita doar cîțiva dintre cei mai „căuțați” dramaturgi englezi contemporani) — a fost anul trecut unul din cei mai „jucați” autori

dramatici. În vîrstă de 45 de ani, Ayckbourn a scris — în decurs de 25 de ani — un număr de 28 piese de teatru, adresate, după cum subliniază critica de specialitate, aproape exclusiv clasei mijlocii din Marea Britanie. Traduse în străinătate, piesele sale de succes au fost puse în scenă și în alte țări ale lumii. Deși autorul își denumeste producțiile proprii, fără excepție, comedii, multe dintre ele au structura dramei și ating chiar complexitatea și interogațiile existențiale ale tragediilor. În ciuda acestui succes de public — sau poate tocmai de aceea — Ayckbourn este singurul dramaturg englez contemporan important căruiu nu i s-a consacrat o monografie. „Nu-i deloc o glumă să scrii”, afirmă autorul, neîntimidat de succesul său. „Și totuși dragostea mea cea mai mare este să fac regie”.

Hartung la 80 de ani

● Pictorul Hans Hartung, originar din Saxonia, și-a sărbătorit 80 de ani de viață în locuința-atelier pe care o împarte cu soția sa, Anna-Eva Bergman, la Antibes în Franța. Căci, părăsind Germania în anul 1935,

pentru a scăpa de urgia nazistă, artistul a luptat în Rezistența franceză și a rămas să-și continue viața și opera artistică la Paris, apoi în Sud, în locurile îndrăgite și de Picasso.

● La editura Distar a ieșit de sub tipar un volum însumînd 736 de pagini. Un volum care incită la lectură, nefiind altceva decît **Dicționarul mondial al comicilor**. Precis, practic, educativ, totodată amuzant și evocator, înfățișînd viața și filmele în care au jucat peste o mie trei sute de actori de comedie din lumea întreagă, noul dicționar este nu numai o sursă de referințe pentru specialiști, ci și o lectură evocatoare pentru fiecare dintre cei care se încumetă să-l cerceteze.

Pascale Ogier

● Pascale Ogier, proaspăta laureată a Premiului de interpretare feminină de la Veneția, în această toamnă, pentru rolul principal din filmul lui Erich Rohmer, **Noaptea cu lună plină**, a încetat din viață la sfîrșitul lunii octombrie, la Paris, în urma unei insuficiențe cardiace. În vîrstă de 24 de ani, Pascale Ogier a fost fiica interpretelor favorite a lui Jacques Rivette, Bulle Ogier. A debutat în **Poetul din Nord**, realizat de Rivette. Ultimul său film, **Ave Maria**, realizat, de Jacques Richard, a avut premiera la cinci zile după moartea actriței.

O nouă Redgrave

● Redgrave este un nume bine cunoscut în lumea artistică engleză: Sir Michael Redgrave, actor de teatru shakespearian, neocolit nici de cinematografie, fiica sa Vanessa Redgrave, și acum fiica acesteia, Joley Redgrave, studentă în primul an al conservatorului de artă dramatică din Londra. Alături de mama sa, tinăra Joely, în vîrstă de nouăsprezece ani, debutează în filmul **Whetherby**.

Muzeu

● Nouă sute de mii de volume (începînd din secolul al XII-lea), patru mii de manuscrise medievale, documente ce atestă creația a o mie opt sute de oameni de litere, în total cinci milioane de piese de arhivă — iată un tezaur cultural care înfățișează evoluția literaturii cehe de-a lungul secolelor, adăpostit de noul Muzeu al literaturii naționale din Praga.

Încrederea

■ GEORGE ENESCU face, în Convorbirile cu Gavoty, următoarea mărturisire: „Sînt chinat de scrupule, dar nu știu ce este deznădejdea, căci sînt prea umil ca să-mi îngădui luxul de a fi deznădăjduit. Muncesc din greu și cu bucurie. Ați văzut probabil și dumneavoastră unele femei sleite de puteri, gata să se prăbusească, ducînd în brațe prunci dolofani, bine hrăniți cu lapte; ele sînt totuși fericite. Cu mine este aproape același lucru... În sfîrșit, nu sînt niciodată total mulțumit. Niciodată. Dacă s-ar întimpla ca într-o zi să fiu total mulțumit, aș înceta pe dată să mai compun pentru a eterniza această clipă minunată”.

Nu cred să fi întîlnit vreodată o dovadă de mai adîncă modestie, care să reprezinte în același timp argumentul unei mai impresionante superiorități. Felul în care marele artist pune în relație umilinta, deznădejdea și mulțumirea de sine — ca pe o ecuație cu mai multe necunoscute de a cărei rezolvare depind în egală măsură Parnasul și Paradisul — mi se pare cea mai convingătoare dintre demonstrațiile care identifică binele cu frumosul și morala cu arta. A pune opera mai presus de artist și deznădejdea mai presus de bucurie, a visa perfecțiunea unei clipe în schimbul unei deveniri întregi mi se par opțiuni de care numai altruismul unui geniu poate să fie în stare, numai cineva căruiu i s-a dat atît de mult înainte de naștere, incît toată viața abia dacă îi este suficientă pentru ca, fără încetare, să dea. George Enescu a fost un astfel de geniu, pentru care bunătatea și muzica se inscriau în același ermetic cerc, și de cîte ori exemplul lui îmi apare în față, încrederea în umanitatea pe care atît de eufemistic o reprezintă renaște în mine fără cusur și pot să fiu copilărește de fericită numai pentru că m-am născut pe aceeași parte, cu el, de pămînt.

Ana Blandiana

Pictură contemporană sovietică

■ La Muzeul de Artă al R.S.R., cu prilejul „Zilelor culturii sovietice”, o cuprinzătoare expoziție înfățișează aspecte semnificative ale evoluției realismului socialist între 1930 și 1983. Prin cîteva piese de muzeu, aparținînd Galeriei Tretyakov din Moscova și Muzeului rus din Leningrad, ne sînt prezentate etape care au marcat afirmarea și dezvoltarea picturii cu tematică industrială, a picturii portretistice și a compoziției istorice inspirată de evenimentele Revoluției din Octombrie. În aceste categorii se inscriu „Fabricarea fontei” de N. Denisovski (1930), „Primăvara” de Petrov-Vodkin (1935) și „Primele zile ale lui Octombrie” de G. Savițki (1949). Tendința — frecvent reprezentată în arta europeană a anilor 30 — spre monumentalizarea formelor apare atît la Denisovski cît și la Petrov-Vodkin, asociată cu predilecția pentru culorile vii, luminoase. Acestei tendințe îi ia locul, în deceniul 40, un narativism pronunțat care lasă pe plan secund exercițiul cromatic, acordînd mai mare interes compunerii tabloului. „Demonstrația de 7 noiembrie în Piața roșie” de K. Iuon (1941), ca și „În gară, toamnă” de Iuri Pimenov (1945) se axează pe relatări impregnate de spirit eroic și atmosferă austeră. Principalul conținut al expoziției se referă însă la formele mai noi pe care le-a luat realismul socialist în anii 70 și 80, precum și la variantele generate de dezvoltarea școlilor naționale și de influențele reci-

proce dintre ele. La generația tinăra, a artiștilor născuți după 1945, se observă uneori un interes accentuat pentru viziunea neo-obiectivistă cu modul ei distant de a înregistra obiectele și figurile. T. Nasipova minuieste cu umor astfel de procedee în „Atelierul” (1972), după cum S. Krasnov, în „Călătoria” (1978) reflectă, în alcătuirea peisajului, tranziția viziunii mai sus citate spre realismul fotografic. Alți artiști apreciază genul senin-naiv, spontan-emoțional: de pildă Elena Domanova în pictura „Aprilie, bulevardul Cosmonauților”. Elemente expresioniste apar la O. Filatov („Contemporanii mei” — 1979) — și nu numai la el. Lirismul metaforic sau descriptiv-sugestiv are mulți adepți; ornamentale sau cu intervenția pronunțată a unor elemente folclorice, acest lirism caracterizează tabloul lui I. Pekur intitulat „Seară de sîrbătoare” (1982) și „Omul de pe planeta albastre” (1975) de O. Vokolov. Aici, pe două registre, imaginea opune un portret unei ample suprafețe tratate ca o pictură abstract-lirică. Participanții la expoziție reprezintă mai multe republici uniionale și, în genere, cu sfere purtînd amprente specifice naționale. O trăsătură comună aproape tuturor lucrărilor este preferința pentru formatul mare, ceea ce imprimă expoziției nota solemnă pe care și-a propus-o.

Amelia Pavel

Gabriel García Márquez

Satul, acest loc afurisit unde pui se plimbă cu pene cu tot

ÎNTR-O recentă anchetă făcută printre copiii din marile orașe ale Europei, aceștia au fost întrebați cum se cheamă omul care aduce scrisorile acasă, cum se numește cel care aduce laptele, cel care aduce ziarul și piinea, cel care la gunoiul și cel care repară micile stricăciuni de lumină și apă. Răspunsul copiilor a fost aproape unanim: portarul.

Nu au de ce să fi răspuns altcum, pentru că știm că în aceste mari concentrări urbane, în care creșterea unei flori pare un miracol al creației, tot ceea ce intră în apartamente trebuie să crească în mod firesc prin miinile de neocolit și, pe lingă asta, providențiale, ale portarului. Ceea ce am fost învățați de mici copii să cunoaștem drept natură (în realitate aceasta era tot ceea ce ne înconjura în sat) a sfîrșit prin a părea un program fantastic de televiziune. Nu e de mirare, deci, ca un copil care locuiește la etajul șaisprezece, care iese din casă numai ca să meargă la școală cu autobuzul, care-și petrece vacanțele de iarnă într-o stațiune cu zăpadă și vara pe o plajă modernizată, să nu știe că într-o vreme exista un bărbat în uniformă albastră care aducea scrisorile pe bicicletă, și că exista altul cu un șorț alb care aducea nu numai laptele, dar care era atît de punctual incît folosea în același timp drept deșteptător. Toți terminau prin a face parte din familie, întîrziiau în bucătărie bînd cafea și comentînd cu oamenii de serviciu secretele din vecini, pînă cînd într-o zi auzeam spunîndu-se la ora mesei cu toată naturalitatea: „Petra a rămas însărcinată cu poștașul”. Singura inocență pe care ne-o permiteam noi, copiii de atunci, era aceea de a crede că

fiul pe care-l va avea Petra nu putea fi decît un poștaș nou născut.

Vîntul civilizației nu a reușit să extermină cu totul în Spania pe unul dintre personajele cele mai proprii vieții și literaturii sale: **el sereno** (paznicul de noapte). Încă au mai rămas, pe ici pe colo, cîte unii dintre bătrînii aceia pensionați pentru care nu există secrete pe strada lor, căci nimic nu se întîmplă fără ca ei să știe. **El sereno** era responsabil cu securitatea sectorului său și avea cu el cheile tuturor caselor. Nici unul dintre cei care veneau tirziu nu-și avea propriile chei, ci își deschideau ușa cu ajutorul paznicului. Totdeauna se afla la îndemînă: era deajuns să-l cauți în taver-na din colț, unde obișnuia să-și petreacă noaptea vorbind cu alți paznici de noapte din cartier, sau era deajuns să bați din palme ca el să vină imediat. Mă întreb oare ce vor crede copiii de azi din marile orașe ale Spaniei dacă i-ar veni cuiva ideea să le povestească cum era domnul paznic de noapte care le deschidea ușa. Nu l-ar crede, fără îndoială, iar paznicul nu va face parte din nostalgia lor de bătrîni, cum nici personajul toci-larului care ascutea foarfece și cuțite, care trecea din cînd în cînd, ca eclipsele, și lăsa aerul străzii impregnat de șuierul atît de cunoscut al fluierului său.

DINTRE toate aceste personaje ale copilăriei noastre, mereu mai puțin vizibile și mai puțin evidente, pentru copiii de azi, singurul care era marcat de o aură fatidică era sărmanul om care aducea telegramele. Poate că însuși mesagerii au contribuit la formarea acestei viziuni sinistre, din cauza felului presant în care băteau la ușă, în

care făceau să se audă un șuier, care totdeauna părea de urgență, și strigau: „Telegrama!” Cu mult timp în urmă, pe cînd lumea ne aparținea cu totul, acest destin de mesager era rezervat prevestitorului. Dar telegramele, încă de cînd au fost inventate, s-au convertit în mesagere ale morții. Înainte ca cineva să aibă vreme să deschidă ușa, trebuia ajutată bunica deja căzută într-o stare de letargie, urlau cîinii în curte și găinile se suiau ziua-n amiaza mare să doarmă în virful prăjiniilor, cu simțul timpului răsturnat din cauza dezastrului. Tu însuși scrutați fața impenetrabilă a mesagerului care întindea telegrama, căci părea imposibil să nu fi cunoscut textul nenorocirii noastre, și-i mulțumeai cu un firicel de voce, cu inima bătînd nebunește și regretînd din tot sufletul că nu mai există obiceiul de a-l spînzura pe purtătorul știrilor rele. Cu timpul, groaza aceea a telegramelor a fost răsturnată de bătaia de joc a lentoarei lor. Atunci, cineva care trebuia să călătorească a trimis iubitei următoarea telegramă: „Cînd va sosi ea, eu voi fi în brațele tale”.

PÎNĂ și doctorul familiei, a cărei simplă prezență în casă făcea să scadă febra, a fost înlocuit în oraș de o divinitate necunoscută a cărei inimă nu ne recunoaște. Cîneva povestea de curînd cazul unui bolnav grav căruiu diversi specialiști ai unei clinici particulare i-au ordonat să facă șase analize diferite. Bolnavul a murit în acea noapte, dar douăzeci și patru de ore mai tirziu, cînd era deja înmormîntat, analizele au relevat că se afla într-o perfectă stare de sănătate. Aceste întîmplări teribile ale civilizației, care din păcate sînt povestite ca niște bancuri crude, sînt de înțeles numai într-o lume în care există copii care-și întrebă părinții dacă vacile depun ouă și spaghetele se nasc din copaci.

Televiziunea nu reușește să rezolve îndoielile. Din cauza aceasta, școlile franceze obligă la un curs special care constă în a-i duce pe copii să trăiască o lună la țară, în aer liber și cu ochii bine deschiși, așa incît să cunoască cealaltă jumătate a lumii pe care jumătatea civilizată nu le permite s-o vadă. Îmi imagi-

nez că lor li se întîmplă exact ceea ce ni s-a întîmplat nouă, copiilor de la țară, prima oară cînd ne-am dus la oraș. Îmi imaginez că văd o găină ouînd, cu aceeași teamă reverențioasă cu care noi am cunoscut cinematograful; că văd doi cîini pe stradă cu aceeași emoție cu care noi vedeam pompii stingînd un incendiu; că văd trecînd măgari în carne și oase, și-i aud răgînd cu adevărat, și le smulg pînă pe crupă cu aceeași iluzie cu care noi priveam cum aterizează primele avioane.

Prietenul meu Alejandro Santos Rubino, fată de care am cu 42 de ani de viață mai mult, și care tocmai și-a făcut cursul despre natură în răsăritul Franței, mi-a povestit experiența sa cu aceeași uimire cu care trebuie să fi povestit despre călătoriile lor navigatorilor de demult. Dar povestea sa, la 10.000 de kilometri de patria noastră comună, m-a făcut să-mi dau seama cît de departe ne aflăm de ea și în timp. Într-adevăr, echipa lui Alejandro s-a dus să vadă cum se taie un arbore. Dar tăietorul de lemne nu mai era dintre cei care își petreceau o zi întreagă cîopîrtînd trunchiul cu un topor, ca o ciocănită, ci tăia arborele cu o precizie științifică și servindu-se de un fierăstrău electric. A văzut mulgîndu-se o vacă, dar nu cum văzuse că se face pe cele șapte dealuri colorate din Boyacá, cu miinile goale, ci prin intermediul unui sistem de muls electric ale cărui tuburi sterile duceau laptele pînă în camerele de pasteurizare. Adică, în țările cele mai industrializate, aproape că e imposibil să găsești un loc unde copiii de la oraș să-și formeze o imagine reală despre frumoasa și tristă barbarie a subdezvoltării. Copiii mei, în schimb, își amintesc drept unul dintre momentele vieții lor după-amiaza în care au văzut o broască rîtoasă vie și adevărată pentru prima oară, în satul caribian unde au fost să-și viziteze bunicii. Atît de mare a fost emoția lor, incît au luat un borcan cu vopsea și o pensulă mare pe care au avut-o la îndemînă și au vopsit în galben toate broaștele rîtoase pe care le-au găsit în sat.

În românește de
Miruna Ionescu



Literatura română pe meridianele globului

CONGRESUL al IX-lea al Partidului Comunist Român, marcând începutul unei noi perioade în istoria contemporană a patriei noastre, a însemnat implicit o deschidere fără precedent spre țările și popoarele lumii, tezele fundamentale concepute și tratate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, fiind promovate și aplicate cu hotărâre în politica externă a statului nostru.

În acest context, schimburilor culturale li s-a acordat însemnătatea pe care o merită, așa cum preciza președintele țării: „Nici o națiune nu se poate dezvolta, nu-și poate înscrie cultura în sfera civilizației mondiale dacă se izolează, dacă nu participă la circuitul de valori spirituale”. Și, cel dintâi, președintele Republicii, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, a determinat ridicarea pe alte trepte a relațiilor internaționale ale României. Întîlnirile și convorbirile la nivel înalt, semnarea unor documente pe plan mondial, european sau bilateral, crearea unui climat favorabil al schimburilor în toate domeniile, contribuțiile efective la rezolvarea pe cale pașnică a unor conflicte sau neînțelegeri zonale sînt profunde acte care înscriu numele președintelui României între personalitățile de excepție ale vieții politice și diplomatice contemporane. În felul acesta, România a devenit cunoscută, prețuită și stimată în întreaga lume.

În acest climat fără precedent, literatura română, în mod firesc, a ajuns, la rîndul ei, din ce în ce mai răspîndită, mai apreciată. Cînd, în anul 1969, publicam volumul **Literatura română în lume** (în colaborare cu Constantin Crișan) remarcam că, vreme de 250 de ani, de la data cînd Dimitrie Cantemir a devenit membru al Academiei din Berlin (1714), lista tuturor volumelor românești traduse în străinătate, individuale sau colective, inclusiv culegeri și numere speciale ale unor publicații, nu depășea o mie de titluri. Astăzi, constatăm cu satisfacție și mîndrie că numai bibliografia **Cartea românească în lume**, conținînd informații pe 27 de ani, între 1945—1972, înscrie aproape 2000 de volume politice, economice, științifice, literare, medicale etc., etc.

În momentul de față apreciem, cu aproximație, că numărul total al scrierilor românești pătrunse în lume se ridică la peste 5000 de titluri, mai mult de jumătate fiind răspîndite în ultimele două decenii. Iar cifrele nu sînt definitive, din lipsa surselor de informație sigură, și mai ales a celor privind unele limbi de restrînsă circulație. Cert este că literatura noastră a pătruns în peste 70 de țări de pe glob, un rol însemnat jucîndu-l schimburile culturale, vizitele de lucru sau documentare ale personalităților științifice, literare, artistice, ca și numeroșii studenți străini aflați la studii în România (unii din ei deveniți scriitori chiar de limba română!), care, pe lângă mesajul științific și de pace al poporului nostru, duc cu ei numere de valoare ale creatorilor din domeniul literaturii și artei.

Bibliografia generală a titlurilor cărților tălmăcite presupune cîteva tomuri. Ne vom limita să transcriem aici, incomplet, numele lui Eminescu, Caragiale, Creangă, Sadoveanu, Rebreanu, Arghezi, Călinescu, Blaga, Bacovia, Camil Petrescu, Zaharia Stancu, Beniuc, Jebeleanu, Geo Bogza, Maria Banuș, Virgil Teodorescu, Szemler Ferenc, Alfred Margul Sperber, Radu Tudoran. În ultimii 20 de ani se impun cu vigoare Marin Preda, Eugen Barbu, A.E. Baconsky, Horia Lovinescu, Titus Popovici, Ion Lăncrănjan, Paul Anghel, Petre Sălcudeanu, Fănuș Neagu, Alecu Ivan Ghilia, Constantin Chiriță, Sütő András, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Marin Sorescu, D.R. Popescu, Augustin Buzura, Dinu Săraru, Constantin Toiu, George Bălăiță, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Vasile Rebreanu, — pentru a nu cita decît numele celor care se bucură de o mai vădită circulație. Și aceasta, întrucît scrisul românesc de astăzi aduce lumii, pe lângă particularitățile pregnante, sublimite de veacuri ale sufletului acestui popor: precumpănirea rațiunii, realismul vital, suflul național, sentimentul viu al naturii, omenia, melancolia și forța de plămuire, toleranță și înțelegerea, robustețea solară, spiritul de adevăr și dreptate, umorul și ironia — așa cum rezultă din caracteristicile definite de Nicolae Iorga, Mihail Sado-

veanu ori Athanase Joja —, noile sale atitudini față de lume și viață, în acord cu însăși evoluția civilizației și a dezvoltării sociale românești din acest sfîrșit de mileniu.

În ultimii 20 de ani, literatura română a depășit, după opinia unor critici avizați, prin problematică, varietate stilistică și modalitate expresivă, impunătoare creație interbelică. Pentru că, nîcînd pe parcursul dezvoltării întregii noastre culturi nu au existat atîția scriitori și nu s-au tipărit atîtea cărți bune, unele excepționale, ca în acești ani. Multe din aceste creații au fost deîndată tălmăcite și comentate în întreaga lume, fie în publicații privind literatura universală, fie în antologii și volume, astfel încît, de la Moscova la New York, din Noua Zeelandă în America Latină, din Finlanda în Birmania, și de la Tokio la Roma, scrisul românesc contemporan destăinuie alesele idealuri ale poporului de la Dunăre și Carpați.

DIN imensa și nesfîrșita listă cît un amplu volum bibliografic a aparițiilor pe ultimii ani, menționăm doar cîteva autori și opere care colorează divers și pregnant peisajul răspîndirii valorice a literaturii române, de la capodoperele ei clasice, de la ilustrele creații contemporane în domeniul prozei, poeziei, dramaturgiei, criticii și istoriei literare, reprezentîndu-se toate genurile, pînă la cele umoristico-satirice sau la cea mai proaspăt intrată pe făgașul scrisului, literatura științifico-fantastică.

Eminescu a prilejuit, la centenarul poemului **Luceafărul** și în continuare, mari manifestări artistice și tălmăciri în U.R.S.S., Japonia, R.F.G., S.U.A., Bulgaria, Finlanda, Italia, Spania și în alte țări. Marea revelație a tălmăcirii sale s-a produs în limba lui Bernard Shaw care, în prefața sa la volumul din 1930, afirma că poetul român își așteaptă tălmăcitorul pe măsura geniului său. Este vorba de apariția traducerilor lui Corneliu M. Popescu, „adevărata echivalență” ale versurilor eminesciene — cum au fost socotite în Anglia.

Alături de opere ale lui Sadoveanu, publicate în slovacă (**Ostrovul lupilor și alte povestiri**) și în rusă, la Moscova (**Baltagul** în tălmăcirea autorizată a lui M. Fridman), în limba rusă sînt răspîndite povestirile Luciei Demetrius, sub titlul **Serieri alese**, în ucraineană — **Ultima noapte de dragoste, intîia noapte de război** de Camil Petrescu, iar în bulgară — **Craii de Curtea Veche** de Mateiu Caragiale.

Tabloul scriitorilor și operelor perioadei interbelice se întregeste cu apariția **Cărții cu jucării** de Tudor Arghezi, în traducerea italiană a celei mai diseminse popularizatoare a literaturii române în această țară, Rosa del Conte, sau cu tălmăcirea în daneză a lui Urmuz.

Din proza contemporană, ultimele informații vorbesc despre apariția unor cărți precum **Pădurea cu pupeze** de D.R. Popescu în Japonia (în timp ce piesele sale sînt jucate pe mai multe scene sovietice), **Însoțitorul** de Constantin Toiu și **Vocile nopții** de Augustin Buzura în Ungaria, **Clipa** de Dinu Săraru (după tălmăcirile apărute în maghiară și germană) la Beijing; romanele lui N. Breban sînt răspîndite în R.F.G. și Franța, ale lui Sorin Titel la Cracovia, o carte de Ion Marin Almajan a apărut recent în Italia, **Toate pinzele sus** de Radu Tudoran cunoaște o versiune în limba chineză ș.a.m.d.

Poezia contemporană este reprezentată prin **Surisul Hiroshimei**, apărut în Cipru, și printr-un florilegiu al versurilor lui Eugen Jebeleanu editat la Cracovia, prin Nichita Stănescu, tradus în Iugoslavia, Grecia, Spania, Polonia, Italia și U.R.S.S.; în R.F.G., au fost publicate o seamă din poemelor lui Mircea Dinescu. Dinu Flămînd, cu **Estado de Sitio**, este tradus de Omar Lara la Madrid; lui Ion Stoica îi apare un volum de versuri în Anglia. La toate acestea să adăugăm tălmăcirile din Maria Sorescu — (poezii, eseuri, teatru), în mai multe limbi europene —, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Ioana Crăciunescu, Ion Iuga, Gheorghe Anca (aceștia din urmă traduși în India și răspînditori ai poeziei noastre de azi în această țară), și o asemenea listă nu se poate încheia, deoarece toți creatorii români reprezentativi cunosc versiuni în

limbile de mare circulație sau ale popoarelor limitrofe.

Recent au apărut și antologii ale poeziei române clasice și contemporane: în Franța, R.F.G., Ungaria și U.R.S.S. (în limba gruzină), în Cuba apărînd o **Antologie o poeziei române contemporane**, realizată de Darie Novăceanu (cărui i s-a atribuit, în 1983, premiul național al Spaniei pentru traducerea lui Gîngora în limba română), iar o **Antologie a poezilor de limbă germană din România** în R.D. Germană. Tot aici a fost editat un volum de **Teatru pentru păpuși** și o **Antologie de proză științifico-fantastică** (iar în Polonia, o **Antologie de literatură satirică** realizată de Manole Auneanu). În Anglia s-a înregistrat recent apariția unei **Antologii a prozei române contemporane** (alcătuită de Andrea Deletant și Brenda Walker). Sub egida UNESCO, la editura Nagel, a fost tradus în franceză romanul **Galeria cu viță sălbatică** de Constantin Toiu; Adrian Marino a publicat în prestigioasa editură Gallimard, două volume: **Hermeneutica lui Mircea Eliade și Etiemble sau comparatismul militant**. În R.D.G. a apărut, sub titlul **Literatura română între 1944 și 1980**, un amplu volum analizînd creația a 38 de scriitori români contemporani.

Cele două centenare sărbătorite în anul 1984, Panait Istrati și V. Voiculescu, au prilejuit, pe lângă impresionante acțiuni publice, și răspîndirea operelor acestor scriitori de prestigiu. Scrieri de Panait Istrati au apărut cu acest prilej în Franța, Elveția, Spania, în America Latină și S.U.A., iar în alte țări, deosebi în Europa, au fost inserate, în publicații de aleasă tinută, comentarii analitice privind întreaga sa activitate. Totodată, au apărut în revistele literare din R.F.G., Franța, Belgia (în traducerea lui Michel Steriade), India, versuri și povestiri de V. Voiculescu, iar în țară, antologii de poezii și proză în limbile engleză și franceză.

MULTITUDINEA și varietatea traducerilor este continuată, pe altele planuri, de crearea unor asociații și cercuri de prieteni ai literaturii române, de prezentarea și analizarea folclorului nostru, a literaturii noastre în genere, a fenomenului cultural românesc.

Largul ecou al răspîndirii și cunoașterii literaturii noastre a fost urmat, ca o încununare, de numeroase premii și distincții internaționale, din care menționăm cu acest prilej doar cîteva. După Tudor Arghezi, Al. Philippide, Alexandru Rosetti, Zaharia Stancu și Eugen Jebeleanu, literatura română a fost încununată cu Premiul Herder prin valorile ei cele mai recente: Eugen Barbu, Nichita Stănescu, Ana Blandiana. Anul trecut, Marin Sorescu a fost distins cu Premiul internațional de poezie, atribuit de Fundația culturală „Fernando Rielo”, la Madrid. În anul 1984, Eugen Barbu a devenit, datorită întregii sale creații literare, membru al Academiei de știință din New York. În același an, Ion Hobana a obținut, pentru contribuția adusă la promovarea genului S.F., premiul Asociației mondiale a profesioniștilor literaturii și artei de anticipație. Cu doi ani mai înainte, Nichita Stănescu a fost încununat cu premiul Festivalului internațional de poezie de la Struga. Reținem, dintr-un interviu pe care ni l-a acordat cu acel prilej, o idee fundamentală pentru recunoașterea mondială a întregii literaturii naționale: „Acest premiu înseamnă o decomplexare, nu a mea personală — pentru că eu n-am avut niciodată complexe —, ci o decomplexare a poeziei noastre românești, o impunere a școlii românești, a modului de a gîndi în poezia românească, asupra altor moduri de a gîndi în poezie”.

Într-adevăr, literatura română este unanim recunoscută nu numai prin distincțiile obținute, ci prin însuși actul traducerii ei în lume. Calitatea poeziei, prozei, dramaturgiei contemporane ne determină să credem că vor veni alte și alte încununări internaționale ale scrisului românesc; aici, prin marile cărți, mai cu seamă din ultimii ani, acesta și-a dobîndit o deplină recunoaștere pe plan mondial, datorită înaltului său conținut umanist, exprimat în caractere înconfundabile, care îl înalță între marile valori spirituale ale omenirii.

Victor Crăciun

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Director GEORGE IVAȘCU

